

Ekstern undersøgelse af

Arbejdet med den forebyggende indsats Sikkerhedsplaner

Københavns Kommune

DECEMBER 2016

Indhold

1.	BAGGRUND	3
2.	KONKLUSIONER OG ANBEFALINGER	4
3.	METODE	12
4.	SIKKERHEDSPLANER I KØBENHAVN	15
5.	SUCCESKRITERIER FOR SIKKERHEDSPANSARBEJDET	18
6.	SIKKERHEDSPLANGRUPPERNE.....	19
7.	ORGANISATIONEN	32
8.	VISITATIONEN	36
9.	SIKKERHEDSPLANENS INDHOLD	40
10.	SIKKERHEDSPLANENS VARIGHED.....	45
11.	NETVÆRKET	52
12.	FORÆLDRE OG BARN	59
13.	SAMARBEJDET MELLE M FAGLIGHEDER, ENHEDER OG SEKTORER.....	66
14.	DOKUMENTATION	72
15.	JURIDISKE ASPEKTER.....	76
16.	DEN FAGLIGE OG METODISKE SPARRING.....	79

1 Baggrund

Københavns Kommunes socialforvaltning har siden 2006 haft særligt fokus på den anerkendende og ressourcefokuserede tilgang i arbejdet med udsatte børn og unge.

Her har man som en central tilgang anvendt metoden Signs of Safety i både myndighedsarbejdet og foranstaltningsarbejdet med udsatte børn og familier. Signs of Safety sætter bl.a. fokus på involveringen af forældre og netværk i myndighedsarbejdet, hvor de inviteres til at bidrage til en fælles løsning på bekymringer for barnet/den unge.

I naturlig forlængelse af arbejdet med Signs of Safety-metoden anvendes også den forebyggende indsats "safety planning" (sikkerhedsplaner). Både Signs of Safety og sikkerhedsplaner stammer fra Australien og bygger på grundprincippet om at fokusere på barnets sikkerhed og trivsel med fokus på familien og netværkets ressourcer.

Med sikkerhedsplanerne sættes der en ramme for samarbejdet mellem professionelle aktører og udsatte børn og forældre, som har begået eller er mistænkt for at begå overgreb mod deres børn. Formålet med den forebyggende indsats Sikkerhedsplaner er at skabe sikkerhed og trivsel for barnet i hjemmet.

Sikkerhedsplanerne bygger på en fælles metodebeskrivelse, som Københavns Kommune har udarbejdet som ramme for det lokale arbejde. Planerne indeholder således blandt andet angivelse af tydeligt bekymringsgrundlag, konkrete aftaler omkring blandt andet barnets hverdag, familiebehandling, kontrol af planens overholdelse, terapi og inddragelse af netværk mv.

Sikkerhedsplaner har nu været anvendt i alle BBU-enheder i Københavns Kommune i godt fire år, og Københavns Kommune har derfor igangsat en ekstern undersøgelse af og status over arbejdet med sikkerhedsplaner. LG Insight har gennemført undersøgelsen og præsenterer i nærværende rapport resultater og konklusioner på baggrund af kortlægningen af sikkerhedsplanarbejdet samt anbefalinger til det videre arbejde med planerne.

Rapporten indledes med et resumé af undersøgelsens konklusioner og anbefalinger, hvorefter der følger en status over sikkerhedsplanarbejdet i dag – hvad arbejdes der med, hvordan og med hvilke resultater. Der lægges i fremstillingen også vægt på at belyse de udfordringer og dilemmaer, som både de faglige aktører, men også børn, forældre og netværk møder i planarbejdet.

Vi vil i den sammenhæng gerne sige en stor tak til både de faglige aktører, men i høj grad også til alle de børn, forældre og pårørende, som har deltaget i interview. Jeres bidrag har været afgørende for undersøgelsens dybde og perspektiver.

2

Konklusioner og anbefalinger

Den forebyggende indsats *Sikkerhedsplaner* har været anvendt i hele Københavns Kommune siden 2011. På baggrund af den nu foretagne undersøgelse af sikkerhedsplangruppernes arbejde kan det konkluderes, at sikkerhedsplanarbejdet i alle grupper bygger på et stort og kompetent socialfagligt arbejde med mange positive resultater. Der er dog stadig også udfordringer, som kræver særlig opmærksomhed.

Nedenfor skitseres centrale konklusioner og anbefalinger fra undersøgelsen.

Konklusioner

ET ARBEJDE KENDETEGNET VED ENGAGEMENT OG KOMPETENCER

Sikkerhedsplangrupperne er kendetegnet ved et stort engagement og højt kompetenceniveau, som omsættes i sikkerhedsplanernes tiltag og resultater. Alle grupperne er sammensat af familiebehandlere og sagsbehandlere, hvilket sikrer en helhedsorienteret socialfaglig indsats. Teamsamarbejdet på tværs af fagligheder vurderes at have stor betydning for den helhed i sikkerhedsplanarbejdet, som familierne oplever. Også hos sikkerhedsplangruppernes samarbejdspartnere er der tale om aktører med stor viden og stærk social faglighed når det gælder udsatte børn og unge.

Tilsammen bygger sikkerhedsplanerne derfor på et meget højt kompetence- og vidensniveau.

SIKKERHEDSPLANER SKABER SIKKERHED FOR BARNET

Med sikkerhedsplanerne i Københavns Kommune skabes et samarbejde mellem kommunen og forældrene, som skal sikre barnets sikkerhed og trivsel i hjemmet. Den forebyggende indsats *Sikkerhedsplan* er målrettet anbringelsestruede børn og unge. Det er afgørende for planen, at familien og familiens netværk indgår i et forpligtende samarbejde med forvaltningen om en plan, der giver sikkerhed for barnet. Barnets familie og netværk skal udføre og overholde konkrete opgaver og aftaler i planen. Sikkerhedsplangruppen følger op på planen og vurderer løbende barnets sikkerhed.

Det er vurderingen, at sikkerhedsplanerne med det høje faglige kompetenceniveau og i kraft af det givne koncept kan skabe sikkerhed for barnet. Ligeledes ses der også ved sikkerhedsplanernes afslutning en begyndende trivsel i familien.

SIKKERHEDSPLANERNES ANTAL OG RESULTATER

Siden 2. halvår 2013 har det været muligt i CSC at trække registerdata for sikkerhedsplanarbejdet. Tallene viser, at der i perioden 2. halvår 2013 til 1. halvår 2016 er iværksat i alt 280 planer i de 6 grupper. I forhold til succeskriteriet, om at der bydækkende skal arbejdes med minimum 40 planer årligt, er dette mål mere end fuldt indfriet.

I perioden 2. halvår 2013 til 1. halvår 2016 er der i alt afsluttet 192 sikkerhedsplaner. Tallet indeholder både planer om hjemgivelse og forebyggelse af anbringelser.

Da der ikke foreligger data for 2. halvår 2016, kan der ikke for hele perioden måles på omfanget af efterfølgende foranstaltninger, anbringelser eller afslutninger uden indsats. I perioden 2014-2015 blev der afsluttet 158 sikkerhedsplaner, hvoraf 122 planer blev afsluttet uden yderligere foranstaltning, 42 blev afsluttet med en eller flere foranstaltninger og 14 blev afsluttet med anbringelse.

Sikkerhedsplangrupperne udtrykker selv, at der er en sammenhæng mellem varighed og den høje grad af afslutning uden yderligere foranstaltninger. Jo mere indsatsen følger familien til dørs, des større sikkerhed er der for, at barnet og familien kan trives uden yderligere foranstaltninger, lyder vurderingen.

Der er stor forskel mellem bydelene i forhold til antallet af sikkerhedsplaner – også selv om der tages forbehold for de forskelle i normeringer, som grupperne repræsenterer. En stor del af variationerne skyldes forskelle i sagernes karakter, men en del af variationen skal også tilskrives forskelle i registrering. De fleste grupper opgør fx antal planer per familie, mens enkelte opgør antal planer per barn i familien. Den forskellige praksis gør det vanskeligt for eksterne parter og grupperne indbyrdes at vurdere og sammenligne, hvad der er det faktiske antal sikkerhedsplaner og hvilken arbejdsomfang, den enkelte gruppe og medarbejder varetager.

VARIATIONER I VARIGHED OG AFSLUTNINGSPRAKSIS

Registreringerne for perioden 2013-2016 viser, at de afsluttede planer over perioden er steget i varighed – samlet set for Københavns Kommune. Stigningen ses både samlet for perioden og fra år til år. Tallene dækker over stor variation i varighed imellem de 6 bydele. Hvor varigheden i én bydel i gennemsnit er over 500 dage i første halvdel af 2016, er den i samme periode i en anden bydel på 168 dage. Den gennemsnitlige varighed af en afsluttet sikkerhedsplan er for hele kommunen knap 11 måneder.

Sikkerhedsplangrupperne har ikke helt samme opfattelse af, hvornår en plan skal afsluttes. Nogle mener, at planerne alene skal skabe sikkerhed, mens andre ønsker at fortsætte arbejdet, til der ses positiv trivsel og udvikling. Samtidig peger nogle af sikkerhedsplangrupperne også på, at de er utrygge ved, om de travle myndighedssagsbehandlere kan følge op med tilstrækkelig rettidighed og styrke i forhold til familierne. Sikkerhedsplanerne holdes således ifølge grupperne ofte åbne lidt længere end nødvendigt. Der er brug for, at der skabes ensartede retningslinjer, som giver mulighed for individuelle varigheder og skøn, men hvor reglerne for lukning af en plan er tydelige og ensartede i alle grupper.

GODT SAMSPIL I SIKKERHEDSGRUPPERNE

Sikkerhedsplangruppernes sammensætning af sagsbehandlere og familiebehandlere fungerer godt – både i forhold til opgaveløsningen og samarbejdsklimaet. De to faggrupper supplerer hinanden godt, og der er hos henholdsvis sagsbehandlere og familiebehandlere generelt en anerkendelse af hinandens faglige styrker. Der tilkendes således tryghed og tilfredshed med den indsats, som den anden faggruppe leverer. Det er gennemgående, at der er stor respekt for de forskellige typer af fagligheder, som medarbejderne repræsenterer. Sikkerhedsplangrupperne og deres sammensætning er således kendetegnet ved gensidig anerkendelse, samspil og godt arbejdsklima.

Det er samtidig vurderingen, at der i sikkerhedsplangrupperne er en intern afklaring og anerkendelse af kompetencer og opgavedeling. Der er og vil dog altid være drøftelser omkring tilgange og metoder, da sikkerhedsplanmedarbejderne har forskelligt fagligt afsæt for deres vurderinger og perspektiver. Disse forskelligheder ses dog netop som en styrke, da det sikrer en faglig bredde i sikkerhedsplanarbejdet. Den forskellige tilgang drøftes åbent i grupperne under faglige drøftelser, der kvalificerer og skaber den gode refleksion i sikkerhedsplangrupperne.

DE FYSISKE RAMMER HAR BETYDNING

Sikkerhedsplanarbejdet er meget dynamisk, og medarbejderne skal derfor nemt og løbende kunne ajourføre hinanden om nye aftaler og udvikling i planerne. Det er vigtigt for vidensdelingen og sparringen i sikkerhedsplangrupperne, at de enkelte medarbejdere sidder fysisk tæt på hinanden – gerne i et fælles kontor.

De fleste sikkerhedsplangrupper og ledere peger på, at det også er vigtigt, at gruppen befinder sig i fysisk nærhed af deres nærmeste leder (afdelingsleder og/eller koordinator).

NØDVENDIGT MED TYDELIG OG NÆRVÆRENDE LEDELSE

Det er nødvendigt med en ledelse, som er tæt på sikkerhedsplanarbejdet. Selvom sikkerhedsplangrupperne er erfarne og særdeles kompetente, er der brug for en ledelse, som følger deres arbejde og kan give dem sparring og strategisk vejledning. Da der er tale om en forebyggende indsats i forhold til de mest udsatte børn og unge, er der brug for, at grupperne tydeligt mærker, at der er en ledelse bag dem, som tager beslutninger og ansvar, når der opstår svære situationer. Der er i flere enheder brug for, at ledelsesopmærksomheden- og kraften i sikkerhedsplanarbejdet styrkes i forhold til metode og jura.

VISITATIONEN FOR UKLAR FLERE STEDER

Visitationen af sager til sikkerhedsplangrupperne foregår forskelligt i de enkelte bydele. Det samlede billede på tværs af bydelene er, at sikkerhedsplangrupperne i Københavns Kommune generelt arbejder med de rigtige sager, men at der er brug for at skærpe visitationen af sager til grupperne. Der arbejdes både med forskellige arbejdsgange og forskellige vurderinger af, hvornår en sag hører hjemme i sikkerhedsplangruppen.

Der er behov for mere tydelighed omkring sikkerhedsplanarbejdet, så de henviste sager stem-

mer overens med de mål og det koncept, som er fastlagt for sikkerhedsplanarbejdet. Hvis der sker afvigelser i visitationen af sager, må det ske bevidst og med en tydelighed omkring, at der arbejdes med elementer af sikkerhedsplanmetoder, men at der ikke er tale om sikkerhedsplaner.

AFVIGELSER I METODE TILGANG

Københavns Kommune har et indbyggertal på næsten 600.000 personer, og hvert Borgercenters Børn og Unge-enhed favner således et antal borgere svarende til en stor dansk provinskommune. Borgersammensætningen varierer i størrelse, demografi og socioøkonomiske karakteristika mellem bydelene, ligesom hver BBU-enhed har opbygget egne organisatoriske varianter ift. opdelingen i afdelinger og grupper etc. Forskellene mellem de enkelte BBU-enheder viser sig også i arbejdet med sikkerhedsplaner. Der er forskellige tilgange i de forskellige bydele – trods udgangspunktet i samme metodiske koncept. Hvor nogle af forskellene hverken er uønskede eller uundgåelige, er der andre forskelle, som kan tilskrives mere grundlæggende forskelle i opfattelse af metode, prioriteringer og holdninger.

Overordnet følger alle sikkerhedsplangrupperne kriterierne om, at barnet skal være anbringelsestruet, det private netværk skal inddrages, og forældrene skal give samtykke. Der er dog så stor variation i udlægningen af hhv. kriterierne og konceptets fleksibilitet, at der i nogle tilfælde kan drages tvivl om borgernes retssikkerhed og den metodiske korrekthed.

TÆT SAMARBEJDE MED EKSTERNE PARTER ER VIGTIGT

Der er generelt et godt samarbejde mellem sikkerhedsplangrupperne og deres samarbejdspartnere. De fleste sikkerhedsplaner har da også samarbejdspartnere med som aktører i både akutplan, fastlæggelsen af mindstekrav, netværksmøder og den evt. tilknyttede behandling.

Det er dog en vis skepsis overfor sikkerhedsplaner hos flere samarbejdspartnere – både internt i kommunen og i det tværsektorielle samarbejde. Skepsis retter sig både mod sikkerhedsplanernes koncept og udmøntningen heraf.

Undersøgelsen peger på, at det er vigtigt med en større vidensdeling mellem sikkerhedsplangrupperne og eksterne faglige aktører. Undersøgelsen viser således, at den største bekymring for sikkerhedsplanarbejdet findes hos de aktører, som ikke indgår i netværket omkring sikkerhedsplanen.

NETVÆRKSINDDRAGELSEN TOLKES FORSKELLIGT

Der indgår både professionelle og private netværkspersoner i de fleste sikkerhedsplaner. Det er dog en udfordring for mange af forældrene at finde familie, venner, naboer mv., som kan indgå i planen. Der er derfor – i nogle grupper – ikke altid tilknyttet private netværkspersoner. Dette skaber en utryghed om sikkerhedsplan-indsatsens bæredygtighed og er ikke i overensstemmelse med sikkerhedsplan-konceptet.

De private netværkspersoner, som har deltaget i sikkerhedsplaner for deres barn, nevø, nabo etc. udtrykker, at det er meget hårdt at være netværksperson. Det kræver ofte megen tid og energi og kan tære på ens eget privatliv. Samtidig har de ofte også en kontrolfunktion i forhold til

forældrene, hvilket sætter dem i et etisk dilemma. Alligevel tilkendegiver næsten alle netværkspersonerne, at de ville sige ja, hvis de blev spurgt en anden gang.

FORÆLDRENE OPLEVER BÅDE PRES OG TRYGHED

Forældrene, som har været igennem en sikkerhedsplanindsats, har generelt en god oplevelse af samarbejdet. Forældrene fortæller, at de oplever at være blevet både set og hørt af sikkerhedsplanmedarbejderne. Tilbuddet om sikkerhedsplanen er blevet givet til dem i en presset situation, hvor en anbringelse udenfor hjemmet er blevet nævnt. Der er derfor i langt de fleste tilfælde en indledende skepsis overfor indsatsen. Skepsissen bliver dog i løbet af de første uger og måneder typisk vendt til en konstruktiv og positiv indstilling, hvor forældrene arbejder for at sikre barnet trygge rammer i hjemmet.

Når sikkerhedsplanindsatsen slutter, er der mange forældre, som udtrykker, at de ville ønske, at den kunne fortsætte. Den giver dem en tryghed, også selv om de kun har begrænset kontakt med kommunen, og deres liv er på ret kurs. Forældrene beskriver dog også hele sikkerhedsplanprocessen som hård – både for dem selv og deres relation til netværket.

BØRNENE INDDRAGES

De børn, som har deltaget i undersøgelsen, fortæller, at det har været både godt og hårdt at være en del af en sikkerhedsplanindsats. Godt, fordi de kunne se, at mange gerne vil hjælpe dem, og hårdt, fordi de også hører, når deres mor og/eller far får kritik af familie og venner. Det er da også efter konkrete overvejelser i den enkelte sag, at sikkerhedsplangruppen vurderer, om barnet fx skal inviteres til at deltage i netværksmøder.

Det er nogle gange børnene, der har den udløsende rolle i forhold til at sætte akutplanen i værk. Dette peger både børn og netværkspersoner på som værende problematisk. Det er et stort ansvar at pålægge et barn at skulle sikre sin egen sikkerhed.

GOD SPARRING OG STØTTE, MEN OGSÅ UDVIKLINGSPOTENTIAL

Alle sikkerhedsplangrupper modtager konsultationer og støtte til deres arbejde. Det gælder både metodisk og faglig sparring, rådgivning i konkrete sager samt introduktion og vejledning om generelle metodiske værktøjer etc.

Generelt er der tilfredshed med den sparring, man modtager, men der er dog et stort ønske om at få tilknyttet en dansk rådgiver, som kan supplere den metodiske bistand, som formidles fra Australien via Skype.

Der er hos både sikkerhedsplanmedarbejdere, ledere og samarbejdspartnere en begyndende bekymring for, om der i sikkerhedsplanarbejdet er ved at komme mere fokus på redskaber og terapiformer end relationer og barnets tarv. Der peges på, at der er brug for at genfinde den "gamle grundfaglighed" som et væsentligt element i sikkerhedsplanarbejdet.

Der er desuden hos sikkerhedsplangrupperne forskellige holdninger til, hvad der er den bedste og mest rigtige model for sikkerhedsplanarbejdet. Der er blandt andet forskellige opfattelser af den korrekte tilgang til eksempelvis inddragelsen af det private netværk.

JURA OG DOKUMENTATION UDFORDRER

Der skal sikres fokus på, at sikkerhedsplanarbejdet overholder borgernes krav om retssikkerhed. Der er på nogle områder tale om, at sikkerhedsplanerne arbejder indenfor et område, der ikke er klart lovgivningsmæssigt reguleret. Sikkerhedsplanmedarbejderne og andre socialfaglige aktører efterspørger retningslinjer og vejledninger i forhold til, hvad der er muligt og ikke muligt indenfor lovgivningens rammer. Samtidig peges der på, at sikkerhedsplanarbejdet på nogle områder forudsætter en praksis, som i dag grænser til brud på lovgivningen om bl.a. privatlivets fred. Skal planerne fortsat have en berettigelse, kan det være nødvendigt at arbejde mod at skabe lovhjemmel for begrænsninger ift. fx en fars ophold i hjemmet.

Mange sagsbehandlere i både BBU og sikkerhedsplangrupperne efterspørger retningslinjer og guidelines. De tilkendegiver, at de har brug for viden om, hvad man faktisk må og ikke må indenfor lovgivningens grænser.

Anbefalinger

KONCEPT OG METODE

- Sikkerhedsplanarbejdet foregår ud fra et samlet koncept, men med mulighed for lokal udmøntning og tilpasning. Der er dog visse metodiske og faglige kriterier, som ikke kan fraviges, men som i dag tolkes meget forskelligt. Der er brug for at sikre, at de overordnede retningslinjer for arbejdet – som er få og enkle – overholdes i alle grupper.
- Overordnet opfylder alle sikkerhedsplangrupper kriterierne om, at barnet skal være anbringelsestruet, det private netværk skal inddrages, og forældrene skal give samtykke. Der er dog så stor variation i udlægningen af hhv. kriterierne og konceptets fleksibilitet, at der i nogle tilfælde kan drages tvivl om borgernes retssikkerhed og den metodiske korrekthed. Det er en opgave for både den faglige stab og den lokale ledelse at sikre, at sikkerhedsplanerne gennemføres ud fra både socialfagligt og juridisk korrekte standarder.
- Fraviges kriteriet om, at barnet skal være anbringelsestruet, er der ikke tale om en sikkerhedsplan. Planer, hvor barnet ikke er anbringelsestruet, kræver en særskilt organisering, tilgang og registrering, som ikke kan rummes indenfor det almindelige sikkerhedsplanarbejde.
- Der er i Københavns Kommune udarbejdet en fælles metodebeskrivelse for sikkerhedsplanarbejdet. Det skal sikres, at alle sikkerhedsplanmedarbejdere er fortrolige hermed, og at der lokalt sker en ensartet omsætning af metode til praksis. Samtidig vurderes det hensigtsmæssigt i metodebeskrivelsen at lave en praksisnær tilføjelse af de juridiske forhold i sikkerhedsplanarbejdet.
- Den faglige stab skal i samarbejde med de lokale ledelser udstikke en retning for den metodiske tilgang, der skal være fælles – herunder præcisere, i hvilken grad varianter kan accepteres.

SAMARBEJDE OG LEDELSE

- Teamsamarbejdet mellem familiebehandlere og sagsbehandlere skaber helhed i sikkerhedsplanerne. Dette parløb mellem de to fagligheder skal fastholdes, således at der i grupperne er en sammensætning, der giver plads og tid til begge parter.
- Der er brug for at styrke samarbejdet mellem sikkerhedsplangrupperne og de øvrige faglige aktører, som indgår i barnets professionelle netværk. Mere vidensdeling og bedre kommunikation vil kunne understøtte det samarbejde, som er nødvendigt for at sikre planen og dens beslutninger det bedst mulige fundament.
- Der er brug for tæt ledelse i sikkerhedsplanarbejdet. Dette gælder både tilstedeværelse ved de ugentlige gruppedrøftelser, tilgængelighed for sparring og gerne en placering i fysisk nærhed af sikkerhedsplangruppen. Der er brug for styrket ledelsesopmærksomhed og -kraft i flere af sikkerhedsplangrupperne.

REGISTRERING, DOKUMENTATION OG JURA

- Der er brug for at sikre en ensartet registreringspraksis i opgørelsen af antal sager.
- Der er brug for centrale retningslinjer, der kan hjælpe sikkerhedsplanmedarbejderne i forhold til, hvad man må og ikke må indenfor sikkerhedsplanarbejdets grænser – herunder også krav til dokumentation.
- Der er brug for mere fokus på den juridiske del af sikkerhedsplanarbejdet. Hvor planarbejdet strider mod lovgivning, skal tilgangen ændres. Er der tale om, at lovgivning udfordrer essensen i sikkerhedsplankonceptet, uden at det tilsidesætter barnets tarv, skal der arbejdes mod at sikre lovhjælp til planarbejdet.
- Det anbefales, at staben gennemfører korte kurser og/eller lavpraktiske handlingsanvisninger for sikkerhedsplanmedarbejderne, så der ikke gives anledning til tvivl om det juridiske grundlag.

VISITATION OG VARIGHED

- Visitationen af sager til sikkerhedsplanarbejdet skal kvalificeres. Der er i nogle grupper for store tilfældighedsfaktorer i spil i forhold til, om de rette sager havner i sikkerhedsplangruppen.
- Praksis for afslutning af sikkerhedsplaner skal være ensartet. Det skal ikke være op til den enkelte gruppe at vurdere, om en sikkerhedsplan skal afsluttes, når der er skabt sikkerhed, eller om den skal følge barnet og familien, indtil der også kan ses trivsel og udvikling. Der skal fortsat være mulighed for individuelle varigheder og skøn, men præmisserne for lukning af en plan skal være de samme i alle grupper.

FORÆLDRE OG NETVÆRK

- De private netværkspersoner efterspørger støtte og sparring til det store arbejde og ansvar, som de varetager i forbindelse med deltagelsen i sikkerhedsplaner.
- Både forældre, børn og netværk vil gerne høres og bidrage til at forbedre sikkerhedsplanarbejdet. Københavns Kommune bør derfor jævnligt sikre et tilbageløb af erfaringer og anbefalinger fra deres brugergruppe.
- Netværkspersonerne ønsker, at kommunen bliver mere tydelig i sine forventninger og krav til dem som netværkspersoner. Det kan være svært at sige, hvad der opstår undervejs, som ændrer netværkets opgaver, men det skal fra starten være klart, hvor meget den enkelte netværksperson forventes at levere på det pågældende tidspunkt.
- Det må i den konkrete sag hver gang overvejes, om barnet skal deltage i netværksmøderne. Meget taler for inddragelsen af barnet, men barnets tilstedeværelse kræver særlige hensyn.

VIDEN OG SPARRING

- Sikkerhedsplansagerne er alvorstunge. Flere grupper efterspørger øget mulighed for at drøfte de svære sager – også hvor noget er gået galt – på erfa-møderne. Der er megen læring at hente på tværs af de enkelte bydele.
- Der efterspørges mere sparring og bistand i forhold til både metode, sag og jura. Der bør sættes fokus på kernelementerne i sikkerhedsplanarbejdet i den sparring, der tilbydes. Støtte baseret på danske forhold kan med fordel supplere og på sigt måske erstatte rådgivningen fra Australien.

3 Metode

Undersøgelsen er baseret på interview med børn, forældre, netværkspersoner, sagsbehandlere og familiebehandlere i sikkerhedsplangrupperne, afdelingsledere, eksterne kommunale aktører og ansatte i den faglige stab i BBU. Der er desuden gennemført studier af sikkerhedsplaner, ligesom der er gennemført fokusgrupper med sikkerhedsplangrupperne. Der er desuden inddraget udarbejdet materiale fra sikkerhedsplangrupperne (fx udarbejdede Ord og Billeder), ligesom der indgår statistik leveret af den faglige stab i socialforvaltningens Borgercenter Børn og Unge i Københavns Kommune.

Periodemæssigt er status søgt afgrænset således, at undersøgelsen giver en status for sikkerhedsplanarbejdet i dag (2016), men også inddrager kvantitative data og erfaringer for perioden 2013-2016.

I alt er der gennemført

- Interview med 15 sikkerhedsplanmedarbejdere (socialrådgivere og familiebehandlere) fordelt på de 7 sikkerhedsplangrupper
- Interview med 19 netværkspersoner, der er eller har været del af en sikkerhedsplan
- Interview med 15 forældre, der er eller har været del af en sikkerhedsplan
- Interview med 6 børn, der er eller har været del af en sikkerhedsplan
- Interview med 8 afdelingsledere og 2 faglige koordinatore
- Interview med 6 kommunale samarbejdspartnere med en central rolle i forhold til samarbejdet om sikkerhedsplaner
- 7 fokusgrupper med sikkerhedsplanmedarbejdere
- Interview med 3 medarbejdere fra staben i BBU
- Interview med Sonja Parker
- Sagsgennemgang af 27 planer – 4 fra 6 sikkerhedsplangrupper og 3 fra den sidste gruppe
- Materialeanalyser og statistik. De kvantitative opgørelser er inddraget for perioden 2. halvår 2013- 1. halvår 2016.

Samlet består datagrundlaget af 75 interview, gennemgang af 27 sikkerhedsplaner, 7 fokusgruppeinterview samt materialestudier – herunder statistiske opgørelser.

For 2 af de 4 udvalgte planer fra hver sikkerhedsplangruppe er der søgt afviklet interviews med forældre, netværkspersoner og sikkerhedsplanmedarbejdere (samt evt. barn, hvis alderen har givet mulighed for dette). Interviewene har belyst sikkerhedsplanerne yderligere og har givet en solid indsigt i forhold omkring krav, aftaler og resultater.

Der har dog også været enkelte sikkerhedsplaner (2), hvor LG Insight med forældrenes samtykke har læst dokumenterne, men hvor forældrene ikke har ønsket at medvirke i interview. Her er der i samarbejde med socialforvaltningen og de lokale BBU-enheder truffet aftale med andre forældre, som har medvirket i en sikkerhedsplan og som i stedet har fortalt om deres erfaringer og resultater.

Sikkerhedsplaner samt interviewpersoner er udvalgt af de enkelte sikkerhedsplangrupper og deres afdelingsledere ud fra kriterier fastlagt i samarbejde mellem socialforvaltningen og LG Insight. De initiale kriterier blev udarbejdet i en mindre følgegruppe med deltagelse fra Københavns Kommune og LG Insight. Følgegruppen blev tilknyttet ved kortlægningens opstart.

Det blev oprindeligt planlagt, at undersøgelsens udvalgte sikkerhedsplaner (og de deltagende familier samt netværk til interview) skulle være kendetegnet ved, at planerne var afsluttet i perioden 2. halvår 2013- 2015. Dette blev indledningsvist vurderet som et hensigtsmæssigt kriterium af hensyn til forældrene, barnet/den unge og netværkets medvirken i undersøgelsen, således at de ikke var midt i en uafsluttet sag. Sikkerhedsplangrupperne, som har den største indsigt i familierne og deres udfordringer, vurderede dog efterfølgende, at det også ville være fint for forældre og netværk med igangværende sager at deltage i interview. Kriteriet for udvælgelse blev således ændret, så der skulle være tale om sikkerhedsplaner, som var repræsentative for de planer, som gruppen har lavet gennem de seneste 2 år (set i forhold til sikkerhedsplanens målgruppe og indhold).

Der har i de gennemgåede 27 planer og de gennemførte interview med børn, forældre og netværk været tale om både igangværende og afsluttede sager. De igangværende planer, som har indgået i undersøgelsen, har imidlertid været i den absolut afsluttende fase.

De sikkerhedsplaner, som er indgået i undersøgelsen, har belyst forskellige vinkler af planarbejdet i forhold til både bekymringstyper og iværksatte tiltag i planerne. De har desuden repræsenteret planer, som har skullet forebygge anbringelse, har omhandlet hjemgivelse, er blevet afsluttet med foranstaltninger, er afsluttet med anbringelse eller er afsluttet uden foranstaltninger.

Der var med det oprindelige undersøgelsesdesign lagt op til, at der skulle deltage 10 børn i undersøgelsen, og at de skulle være fyldt 12 år. Det viste sig imidlertid, at hovedparten af sikkerhedsplanerne berørte børn under 6 år, hvorfor det var vanskeligt at finde et tilstrækkeligt antal børn på min. 12 år, som kunne og ville deltage i undersøgelsen. To af de deltagende seks børn i undersøgelsen er derfor kun 10 år. De blev dog af sikkerhedsplanmedarbejderne og deres forældre vurderet i stand til at kunne deltage og bidrage med deres oplevelser af sikkerhedsplanarbejdet. Børnenes deltagelse har – udover deres eget tilsagn om deltagelse – forudsat forældrenes samtykke. Det samme har LG Insights adgang til sikkerhedsplanerne.

Metodisk har LG Insight haft en særlig opmærksomhed på enhedernes/gruppernes udvælgelse af sikkerhedsplaner og børn, forældre og netværk til interview. Det er således løbende under kortlægningen blevet søgt vurderet, hvorvidt planer og borgere var repræsentative for sikkerhedsplangruppernes arbejde og de oplevelser og holdninger, som kendetegner brugerne. Der har med andre ord været en potentiel bias i forhold til, om grupperne har udvalgt de mest positive sager og undladt at pege på sager og forældre mv., som har været utilfredse med sikkerhedsplanarbejdet. Det er imidlertid vurderingen, at de udvalgte planer og interviewpersoner udgør et validt datagrundlag. De har repræsenteret både positive og negative erfaringer med arbejdet og har peget på både styrker og svagheder. Samtidig har de også illustreret de mange typer af alvorlige bekymringer, som ligger bag sikkerhedsplanerne. Der har således været tale om sager omhandlede misbrugsproblemer, psykiske lidelser, seksuelle overgreb og/eller vold mv.

I rapporten indgår citater fra de mange gennemførte interview med både private og professionelle deltagere i sikkerhedsplanarbejdet. Af diskretionshensyn betegnes alle deltagere i sikkerhedsplangrupperne som sikkerhedsplanmedarbejdere, ligesom koordinatore og afdelingsledere i citater har fællesbetegnelsen "leder". For forældre sondres i citater ikke mellem mor og far, ligesom netværkspersoners relation til barnet ikke fremgår.

4

Sikkerhedsplaner i København

Sikkerhedsplaner er som nævnt oprindeligt udviklet i Australien, men er siden 2010 gradvist blevet implementeret som metode i hele Københavns Kommune.

Sikkerhedsplanerne blev som redskab afprøvet i en pilotprojektperiode i årene 2010-2011. Der blev i forsøgsperioden opnået så mange positive erfaringer, at det blev besluttet, at der i alle børnefamilieenheder skulle arbejdes med sikkerhedsplaner. Arbejdet med planerne blev herefter implementeret systematisk som en forebyggende foranstaltning iht. Servicelovens § 52 stk. 3.3. Metoden bygger således på grundprincipper udviklet i Australien, men er tilpasset en københavnsk kontekst.

Der har siden den 1. september 2011 været sikkerhedsplangrupper i alle bydele, og sikkerhedsplaner anvendes derfor som forebyggende foranstaltning i hele byen. Arbejdet med sikkerhedsplaner indgår således i Københavns Kommune som en del af myndighedsarbejdet i de seks Borgercentre Børn og Unge (BBU). Der er i 5 af de 6 BBU-enheder etableret én sikkerhedsplangruppe, mens der i en enkelt BBU-enhed er 2 sikkerhedsplangrupper.

Der er ved sidstnævnte BBU-enhed tale om, at man i sammenlægningen af to enheder (repræsenterende hver sin bydel) har fastholdt de to grupper, som var i de to bydele inden sammenlægningen. I den nye enhed tager den ene sikkerhedsplangruppe udgangspunkt i sager, der kommer fra undersøgelsesgruppen og er forankret i denne afdeling. Den anden sikkerhedsplangruppe er placeret i samme hus, men er forankret i handlegruppen for børn i alderen 6-13 år (skolegruppen). Det er derfor primært skolegruppen, der leverer sager til denne sikkerhedsplangruppe, men der kommer dog også sager vedrørende børn under 6 år (der er sjældent planer for børn over 13 år).

Der er i alt 7 sikkerhedsplangrupper fordelt på de 6 enheder. I hver enhed er der ansat 4-8 medarbejdere, som iværksætter og gennemfører forløbene omkring sikkerhedsplaner. Medarbejdergruppen er sammensat af myndighedssagsbehandlere og familiebehandlere, der sammen med familien skaber en fælles plan for barnet/den unge.

Sikkerhedsplanen har til formål at skabe trivsel og sikkerhed for barnet i højrisiko-sager, der typisk ville føre til anbringelse udenfor hjemmet. Der er således tale om sager, hvor der er så stor bekymring, at barnet kan blive anbragt, hvis ikke der sker en markant forandring i barnets livsomstændigheder. Sikkerhedsplanen bruges også som metode i hjemgivelsessager.

Sikkerhedsplanerne anvendes typisk i sager, hvor der er mistanke om vold eller overgreb mod barnet, og/eller hvor der er åbenbar fare for barnets sundhed og udvikling pga. psykiske sygdomme, misbrug eller voldelig adfærd hos forældrene. Sikkerhedsplanerne kan også anvendes, hvis der er tale om, at børnene mistrives over lang tid.

Med sikkerhedsplanen etableres et samarbejde mellem kommunen og forældrene, som skal sikre barnets sikkerhed i hjemmet. Sikkerhedsplanen er som forebyggende foranstaltning således målrettet anbringelsestruede børn og unge. Familien og familiens netværk indgår i et forpligtende samarbejde med forvaltningen om den forebyggende foranstaltning Sikkerhedsplan, for at der kan skabes sikkerhed og trivsel for barnet. Barnets familie og netværk skal udføre og overholde konkrete opgaver og aftaler i planen. Sikkerhedsplangruppen følger op på planen og vurderer løbende barnets sikkerhed. Ansvar for vurderingen af barnets sikkerhed ligger hos gruppen, der kan afbryde planen, hvis planen ikke giver den nødvendige sikkerhed. Vurderingen af det videre forløb for barnet ved afbrydelse af sikkerhedsplan – herunder evt. indstilling om anbringelse af barnet udenfor hjemmet – ligger hos barnets myndighedssagsbehandler.

Forældrene orienteres af myndighedssagsbehandleren om tilbuddet om en sikkerhedsplan. Her gøres der opmærksom på, at det er frivilligt at tage imod tilbuddet om planen, men at sagsbehandlerens alternativ vil være en indstilling til Børn og Unge-udvalget om anbringelse af barnet udenfor hjemmet. Som det vil fremgå senere i rapporten, kan der være tilfælde, hvor det er sikkerhedsplangruppen, der selv orienterer forældrene om sikkerhedsplantilbuddet. Dette hører dog til undtagelsen og er ikke retmæssig praksis.

Der er 3 grundlæggende kriterier, som skal være opfyldt, for at en sag kan blive til en sikkerhedsplan i Københavns Kommune:

1. Der skal i sagen være så stor bekymring, at barnet kan anbringes, hvis ikke der sker en markant forandring i barnets livsomstændigheder.
2. Forældrene skal indvillige i at samarbejde aktivt omkring sikkerhedsplanen
3. Familien har et privat netværk på min. 3-4 personer, som er i stand til og ønsker at indgå og tage ansvar for sikkerhedsplanen.

Sikkerhedsplanen skal sættes i værk hurtigst muligt efter, at det er blevet vurderet, at forældrene ikke kan skabe tilstrækkelig sikkerhed og trivsel for barnet i hjemmet.

Med Sikkerhedsplanen som forebyggende indsats iværksættes en understøttende og konkret proces, som skal gøre forældrene i stand til at skabe den nødvendige sikkerhed og trivsel for barnet i hjemmet, i tæt samarbejde med deres netværk og socialforvaltningen.

Der er udover de opstillede kriterier, som gælder visitation af sager til sikkerhedsplanarbejdet, også lavet enkelte obligatoriske og supplerende krav for selve arbejdet med planerne. Kravene har udviklet sig over årene, efterhånden som behov er opstået eller forsvundet.

Det er således i 2016 et krav, at:

- Sikkerhedsplangruppen skal modtage sparring og konsulentbistand fra ekspert i sikkerhedsplanarbejdet Sonja Parker
- Der i udarbejdelsen af sikkerhedsplanen benyttes redskabet Ord og Billeder
- Sikkerhedsplanen skal indeholde opstilling af mindstekrav, som skal være opfyldt, for at sikkerheden i hjemmet kan siges at være tilstrækkelig for barnet
- Sikkerhedsplanen skal skrives i en til formålet udarbejdet skabelon
- Forældrene skal underskrive en samarbejdserklæring forud for sikkerhedsplanen. Heraf fremgår de mindstekrav, som skal være opfyldt for at sikkerheden og trivslen i hjemmet kan siges at være tilstrækkelig for barnet.

Nærværende kortlægning belyser, hvorvidt den forebyggende indsats Sikkerhedsplaner lever op til ovenstående krav – både de overordnede og supplerende krav. Kortlægningen vil dog samtidig og i højere grad have fokus på den mere indholdsmæssige og organisatoriske del af arbejdet med sikkerhedsplanerne i Københavns Kommune.

5

Succeskriterier for sikkerhedsplanarbejdet

Københavns Kommune har med udbredelsen af den forebyggende indsats Sikkerhedsplaner til alle bydele opstillet enkelte succeskriterier for sikkerhedsplanarbejdet i kommunen:

- A. Der oprettes sikkerhedslangrupper i alle BBU-enheder
- B. Der etableres en fælles procedure omkring sikkerhedsplanarbejdet
- C. Der foregår supervision og kompetenceudvikling af medarbejderne
- D. Der arbejdes bydækkende med 40 sikkerhedsplaner om året
- E. Man hjemgiver fra anbringelse eller undgår en anbringelse i 5-6 familier, hvor der har været lavet en sikkerhedsplan. Dette tal er bydækkende pr. år.

Den forebyggende indsats Sikkerhedsplaner blev den 1. september 2011 gjort bydækkende, og første succeskriterium er dermed længe opfyldt. Ligeledes blev der udarbejdet fælles overordnede procedurer for sikkerhedsplanarbejdet i de enkelte enheder. Disse succeskriterier (a og b) kan således allerede forud for kortlægningen konkluderes opfyldt.

Der blev for årene 2011 og 2012 gennemført en intern evaluering af arbejdet med den forebyggende indsats Sikkerhedsplaner i Københavns Kommune. Evalueringen viste, at der i 2012 bydækkende blev arbejdet med 43 sikkerhedsplaner. I 9 af de afsluttede sager (2/3 af alle afsluttede sager) kunne barnet forblive i hjemmet. Måltallet på 5-6 familier, der får hjemgivet eller undgår anbringelse af barnet var dermed opfyldt. Opfyldelsen af disse to kvantitative succeskriterier (d og e) vil blive genevalueret i nærværende kortlægning.

Evalueringen i 2012 viste, at både forældre, netværk og kommunale aktører var glade for metoden og opfordrede til fortsat brug af sikkerhedsplaner. Der var dog også en lang række udfordringer forbundet med planerne – udfordringer af både organisatorisk og metodemæssig karakter, ligesom der blev peget på behovet for fortsat at udvikle og kvalitetssikre metoden i en dansk kontekst. Der blev peget på behovet for særlig opmærksomhed på at sikre børnenes trivsel og udvikling under og efter sikkerhedsplanerne, ligesom det private netværk efterspurgte støtte til deres ofte krævende rolle.

Der blev desuden peget på, at elementer af sikkerhedsplanarbejdet kunne bruges i andre typer af myndigheds- og foranstaltningsarbejde.

I nærværende kortlægning vil der derfor, udover fokus på succeskriterierne for supervision og måltal, også være fokus på den indholdsmæssige og organisatoriske del af arbejdet med sikkerhedsplanerne i Københavns Kommune – herunder organisation, kvalitetssikring, visitation, netværkssamarbejde og varigheder mv.

6

Sikkerhedsplan-grupperne

Der er i Københavns Kommune seks BBU-enheder. Der er siden udgangen af 2011 i fem af enhederne etableret en sikkerhedsplangruppe, mens en enkelt af enhederne har to sikkerhedsplangrupper. Samlet er der således syv sikkerhedsplangrupper i København.

Sikkerhedsplangrupperne har forskellig anciennitet og historik. Nogle af grupperne består af medarbejdere og/eller ledere med flerårig erfaring med arbejdet med sikkerhedsplaner. Der er således i flere af grupperne særdeles erfarne medarbejdere, der har arbejdet med sikkerhedsplaner siden Københavns Kommune gjorde de første forsøg med denne form for forebyggende indsats. Andre sikkerhedsplangrupper og medarbejdere er personalemæssigt relativt nye og mindre erfarne i forhold til arbejdet med sikkerhedsplaner. Grundlæggende er der dog tale om sikkerhedsplanmedarbejdere, som har en relevant og solid erfaring med arbejdet omkring udsatte og anbragte børn og unge. Medarbejdere kan samtidig godt være nye i én gruppe, men have erfaring fra sikkerhedsplanarbejdet i en anden BBU-enhed.

En af grupperne har indenfor det seneste år været underlagt organisatoriske forandringer og større udskiftninger i personalet. Denne gruppe er derfor i gang med at (gen-)opbygge rutiner for intern opgavefordeling og visitation.

Der er siden indførelsen af den forebyggende indsats Sikkerhedsplaner i Københavns Kommune arbejdet med forskellige konstellationer for sikkerhedsplanarbejdet. Grupperne har dog nu fundet en form, der overordnet har en relativt ensartet profil, nemlig:

- En gruppesammensætning bestående af familiebehandlere og sagsbehandlere
- Par- og/eller team-konstellationer, hvor der er mere end én sikkerhedsplanmedarbejder tilknyttet en sikkerhedsplan – som udgangspunkt en familiebehandler og en sagsbehandler
- En tilrettelæggelse af opgaver som sikrer evt. deltidsansatte mulighed for at fokusere på sikkerhedsplanarbejdet

Indenfor den fælles ramme og de overordnede kriterier for sikkerhedsplaner definerer den lokale BBU-ledelse form og organisering af sikkerhedsplangrupperne. Sammensætningen af sikkerhedsplangrupperne varierer derfor blandt andet i forhold til:

- Antal medarbejdere i gruppen – herunder muligheden for tilknytning af koordinatorfunktion
- Bemanning med fuldtidsstillinger vs. deltidsstillinger

- Sammensætningen af hhv. familiebehandlere og sagsbehandlere (50/50 fordeling eller andre modeller)
- Antal sager (den faglige stab anbefaler 5 sager per medarbejder, men da man nogle steder arbejder i par og andre steder i teams har dette betydning for den samlede sagsmængde i sikkerhedsplangruppen)

Nedenfor beskrives gruppernes organisering i forhold til hhv. normering, fagsammensætning og fysiske rammer.

6.1 Normering

Antallet af medarbejdere varierer mellem sikkerhedsplangrupperne, ligesom sammensætningen mellem både fuldtids- og deltidsstillinger og faglige kompetencer varierer.

Hovedparten af grupperne består af 3-4 fuldtidsstillinger – varetaget i nogle grupper udelukkende af fuldtidsansatte medarbejdere, mens der i andre grupper også er medarbejdere, der er tilknyttet sikkerhedsplanarbejdet med reduceret timetal, fx 18 eller 25 timer om ugen.

Som eksempel på de forskellige gruppesammensætninger kan nævnes flg. konkrete modeller fra 4 af sikkerhedsplangrupperne:

- Gruppen består af 4 sikkerhedsplanmedarbejdere, hvoraf 2 ansatte er på fuld tid i sikkerhedsplangruppen, mens de 2 øvrige arbejder deltids i sikkerhedsplangruppen og lægger de resterende timer i undersøgelsesgruppen.
- Gruppen består af 4 personer, der tilsammen udgør 3 fuldtidsstillinger. 2 af de ansatte arbejder fuld tid med sikkerhedsplanerne, mens de 2 deltidsstilknyttede medarbejdere arbejder med afgrænsede opgaver i forhold til hhv. traumeterapi og skolesocialrådgiverfunktion
- Der er i sikkerhedsplangruppen 8 medarbejdere (heraf 4 på fuld tid, 2 i fleksjob på deltid, 1 deltidsproceskonsulent og 1 praktikant).
- Gruppen er normeret til 4 fuldtidsstillinger, således at alle gruppens 4 medlemmer arbejder fuld tid med sikkerhedsplaner.

Der er forskel på sikkerhedsplangruppernes vurdering af en hensigtsmæssig gruppestørrelse. Der peges fra større grupper på, at en mindre gruppe bliver meget sårbar for forandringer (fx barsel, sygdom og ferie hos personalet). Det er således her vurderingen, at en stor gruppe vil kunne styrke den kontinuerlige kvalitet i sikkerhedsplanarbejdet. Der peges samtidig på, at der i det tætte relationsarbejde er en risiko for, at man kan komme for tæt på familien og have svært ved at vurdere, om planen reelt kan afsluttes eller om eventuelle nye bekymringer betyder, at sikkerhedsplanen ikke længere er den relevante foranstaltning. Her kan det være en fordel at være en større gruppe, hvor man i sådanne tilfælde kan knytte flere eller nye øjne på forløbet.

CITAT, SIKKERHEDSPPLANMEDARBEJDER

“Der kan være behov for at bytte sagsbehandler eller familiebehandler midt i forløbet for at sikre vores nødvendige objektivitet og afstand i arbejdet med familien. Man kan komme for tæt på familien.”

I andre grupper vurderes det, at gruppen helst ikke må være ret stor. Dette begrundes dels med hensynet til at have en gruppe, hvor man kan sidde fysisk sammen og få en uformel vidensdeling og synergi i hverdagen. Dels peger de mindre grupper også på, at en større gruppe ville betyde flere sager. Her finder de det vigtigt, at man på de ugentlige møder kan nå at drøfte og få sparring på alle sager.

CITAT, SIKKERHEDSPPLANMEDARBEJDER

“Vi har ugentlige møder, hvor alle sager kan gennemgås. Var gruppen større, ville vi have flere sager. Så ville vi ikke kunne nå at drøfte dem alle på vores møde – og det er afgørende for at sikre kvalitet og delt ansvar i arbejdet.”

6.2 Antallet af planer

Antallet af planer varierer fra sikkerhedsplangruppe til sikkerhedsplangruppe. Dette skyldes selvfølgelig, at der kan være forskel på behovet for sikkerhedsplaner, men skyldes til dels også, at der anvendes forskellige opgørelsesmetoder.

I nogle sikkerhedsplangrupper laves der en sikkerhedsplan per barn (dvs. at der kan være flere planer i samme familie med flere børn), mens der i andre kun laves én plan per familie uanset om der er flere børn i familien. I sidstnævnte grupper laves der typisk kun særskilte planer for et enkelt barn, hvis særlige forhold gør sig gældende for dette barn.

Det er samtidig vurderingen hos evaluatoren, at det kan være forskelligt, hvorvidt planer, der ikke opfylder alle forudsætninger for sikkerhedsplanarbejdet, tælles med i opgørelsen af antal iværksatte planer. Indsatser, hvor barnet ikke er anbringelsestruet, kan således fint være netværkssager, men kan ikke kategoriseres som sikkerhedsplaner.

Nedenfor angives antallet af hhv. iværksatte og aktive planer i perioden 2013-2016 – fordelt på de 6 BBU-enheder (her skal man være opmærksom på, at den ene enhed (*) favner 2 sikkerhedsplangrupper). Tallene er baseret på gruppernes egne registreringer i CSR.

Tabel 1. Antal sikkerhedsplaner iværksat i de 6 bydele i perioden 2. halvår 2013 -1.halvår 2016, faktiske tal.

BBU-enhed	Planer iværksat 2. halvår 2013	Planer iværksat 2014	Planer iværksat 2015	Planer iværksat 1. halvår 2016
A	6	11	28	6
B	4	13	3	17
C	7	11	7	12
D	3	8	10	2
E	15	14	10	13
F*	22	23	25	10
I alt	57	80	83	60

Kilde: Københavns Kommunes socialforvaltning, 2016

I forhold til succeskriteriet om, at der bydækkende skal arbejdes med minimum 40 sikkerhedsplaner årligt, er dette måltal rigeligt opfyldt. I perioden 2. halvår 2013 til 1. halvår 2016 er der iværksat i alt 280 planer i de 6 grupper.

Tallet dækker over store forskelle mellem grupperne, idet én af grupperne i 2015 har iværksat 28 sikkerhedsplaner, mens en anden i samme år har iværksat 3. For seneste periode (1. halvår 2016) svinger antallet mellem 2 og 17 iværksatte planer.

Tabel 2. Antal aktive sikkerhedsplaner i de 6 bydele 2013-2016, faktiske tal.

BBU-enhed	Aktive planer 2. halvår 2013*	Aktive planer 2014	Aktive planer 2015	Aktive planer 1. halvår 2016
A	6	15	36	17
B	4	16	11	19
C	7	18	13	20
D	3	9	17	9
E	15	29	28	28
F	22	45	41	24
I alt	57	132	148	117

Kilde: Københavns Kommunes socialforvaltning, 2016

*For 2. halvår 2013 svarer antallet af aktive planer til antal iværksatte planer, da der er tale om første år for registrering

Ses der på det samlede antal planer – altså planer påbegyndt både før og i et givent år – er der også variationer. Sikkerhedsplangruppen, som iværksatte 28 nye planer i 2015, arbejdede samlet i 2015 med 36 sager. Gruppen, som iværksatte 7 nye planer i 2015, arbejdede samlet – med nye og gamle sager – med 13 planer i 2015.

På tidspunktet for LG Insights besøg og interviews hos sikkerhedsplangrupperne (forsommeren 2016) havde de mellem 6-15 igangværende planer. Antallet af aktive planer ved kortlægningens besøg/interview er dog alene et øjebliksbillede, da arbejdet er dynamisk, og antallet af sager derfor hurtigt kan skifte.

Antallet af planer er ikke entydigt relateret til antal af medarbejdere i sikkerhedsplangruppen. Forskellene i antallet af planer kan som ovenfor nævnt tilskrives forskellig registreringspraksis og opgørelsesmetode, men også visitationspraksis og varetagelsen af selve sikkerhedsplanarbejdet har betydning for sikkerhedsplangruppernes plantal. Der er blandt andet grupper, der udover sikkerhedsplanarbejdet løser andre opgaver, hvilket kan have betydning for antallet af planer og vice versa (herom senere).

CITATER, SIKKERHEDSPLANMEDARBEJDERE

“Vi har typisk flere børn per plan – tit er der 3 børn per plan. For tiden har vi 11 igangværende planer – for 31 børn.”

“Vi har lige nu 9 planer for tilsammen 13 børn (eller 9 familier).”

“Lige nu har vi 8 igangværende sager. Det er typisk det antal sager, som vi har. Vi laver en sag per barn og har sjældent mere end 10 sager ad gangen – det passer med 5 sager per sagsbehandler.”

“Vi har 10 sikkerhedsplaner i gang. Antallet kan svinge, ligesom kompleksiteten i sagerne også varierer. I efteråret brugte en sagsbehandler og en familiebehandler al deres tid på en enkelt sag. Det handlede om en familie med mange børn og seksuelle overgreb børnene imellem.”

Man kan konstatere, at der er stor forskel på det antal sager, som den enkelte gruppe og sikkerhedsplanmedarbejder har ansvar for.

Det er en central retningslinje fra BBU's faglige stab, at man som medarbejder maksimalt skal være tilknyttet 5 sikkerhedsplaner ad gangen. Der er generelt enighed i sikkerhedsplangrupperne ift., at dette antal er realistisk og passende, da der ofte ikke er travlhed i alle planer på samme tid. Der peges dog på, at definitionen af en plan (om den omfatter et barn eller flere børn) selvsagt har stor betydning for, hvorvidt en sikkerhedsplanmedarbejder kan arbejde med fem planer ad gangen.

Retningslinjen tolkes iflg. de gennemførte interview samtidig lidt forskelligt. I nogle grupper lægges der vægt på, at det skal tilstræbes, at sagsbehandlerne i sikkerhedsplanarbejdet højst

arbejder med 5 igangværende planer, mens det maksimale plantal i andre grupper gælder for både sagsbehandlere og familiebehandlere. Der er således forskel på opfattelsen af, om det definerede maksimale plantal alene relaterer til sagsbehandlerne, eller om det også gælder for familiebehandlerne i teamet. I afsnittet om samarbejdet mellem familiebehandler og sagsbehandler beskrives denne problemstilling yderligere.

I arbejdet med sikkerhedsplaner opleves der en anseelig forskel på det oplevede arbejdspress hos grupperne. Hvor nogle grupper i perioder har pligt og overskud til at varetage funktioner udover sikkerhedsplanarbejdet, er der andre grupper, som alene arbejder med sikkerhedsplaner, og som oplever en konstant tilgang af nye sikkerhedsplansager og et stort og langvarigt arbejdspress. Nogle grupper oplever således, at de er meget udfordrede på ressourcer, mens andre vurderer, at deres normering matcher omfanget af planer og opgaver.

Det skal for god ordens skyld bemærkes, at også de sikkerhedsplangrupper, der bistår med andre opgaver end sikkerhedsplaner, i perioder kan opleve stor travlhed. Her peger flere grupper på, at de øvrige opgaver – fx arbejdet med planer, hvor barnet ikke er anbringelsestruet – kan være så tidskrævende, at de kan komme til at optage plads for de reelle anbringelsessager.

Tyngden i sikkerhedsplanarbejdet falder forskelligt over perioder, hvor den største arbejdsmængde typisk ligger i planernes opstartsperiode. Her er det ikke usædvanligt, at en enkelt plan kan optage den fulde arbejdstid hos en eller to SP-medarbejdere.

CITAT, SIKKERHEDSPANMEDARBEJDER

“Arbejdsmængden er størst ved opstart af planerne. Typisk har vi gang i 6-9 sager, men der vil reelt være stor aktivitet i 3 af sagerne. Opstarten kræver store ressourcer – her er mange møder og aftaler.”

Sagerne fordeles af grupperne typisk til de enkelte sikkerhedsplanmedarbejdere ud fra planernes målgruppe, tyngde og medarbejdernes plads i kalenderen.

6.3 Faglig sammensætning – familiebehandlere og sagsbehandlere

Alle sikkerhedsplangrupper arbejder med en personalesammensætning, hvor der både er familiebehandlere og sagsbehandlere i gruppen. Den forholdsvise sammensætning af de to faggrupper er fastlagt lokalt, så de matcher den enkelte enheds ønsker og behov for tilknytning og opgavefordeling mellem faggrupperne.

Sammensætningen afspejler derfor den opgavefordeling, som man lokalt vurderer bedst tilgodeser dels de to faggruppers særlige kompetencer og dels en smidig fordeling af roller. I fire af grupperne er der normeret en ligelig timefordeling på sagsbehandler og familiebehandler, mens der i tre af grupperne er en overvægt af sagsbehandler timer tilknyttet gruppen.

CITAT, LEDER AF SIKKERHEDSGRUPPE

“Sikkerhedsplanarbejdet kræver megen struktur og fokus på lovgivning. Derfor har vi hos os fundet det hensigtsmæssigt, at der er flere sagsbehandlere end familiebehandlere i gruppen. Vi er som noget nyt nu tre sagsbehandlere og én familiebehandler i gruppen.”

CITAT, SIKKERHEDSPANMEDARBEJDER

“Vi er to sagsbehandlere og to familiebehandlere i vores gruppe og har også en ligelig fordeling på timer. Det fungerer fint”.

Der arbejdes altid med et makkerskab omkring planen, hvor der typisk er en sagsbehandler og en familiebehandler tilknyttet hver plan. I nogle grupper er der dog flere end to sikkerhedsplanmedarbejdere involveret i den enkelte plan – ofte hvor to sikkerhedsplanmedarbejdere har den faste kontakt til familien, mens de øvrige har en mere tilbagetrukket rolle.

CITAT, SIKKERHEDSPANMEDARBEJDER

“Sagsbehandler og familiebehandler arbejder altid sammen i par. Der er aldrig to aktører med samme faglighed i en familie. Sagsbehandler og familiebehandler skifter teams, så det er forskellige konstellationer, som møder familierne.”

Det er væsentligt i forhold til planens vægtning af både jura og familiebehandling, at begge fagligheder er tilknyttet sikkerhedsplanarbejdet. Makkerskabet er dog også afgørende for medarbejdernes trivsel, da det betyder, at der i de komplekse og vanskelige sager, som sikkerhedsplangruppen typisk arbejder med, er en kollega at sparre med og dele beslutningerne med.

Sammensætningen af makkerskaberne varierer i grupperne typisk fra sikkerhedsplan til sikkerhedsplan. Det vurderes af grupperne som en styrke, at der er tale om skiftende makkerskaber. Sikkerhedsplanmedarbejdere udtrykker, at de skiftende makkerskaber sikrer nye øjne på tilgangen og et opgør med rutinetænkning.

Flere sikkerhedsplanmedarbejdere udtrykker dog også, at de ser et begyndende paradigmeskift i rollerne i makkerskabet. Før optrådte man i højere grad som en enhed overfor familien, hvor parterne præsenterede sig selv som sikkerhedsplanmedarbejdere. I dag lægges der mere vægt på, at parterne har forskellige roller og baggrunde. Mange præsenterer sig for familie og netværk som familiebehandler eller sagsbehandler og ikke som sikkerhedsplanmedarbejder.

Der er i de fleste grupper ikke faste og formelt fastlagte opgavefordelinger mellem sagsbehandler og familiebehandler. Opgavefordelingen fastlægges fra plan til plan og løbende gennem sagen. Her er det vigtigt, at der er en tydelighed i opgavedelingen, således at både sikkerhedsplanmedarbejderne og borgerne oplever klarhed i arbejdet.

Begge faggrupper deltager typisk i hinandens arbejde, så man er to til stede ved netværksmøder, børnesamtaler etc. Der er dog områder (fx journalisering), hvor der er forskelle i arbejdsfordelingen ud fra lovgivningshensyn, ligesom der er forskel mellem grupperne ift. eksempelvis varetagelse af børnesamtaler.

CITATER, SIKKERHEDSPANMEDARBEJDERE

“Der er en respekt mellem faggrupperne ift. de forskellige rammer, som de skal agere indenfor. Sagsbehandlerne skal fx stå for børnesamtalerne og tilsynssamtaler, hvor jeg som familiebehandler så deltager som observatør.”

“Hos os deles familiebehandlere og sagsbehandlere om opgaverne – både dokumentationsarbejdet, børnesamtaler, ‘De tre huse’ og så videre. Journalføringen ligger dog hos sagsbehandlerne.”

SAGSBEHANDLEREN

I arbejdet med sikkerhedsplaner er der brug for et stærkt fokus på lovgivning og dokumentationskrav. Der er en administrativ praksis, som skal overholdes, og som kræver stor indsigt i de juridiske aspekter af arbejdet. Det har således stor opmærksomhed hos medarbejdere og ledere, at der ikke kan sås tvivl om, hvorvidt planen tilgodeser barnets tarv eller om dokumentationen herfor.

Det er sagsbehandleren i sikkerhedsplangruppen, som har ansvaret for at sikre sags- og journalføringen. Sagsbehandleren skal derfor også altid være med, når der overleveres beslutninger. Oftest sker dette dog, hvor både familiebehandler og sagsbehandler er til stede.

Familiebehandleren deltager oftest også i dokumentationsarbejdet, fx ved at levere input i form af wordfiler, som kan kopieres til journalen, eller ved at skrive et notat, der kan lægges ind i sagen i CSC. Der er dog i grupperne opmærksomhed på, at det er sagsbehandleren, der er ansvarlig for, at alt nødvendigt materiale foreligger og i en korrekt form.

De fleste steder er der samtidig taget højde for, at sagsbehandleren skal have tid til denne del af opgaven.

CITATER, SIKKERHEDSPANMEDARBEJDERE

“Der er enighed mellem familiebehandler og sagsbehandler om tilgangen i sagerne. Sagsbehandleren har en “strammerrolle”. Det er også sagsbehandleren, som står for at lave bevillinger og indtastning i CSC og så videre. Der er meget skriftlighed, og det tager tid.”

“Opgavefordelingen er oftest helt uproblematisk. Sagsbehandleren har godt nok nogle opgaver, som familiebehandleren ikke kan løse. Men så er der andre opgaver – som for eksempel mødebooking og indhentning af sagsakter – som familiebehandleren står for.”

CITAT, SIKKERHEDSPANMEDARBEJDER

“Fordelingen af opgaver hos os er meget ligelig. Sagsbehandlerne står for bevillinger, journalføring og øvrige myndighedsopgaver, men til gengæld laver familiebehandlerne størstedelen af Ord og Billeder, som tager meget tid.”

FAMILIEBEHANDLEREN

Det er typisk familiebehandleren, som er primus motor i forhold til at anvende redskaber som Ord og Billeder, De 3 huse osv. Redskaberne anvendes både som et konkret redskab til at bistå fx forældrene med at huske og genskabe historien samt give barnet en forklaring på det, der skete. Både forældre og aktører peger på, at processen i sig selv også kan have en afklarende og positiv virkning ift. forældrenes rolle og selvforståelse. Det samme gælder for flere typer af metoder og redskaber. Blandt andet nævner flere forældre og sikkerhedsplanmedarbejdere, at udarbejdelsen af et genogram ikke alene har åbnet forældrenes øjne for, at de har et netværk, men også givet dem en større tryghed ift. at gå sikkerhedsplanarbejdet i møde og tro på et positivt resultat.

Brugen af f.eks. Ord og Billeder og andre visuelle redskaber i sikkerhedsarbejdet foregår ofte over flere møder og kræver tid og engagement fra både barn, forældre og sikkerhedsplanmedarbejderne. Med redskaberne er der således tale om både afdækkende og behandlende tiltag for og med barn og/eller forældre.

Der er dog også sikkerhedsplangrupper, der peger på, at de gerne vil have det mere specifikt defineret, hvad der i sikkerhedsplanen er opgaver, som kan vurderes som en del af familiebehandlingen. Det handler her primært om sagsbehandlere, som er usikre på, hvad der er formålet med de enkelte elementer af familiebehandlingen, og om de er i stand til at varetage disse. Dette afføder også nogle steder en usikkerhed i forhold til værdien af bl.a. Ord og Billeder.

CITAT, SIKKERHEDSPANMEDARBEJDER

“Jeg er usikker på, om familiebehandlingen kun omfatter samtaleterapi, eller den også gælder netværksmetoder og Ord og Billeder”

I langt de fleste grupper og planer varetages familiebehandlingsarbejdet af den eller de familiebehandlere, som er tilknyttet sikkerhedsplangruppen. Her indgår traditionelt familiebehandlingsarbejde, men også brugen af de redskaber, som anvendes i sikkerhedsplanarbejdet – fx roadmapping, genogram, De tre huse osv. Der anvendes dog også i nogle tilfælde ekstern familiebehandling i sikkerhedsplanerne. Dette sker dog kun, hvis gruppen ikke har tid og ressourcer til selv at gennemføre arbejdet. Det er således udsagnet fra sikkerhedsplangrupperne, at de private familiebehandlere er meget dyre. Ikke alene pga. prisen, men også fordi opsigelsen af samarbejdet sker med løbende måned plus 1 måned.

Eksterne aktører inddrages især til at lave den forældrekompetencevurdering, som anvendes til at vurdere, om en tvangsfjernelse er nødvendig. Kommunens eget tilbud har en lang ventetid. Det nævnes således, at der i perioder kan bruges mange penge i sikkerhedsplanarbejdet på tilkøb af ydelser.

SAMLET

Det er med kortlægningen søgt afdækket, hvilket samarbejds miljø og -forhold, der findes mellem de to faggrupper i sikkerhedsplanarbejdet. Det er her vurderingen, at de to typer af fagligheder supplerer hinanden godt i arbejdet. Samtidig er der også hos hhv. sagsbehandlere og familiebehandlere en anerkendelse af kollegernes faglige styrker. Der tilkendegives en trykthed og tilfredshed med den indsats, som den anden faggruppe leverer. Det er gennemgående, at der er stor respekt for de forskellige typer af fagligheder, som medarbejderne repræsenterer. Grupperne og deres sammensætning kendetegnes således ved gensidig anerkendelse, samspil og godt arbejdsklima.

Der er som nævnt en række opgaver i kontakten med familien, som sikkerhedsplanmedarbejdere løser i fællesskab. Der er dog også opgaver, som enten har en karakter, der ikke kræver to tilstedeværende, eller som på grund af tid prioriteres at løses af sagsbehandler eller familiebehandler alene. Her er der ikke tale om faglige hensyn, men mere en praktisk fordeling i en travl hverdag.

CITAT, SIKKERHEDSPANMEDARBEJDER

“Hos os arbejder vi ikke i 2-mandsteams. Der er knyttet flere sikkerhedsplankonsulenter (det kaldes vi alle) til hver plan. Vi er typisk 3-4 ansatte om hver plan. Det betyder også, at der kan være hjemmebesøg, som tages alene af en enkelt sikkerhedsplankonsulent.”

Generelt er sikkerhedsplangrupperne præget af samarbejde på tværs og indbyrdes mulighed for at understøtte og sparre med hinanden. Det giver en værdifuld fleksibilitet i forhold til at sikre en kontinuerlig og kvalificeret indsats i familierne – også under sygdom, kurser og barsel mv. blandt gruppens medlemmer.

Det er også vurderingen, at der i sikkerhedsplangrupperne er en intern afklaring og anerkendelse af kompetencer og opgavedeling. Der er og vil dog altid være drøftelser omkring tilgange og metoder, da sikkerhedsplanmedarbejderne har forskelligt fagligt afsæt for deres vurderinger og perspektiver. Disse forskelligheder ses dog netop som en styrke, da det sikrer en faglig bredde i planerne.

Fleere familiebehandlere udtrykker, at det har været et stort skift at overgå til sikkerhedsplanarbejdet, da de her har en anden rolle og funktion, end de tidligere har været vant til. Det kræver således tid og stadige drøftelser i sikkerhedsplangruppen at finde en kontakt- og kommunikationsform, som både tilgodeser de lovgivningsmæssige forpligtelser og samtidig imødekommer den behandlingsfunderede tilgang i sikkerhedsplanarbejdet. Der er dog en tydelig åbenhed i grupperne omkring de forskellige faglige tilgange, og det er vurderingen, at de faglige drøftelser, som pågår i grupperne, kvalificerer og skaber den gode refleksion i planarbejdet.

CITAT, SIKKERHEDSPANMEDARBEJDER

“Vores forskellige fagligheder fungerer godt om et fælles mål, så længe vi holder fokus på barnet. Når der er uenighed, taler vi åbent om uenigheden. Sådan supplerer og bruger vi hinanden bedst.”

6.4 Et særligt job

Tilgangen og fundamentet for sikkerhedsplanarbejdet er, at der er ressourcer at finde hos alle. Det er da også gennemgående i interview med både ledere og sikkerhedsplanmedarbejderne, at menneskesynet og troen på ressourcer er vigtigt for arbejdet. Dette gælder i alle børn- og ungesager, men vurderes særligt vigtigt i sikkerhedsplanarbejdet.

Der er i sikkerhedsplangrupperne en fælles holdning om, at familien selv skal lave det store arbejde. Dette kan dog i praksis være svært at realisere, da man som medarbejder kan lade sig rive med ift. at hjælpe familien ved at yde et højt serviceniveau. Der er dog en stor bevidsthed om, at de faglige ambitioner i sikkerhedsplangruppen ikke må overskygge hensynet til inddragelsen af familien og dens egne ressourcer.

CITAT, SIKKERHEDSPLANMEDARBEJDER

“Vi skal lære familierne at svømme – og det på kort tid.”

Netop troen på, at familien med støtte fra et professionelt og privat netværk er i stand til at give barnet et trygt og sikkert liv, kræver en stor anerkendelse af familiens ressourcer – også selvom mor og/eller far har misbrugsproblemer, psykiske lidelser eller andre store sociale problemer. Det går derfor igen hos alle sikkerhedsplangrupper som en væsentlig del af arbejdet, at man skal hvile så meget i sine faglige dispositioner og metoder, at man har “is i maven” eller “tør sidde på hænderne”.

Det kræver samtidig også en robusthed hos den enkelte medarbejder at holde fast i koncept og sikkerhedsplanens værdier, når der hos samarbejdspartnere kan opleves en skepsis overfor planens indhold og dermed gruppens faglige dispositioner. Det kræver, at medarbejderen har en robusthed, men også en faglig solid fundering. Man skal – som det udtrykkes i interview – hvile i troen på sine egne faglige kundskaber og stå fast på sine faglige metoder. Samarbejdspartnere skal mærke og “overbevises” af sikkerhedsplanmedarbejderens faglighed.

Klare rammer og tydelig ledelse i sikkerhedsplanarbejdet gør det lettere for medarbejderen at navigere i arbejdet og holde fokus.

CITAT, LEDER

“Medarbejderne kan godt lade sig rive med af de mange kursustilbud og blive grebet af terapeutiske uddannelser. Her er det også vigtigt at holde fast i arbejdets grundsubstans. Man skal som medarbejder kunne se, hvad der er fokus og centralt i en plan for barnets sikkerhed.”

Fle familiebehandlere udtrykker, at deres faglighed kan udfordres i planarbejdets rammer, der kræver ufravigelige regler og høj grad af kontrol. Familiebehandlerne går dog helhjertet og kompetent ind i sikkerhedsplanarbejdet og oplever det som meningsgivende. Det samme gør sagsbehandlerne i sikkerhedsplangrupperne. De tilkendegiver, at det – selvom der er tale om meget alvorlige sager – er langt mindre stressende end at være myndighedssagsbehandler, hvor man

oplever at være eneansvarlig for sagen. I sikkerhedsplangrupperne har man altid sit team bag sig, og man løfter sammen. Sagsbehandlerne i sikkerhedsplanarbejdet lægger desuden vægt på, at de er meget tættere på barnet og familien, end de tidligere har været som myndighedssagsbehandlere, hvilket giver en øget indsigt i og tryghed ift., hvad der sker i hjemmet.

De peger dog på, at der kan være sager, som er svære at lægge væk, når man har fri. Især i perioder hvor der er meget travlt. Her peger flere på, at de er bange for at have glemt noget – at noget væsentligt er overset. Dette er især gældende i de grupper, som har mange sager per medarbejder.

CITAT, SIKKERHEDSPLANMEDARBEJDER

“Jeg kan godt have svært ved at sove natten mellem søndag og mandag, da jeg ved, at jeg har travlt og ikke må glemme noget.”

Der er mange potentielle risici forbundet med den forebyggende indsats Sikkerhedsplaner. Kan man stole på netværkspersoner, er forældrene i stand til at overholde aftaler, bliver akutplan sat i værk, hvis der sker noget osv. Sikkerhedsplanmedarbejderne udtrykker selv, at det er nødvendigt i deres arbejde at kunne møde familierne med respekt, tro på ressourcer, men også med en sund skepsis. Samtidig understreges det, at, det er en vigtig del af jobbet også at kunne lægge sagerne væk, når man har fri.

CITAT, SIKKERHEDSPLANMEDARBEJDER

“Man skal som sikkerhedsplanmedarbejder kunne containe og ventilere.”

Et karaktertræk, som fremhæves som afgørende af alle sikkerhedsplangrupper, er sikkerhedsplansmedarbejderens robusthed. Der er forskel på, hvordan man vurderer, at man kan opnå den tilstrækkelige robusthed. Hvor nogle peger på, at menneskesynet er en personlig egenskab, som er svær at ændre, peger andre på, at robustheden kommer med erfaring. Det er generelt vurderingen hos sikkerhedsplangrupperne, at det er godt med en længere erfaring fra det socialfaglige arbejde, inden man bliver sikkerhedsplansmedarbejder. Andre peger dog også på, at den modenhed og metodesikkerhed, som der er behov for, ikke nødvendigvis kan kædes sammen med erfaring og alder. Der er derfor i grupperne og hos ledelsen en stor opmærksomhed på screeningen af medarbejdere forud for ansættelsen. Her søges også afdækket, hvordan den nye medarbejder passer ind i gruppens dynamik og kultur, da en velfungerende og samspillende gruppe er afgørende for sikkerhedsplanernes kvalitet og medarbejdernes trivsel.

6.5 De fysiske rammer

Det fremhæves af sikkerhedsplangrupperne, at det er af stor betydning for vidensdeling og sparringen i grupperne, at de fysisk er tæt på hinanden – gerne i et fælles kontor. Det er forskelligt, hvorledes sikkerhedsplangrupperne har indrettet sig, men i alle grupperne er medarbejderne dog fysisk tæt på hinanden – enten på samme kontor eller på kontorer nær hinanden. I en enkelt gruppe har man dog valgt, at en enkelt sikkerhedsplanmedarbejder tilknyttes undersøgelsesgruppen, mens de øvrige beholder deres placering i foranstaltningsgruppen. Der er dog her tale om en lokal løsning på en konkret udfordring, og ikke en model, som enheden anbefaler andre at kopiere.

Sikkerhedsplanarbejdet er dynamisk, og der er brug for, at makkerskab og gruppe smidigt kan ajourføre hinanden om nye aftaler og udvikling i planerne. Der er da også hos sikkerhedsplangrupperne generelt en atmosfære af engagement og handlekraft, som flere steder understøttes af tavler, tegninger og farver i lokaleindretningen.

De fleste sikkerhedsplangrupper peger her på, at det også er vigtigt at være i fysisk nærhed af deres leder (afdelingsleder og/eller koordinator). Selvom de fleste gruppers ugentlige møder har fast deltagelse af lederen, opleves det – af både ledere og grupper – som hensigtsmæssigt også at have en dialog i hverdagen, hvor man uformelt kan vende aftaler og planer. Dette forudsætter ikke nødvendigvis, at man har kontor meget tæt på hinanden, men mødet på gangen eller ved kaffemaskinen styrker mulighederne for at sikre ajourføring og opnåelse af fælles viden.

7

Organisationen

De seks lokale enheder i Borgercenter Børn og Unge København varetager både myndigheds-sagsbehandlingen i børnefamiliesager og iværksætter foranstaltninger, som er målrettet udsatte børn og unges behov i henhold til serviceloven.

Enhederne i Borgercenter Børn og Unge kan lokalt organisere sig forskelligt. Enhederne bestemmer således – under overholdelse af lovgivning samt centrale rammer – hvilken organisation, der bedst tilgodeser behov og indsatser i deres område af byen. Der er derfor i de enkelte børnefamilieenheder forskellige organisationsformer i forhold til såvel ledelsesansvar som opgavefordeling.

Fælles for børne- og familieenhederne er, at de er bygget op i afdelinger med hver deres afdelingsleder, der refererer til enhedens områdechef. Antal og typer af afdelinger varierer. I 5 af de 6 enheder er der en undersøgelsesgruppe, der står for § 50-undersøgelserne. I den sidste enhed indgår undersøgelserne som en del af de andre grupper.

I nogle BBU- enheder er der tale om aldersopdelte grupper (fx børnegruppe og ungegruppe), hvor der er ansat både sagsbehandlere og foranstaltningsspersonale, der refererer til samme leder, mens man andre steder er opdelt i hhv. handle-/myndighedsgruppe og foranstaltningsgruppe – med hver deres leder. Denne mangfoldighed i organisationsformer går igen i forhold til den organisatoriske placering af sikkerhedsplangrupperne.

Det er således individuelt fra enhed til enhed, hvordan sikkerhedsplangrupperne organisatorisk er placeret.

Én af sikkerhedsplangrupperne refererer til lederen af undersøgelsesgruppen (som alene varetager § 50-undersøgelser), mens de øvrige seks sikkerhedsplangrupper er placeret i hhv. foranstaltningsgruppe, handleplangruppe eller en sammensat gruppe. Hovedparten af grupperne refererer til en afdelingsleder, som også har ansvar for myndighedssagsbehandlere.

7.1 Koordination og ledelse

I forhold til arbejdet med sikkerhedsplaner – og specifikt visitationen af sager til gruppen – er det afgørende, at der sikres en forbindelse mellem lederen af sikkerhedsplanarbejdet og de myndighedssagsbehandlere, som vil have ansvaret for sager, som med fordel bør løses af sikkerhedsplangruppen. Dette kan enten ske ved, at afdelingslederen for sikkerhedsplangruppen selv har direkte ledelsesansvar for sagsbehandlere i undersøgelses- og/eller handlegrupperne eller

ved at afdelingslederen via anbringelsesudvalg eller gruppemøder har adgang til at lytte med, når sager med anbringelsesgrundlag drøftes. Der er brug for en stadig og tæt kontakt mellem sikkerhedsplanarbejdet og øvrige indsatser for dels at sikre, at der hele tiden er den nødvendige opmærksomhed på sikkerhedsplaner som foranstaltningens mulighed og dels at understøtte sammenhængen mellem øvrige indsatser og sikkerhedsplanarbejdet.

Det er således vigtigt, at der blandt de BBU-ansatte er et kendskab til og en forståelse for det arbejde, som foregår i sikkerhedsplangrupperne. Herved sikres en visitation af de "rette" sager, og samtidig opnås også en forståelse for, hvorfor medarbejderne, der laver sikkerhedsplaner, har væsentligt færre sager end øvrige medarbejdere.

7.2 Koordinatorfunktionen

Tre af sikkerhedsplangrupperne har tilknyttet en koordinator, idet det dog kun er for den ene gruppe, at koordinatoren er fuldtidstilknyttet sikkerhedsplanarbejdet. I de øvrige grupper er der tale om en socialfaglig koordinator, som også varetager funktioner indenfor andre opgaveområder.

Koordinatorerne er da også tilknyttet med forskelligt udgangspunkt. For to af sikkerhedsplangrupperne har koordinatoren det faglige ansvar og varetager den nære ledelse af gruppens arbejde. Her har afdelingslederen således ikke den nære kontakt med gruppen og deltager ikke i de ugentlige gruppemøder med sagsgennemgang. I den tredje gruppe er tilknytningen af koordinator relativt ny, og her er afdelingslederen fortsat tæt på sikkerhedsplangruppen, men har med ansættelsen af koordinator valgt bl.a. at styrke ledelsens juridiske fokus på sikkerhedsplanarbejdet.

Der er delte meninger blandt afdelingsledere og sikkerhedsplangrupper omkring formål og værdi af en koordinator. Derfor er der også grupper, som har nedlagt koordinatorstillinger, mens andre har nyoprettet eller fastholdt funktionen.

Det er afgørende, at der til sikkerhedsplangrupperne er en nær tilknytning til en vidende og engageret leder, som kan give den nødvendige støtte og feedback i svære sager, og som også sætter rammer for arbejdsrutiner og -procedurer. Det er her vigtigt, at lederen er tæt på arbejdet i sikkerhedsplangruppen og samtidig har bemyndigelse til at træffe beslutninger af både faglig og personalemæssig karakter. Det vurderes af grupper og ledere, at det kan være vanskeligt at adskille de to opgaveområder, da f.eks. ferieplaner, arbejdsfordeling mv. i høj grad har indflydelse på den faglige udførelse og kvalitetssikring af arbejdet.

Samtidig peger flere afdelingsledere på, at de finder det problematisk, hvis koordinatoren uden ledelsesansvar deltager på ledernes erfa-møder, hvor der også tales om personalemæssige udfordringer. Adskillelsen af lederfunktioner på hhv. afdelingsleder og koordinator kræver således et tæt samspil mellem de to ledere.

Det fremhæves af sikkerhedsplangrupperne, som har tilknyttet en koordinator, at de oplever, at de gennem koordinatoren får en sagsnær sparring og kvalitetssikring. Samtidig peges der også på, at koordinatoren i den dynamiske hverdag med travlhed og svære sager kan være med til at sikre sammenhængskraften i gruppen. Det er imidlertid vurderingen hos evaluatoren, at samme

nærhed og sparring til grupperne også kan opnås af afdelingslederen. Udfordringen er her, at afdelingslederen har en travl kalender, og sikkerhedsplanarbejdet samtidig kræver en utrolig tæt ledelse. Det kan – iflg. afdelingslederne selv – være svært at nå.

Det er således et gennemgående udsagn fra grupper og ledere, at det er nødvendigt med en ledelse, som er tæt på sikkerhedsplanarbejdet. Dette kan dog fx kræve, at lederen skal deltage i 1 eller 2 ugentlige møder i sikkerhedsplangruppen for at få tilstrækkelig føling med de igangværende planer og udfordringer. Dette forudsætter klare prioriteringer, som det ikke altid er muligt for afdelingslederen at foretage og efterleve. Sikkerhedsplangrupperne udtrykker dog generelt, at deres leder eller koordinator har et godt kendskab til sikkerhedsplanarbejdet, og at de får den nødvendige støtte og sparring. Der er dog også grupper, som arbejder meget "selvkørende".

CITAT, SIKKERHEDSPLANMEDARBEJDER

“Gruppen er lille, og vi snakker derfor meget sammen om sagerne – alle kender hinandens sager. Vi er meget selvkørende – det mener både ledelsen og vi er ok.”

Selvom nogle af grupperne og lederne udtrykker, at erfaring og kompetencer kan mindske behovet for ledelse, fremhæves det af alle sikkerhedsplanmedarbejdere, at det er vigtigt at kunne trække på lederen ved behov.

CITAT, SIKKERHEDSPLANMEDARBEJDER

“Vi mødes hver uge og gennemgår alle sager. Vores leder deltager ikke, men vi synes heller ikke, at det er nødvendigt, at hun deltager. Vi kan trække på hende ved behov. Hun er ikke fast tæt på gruppen.”

Det er dog også vigtigt, at lederen selv er opsøgende. Der er løbende brug for et ledelsesmæssigt nærvær – også når gruppen måske ikke selv kan se, at der er et behov. Lederen skal bl.a. sikre den rette visitation, give opbakning i vanskelige sager, støtte op om det eksterne samarbejde og være med til at fastholde fokus på sikkerhedsplanens koncept etc.

Der er således behov for, at ledelsen – uanset sikkerhedsplangruppens evne til at være selvkørende – udviser opbakning og tillid til gruppen. Der kan og vil ske fejl i arbejdet med sikkerhedsplanerne, ligesom det kræver robusthed at stå fast på sikkerhedsplanernes principper, når andre fagfolk kan vise sig skeptiske overfor planernes faglige fundament.

Det fremhæves samtidig, at det er af stor betydning, at lederen har en indsigt i sikkerhedsplanarbejdets rammer og indhold. Det fremhæves således uopfordret af sikkerhedsplangrupperne som en særskilt kvalitet, når deres tilknyttede leder har egen og/eller mangeårig erfaring med sikkerhedsplanarbejdet. Det er vurderingen, at det giver en ro på medarbejdernes indsats, at de ved, at der bag dem er en ledelse, som har styr på både de krav og den metode, der er en forudsætning for arbejdet.

Da lovgivningen spiller en væsentlig rolle i sikkerhedsplanarbejdet, fremhæves det af grupperne som vigtigt, at leder og/eller koordinator har kendskab til de juridiske vilkår og rammer.

CITAT, SIKKERHEDSPLANMEDARBEJDER

“Jeg kan som familiebehandler komme i tvivl om, hvad lovgivningen giver mulighed for. Og ansvaret vil være stort at lægge på den enkelte sagsbehandler. Det er rigtig godt, at vores leder har sagsbehandlerbaggrund.”

7.3 De ugentlige møder

Sikkerhedsplangrupperne holder ugentlige møder, hvor de gennemgår status og udvikling for de igangværende sikkerhedsplaner. På møderne vendes ligeledes typisk de kommende sikkerhedsplansager. Afhængigt af gruppens antal af sager kan det være nødvendigt med enten mere end et ugentligt møde eller at nøjes med at gennemgå udvalgte planer.

Det er sikkerhedsplangruppernes vurdering, at det er afgørende, at der bliver lejlighed til at vende alle sager. Ligeledes anføres det som afgørende, at møderne levner tid til refleksion i gruppen – hvad gør vi i denne plan og hvorfor etc. Nogle grupper har formaliseret møderne, så der tidsmæssigt er skabt tid og rum til refleksionen. I andre grupper er det vurderingen, at møderne har en mindre struktureret karakter. Alle steder lægges der dog vægt på, at man ikke kun gennemgår den daglige praktik og planlægning i forhold til sagerne, men at der gives plads til refleksion. Refleksionen sker dog ikke kun på gruppemøderne, men også i hverdagen. Sikkerhedsplanmedarbejderne er her gode til at bruge hinanden til at tale forløb og beslutninger igennem.

Der er generelt deltagelse af afdelingsleder eller koordinator på sikkerhedsplangruppernes ugentlige møder. Både ledere og sikkerhedsplanmedarbejdere udtrykker vigtigheden af, at lederen på denne vis kommer tæt på sagerne og de dilemmaer, som grupperne arbejder med. Samtidig er det også via refleksionerne på mødet, at lederen får lejlighed til at høre om gruppens metodiske overvejelser og eventuelle organisatoriske udfordringer mv.

Der er igen forskel mellem sikkerhedsplangrupperne i forhold til lederdeltagelse på de ugentlige møder. Hvor nogle grupper altid har lederen med til bords, er der andre grupper, som beskriver sig selv som selvkørende, og hvor lederen ofte ikke deltager i møderne. Der kan være mange gode grunde til, at lederen ikke har mulighed for at prioritere samtlige gruppemøder. Som udgangspunkt er det dog vurderingen hos evaluatoren, at det er væsentligt for sikkerhedsplanarbejdet, at lederne er tæt på processen – herunder også prioriterer at deltage i sikkerhedsplangruppernes møder, når dette er muligt.

8 Visitationen

Det er afgørende for at sikre, at de korrekte sager visiteres til sikkerhedsplangruppen, at der er tilrettelagt en klar og formaliseret praksis for visitation. Hvis visitationen foregår ustruktureret, og hvis overvejsen om anvendelse af sikkerhedsplan ikke er en integreret del af almindelig praksis, risikeres det, at sager, som burde være en del af sikkerhedsplanarbejdet ikke når frem til sikkerhedsplangruppen. Også det omvendte kan blive tilfældet – at for mange sager uden opfyldelse af kriterier for sikkerhedsplaner lander i gruppen.

Det er vigtigt, at der blandt de BBU-ansatte er et kendskab til og en forståelse for det arbejde, som foregår i sikkerhedsplangrupperne. Herved sikres en visitation af de “rette” sager, og en forståelse for sikkerhedsplangruppens arbejde.

CITAT, SIKKERHEDSPANMEDARBEJDER

“Vi får en del sager, som ikke passer ind i sikkerhedsplan-konceptet. De andre i huset tænker nok, at når vi i sikkerhedsplangruppen kun har 5 sager, så kan vi godt tage nogle af deres lidt mere besværlige sager. Også selvom barnet ikke er anbringelsestruet.”

Det kan således være en anledning til bekymring, at nogle af sikkerhedsplangrupperne lever en relativt isoleret tilværelse i forhold til de øvrige aktører i forvaltningen. Nogle af enhederne er derfor begyndt at lave en introduktion til sikkerhedsplanarbejdet i forbindelse med nye sagsbehandlers tiltræden. Ligeledes søger man flere steder at skabe en åbenhed og viden omkring sikkerhedsplanarbejdet ved, at myndighedssagsbehandlere kan hente sparring hos sikkerhedsplangruppen i såvel håndteringen af andre sager (fx omkring inddragelse af netværk) eller ved tvivl om en sags egnethed til sikkerhedsplan.

Der er forskellig visitationspraksis for sager til sikkerhedsplangrupperne. En del af den forskelligartede praksis kan tilskrives de valg af organisationsformer, som er foretaget lokalt, og hvor visitationen til sikkerhedsplanarbejdet er samstemt med enhedernes øvrige fastlagte rutiner for visitation til andre typer af foranstaltninger. Nogle steder bærer visitationen dog præg af manglende fastlagte rutiner og tyder på en utilstrækkelig integration af sikkerhedsplanerne i enhedernes øvrige arbejde for og med udsatte børn og unge.

Nedenfor nævnes typerne af visitationspraksis for sikkerhedsplangrupperne. Som det fremgår, er det i nogle af grupperne lederne, der sikrer visitationen af sager til sikkerhedsplangrupperne,

mens det i andre grupper i højere grad er lagt ud til de enkelte myndighedssagsbehandlere. I en enkelt af grupperne er der i foråret 2016 sket en omfattende omorganisering, som har betydet, at der på tidspunktet for undersøgelsens dataindsamling endnu ikke var fastlagt en praksis for visitation.

- A. Det er den enkelte myndighedssagsbehandler og ikke lederen, der bringer sager ind i SP-gruppen. Dette sker ikke så ofte som ønsket. Sikkerhedsplangruppens medarbejdere er derfor selv opsøgende hos sagsbehandlerne i undersøgelsesgruppen i forhold til at få adgang til de sager, som oplagt er sikkerhedsplansager.
- B. En afdelingsleder eller sagsbehandler henvender sig til afdelingslederen for sikkerhedsplangruppen, når han eller hun vurderer, at en sag er relevant for gruppen. Hvis afdelingslederen er enig heri, inviteres sagsbehandleren til at komme på sikkerhedsplangruppens møde og præsentere sagen for gruppen. Alle sager i sikkerhedsplangruppen er således vurderet og visiteret af lederen. Efter præsentationen forlader sagsbehandleren mødet, og der tages en drøftelse i gruppen ift. sagens relevans i sikkerhedsplanregi. Herefter beslutter lederen om sagen er en sikkerhedsplansag.
- C. Visitationen sker oftest via anbringelsesudvalget, hvor lederrepræsentanter for grupperne deltager sammen med øvrige relevante aktører, herunder en repræsentant for sikkerhedsplangruppen. De visiterede sager vedrører således sager, hvor der er blevet drøftet anbringelse af barnet, men hvor man vurderer, at det kan give mening at arbejde med en sikkerhedsplan i stedet. Enkelte sager kan blive sikkerhedsplansager udenom udvalget, men via ledelsen – fx pga. hastende karakter.
- D. Sagsbehandleren kan selv bringe sager for sikkerhedsplangruppen. Gruppen er dog også selv opsøgende, idet en repræsentant for sikkerhedsplangruppen efter behov deltager i sagsmøderne i de 2 handlegrupper og undersøgelsesgruppen. Herved sikres der opmærksomhed hos sagsbehandlerne på sager med relevans for sikkerhedsplangruppen.
- E. Sagsbehandleren fra én af myndighedsgrupperne drøfter sagen på eget gruppemøde. Er der her enighed om – med opbakning fra leder – at der er tale om en sikkerhedsplansag, tager sagsbehandleren sagen med på bevillingsmøde, hvor han/hun præsenterer sagen med indstilling til sikkerhedsplan.
- F. Afdelingslederen for sikkerhedsplangruppen stifter via sit lederskab bekendtskab med sager af relevans for sikkerhedsplanarbejdet. Lederen drøfter herefter en relevant sag med sikkerhedsplangruppen og bærer derpå sagen ind på visitationsmødet. Visitationen følger således samme praksis som øvrige iværksatte foranstaltninger.
- G. Der er pt. ikke udfærdiget retningslinjer for visitation.

Når sagerne har hastekarakter, og der er brug for at handle ekstra hurtigt, kan der i alle sikkerhedsplangrupper ske afvigelser fra almindelig visitationspraksis – fx bliver der i disse tilfælde ikke altid udarbejdet en § 50-undersøgelse forud for sikkerhedsplan-overleveringen. Dette er dog ikke almindelig praksis.

Der er generelt i sikkerhedsplangrupperne stor opmærksomhed på, at der skal være tale om et anbringelsestruet barn for at en visitering til en sikkerhedsplangruppe har sin berettigelse. Dette er således også det gennemgående fokus for visitationen/udvælgelsen af sager til sikkerhedsplangrupperne. Alligevel vurderer alle grupper, at det kan ske, at der i gruppen havner en eller flere sager, som ikke taler for udarbejdelsen af en sikkerhedsplan.

Det er dog forskelligt, hvorledes grupperne oplever tilgangen af sager, som falder udenfor de egentlige kriterier for en sikkerhedsplan. Hvor nogle grupper vurderer, at sagerne havner hos dem pga. manglende tydelighed omkring gruppens opgaver og ansvar, er der hos andre og de fleste en vurdering af, at opgavetildelingen sker ud fra en bevidst ledelsesmæssig prioritering. I sidstnævnte tilfælde får gruppen en forklaring på placeringen af sagen, hvor det typisk er gruppens kompetencer og ressourcer, der bevidst bringes i spil til gavn for den samlede indsats i enheden.

Oftest er der tale om sager, som har en mindre tung alvorsgrad end sikkerhedsplansager, men som samtidig indebærer en kompleksitet, der kalder på inddragelse af netværk og professionelle samarbejdspartnere – fra kommune eller region. Der er samtidig ofte tale om børn/familier, som gennem flere år har haft en børnesag, men hvor det med hidtidige indsatser ikke er lykkedes at skabe tilstrækkelig trivsel og positiv udvikling for barnet i forløbet. Disse sager har forskellige navne – nogle steder omtales de bare som ikke rigtige sikkerhedsplaner, mens de i andre grupper benævnes højrisiko-sager eller type2-sager.

Sikkerhedsplangrupperne har generelt en forståelse for, at de som sikkerhedsplanmedarbejdere skal træde til og aflaste øvrige afdelinger, hvis der er brug for at anvende de særlige kompetencer, som ligger i sikkerhedsplangruppen – herunder også at bringe gruppens evt. frirum i spil i perioder med mindre travlhed. Så længe, arbejdet med de "ikke-rigtige" sikkerhedsplaner ikke tager tid fra andre sager, som opfylder kriterierne for at blive en sikkerhedsplan, er der en klar accept af, at det er sikkerhedsplangruppens lod – i lighed med vilkårene hos øvrige medarbejdere – at være fleksibel og bringe kompetencer og ressourcer i spil på bedst mulig vis.

CITATER, SIKKERHEDSPLANMEDARBEJDERE

“Der er i vores sager næsten altid tale om et anbringelsestruet barn. Somme tider får vi dog via vores leder pålagt sager, hvor der ikke er grundlag for anbringelse. Der er dog få af den slags sager. Vi arbejder som udgangspunkt med “de rigtige sikkerhedsplansager”, men hjælper da gerne andre funktioner i huset.”

“Det er vores leder, som beslutter, om en sag skal havne hos os i sikkerhedsplangruppen eller ej. Det giver rigtig god mening. Der kan godt være sager, som lander forkert hos os – men så sker det med åbne øjne fra ledelsen. Før var det mere tilfældigt – man mødte kollegaer på gangen, som gav én sagen. Vi oplever dog stadig, at kolleger forsøger at 'skubbe' sager over til os – sager som ikke opfylder kriterierne.”

Frustrationen ift. at arbejde med andet end regulære sikkerhedsplansager opstår i høj grad, når gruppen oplever, at den løbende anvendes som kapacitetsbuffer, når sager bliver for besværlige for myndighedssagsbehandleren. Dette skaber en oplevelse af manglende anerkendelse af sikkerhedsplankonceptet, ligesom gruppen kan blive utryg ved, om der er det tilstrækkelige setup til, at de egentlige sikkerhedsplansager spottes og bringes til gruppen.

Arbejdet med sikkerhedsplaner kræver tid og ressourcer hos sikkerhedsplangrupperne. Det er dog meget forskelligt, hvilken kapacitet og normering, som kendetegner grupperne. Især da der

sker en uens opgørelse af antal sager, kan det være svært for både ledere og andre aktører at vurdere, hvor megen ledig kapacitet, der i perioder kan findes i gruppen.

Der arbejdes lokalt med forskellige løsninger på inddragelsen af den ledige kapacitet, som kan opstå i nogle af sikkerhedsplangrupperne. Dette sker bl.a. ved:

1. At sikkerhedsplangruppen også får sager, som ikke opfylder sikkerhedspunktkriterierne.
2. At gruppen bistår med assistance til myndighedssagsbehandlere i huset, som har brug for de kompetencer, som gruppen besidder – fx som led i en pågående § 50-undersøgelse
3. At gruppen bistår kolleger med oplæring i forskellige redskaber – fx inddragelse af netværk

Sikkerhedsplangrupperne peger selv på, at det ikke er holdbart, hvis de i perioder har meget få sikkerhedsplansager, mens andre kolleger i huset har svært ved at nå deres sager. Omvendt peger de også på problemet ved, at de evt. bookes op med andre opgaver, som så gør det svært for dem at bruge tilstrækkelig tid på egentlige sikkerhedsplaner, når disse igen dukker op.

Flere sikkerhedsplangrupper peger i undersøgelsen på, at de foretrækker at blive tilknyttet som konsulenter til andre funktioner frem for at udvide sagstyperne – det giver dels en større systemviden i enhederne og dels mere loyalitet overfor sikkerhedspunktkonceptet. Der er således en bekymring for udvanding af konceptet, hvis der går for meget på kompromis med alvorligheden i planerne.

Samtidig med at der i nogle grupper sker en tilgang af sager, som ikke har en tilstrækkelig alvorlighed til at opfylde forudsætningerne for en sikkerhedsplan, peger andre sikkerhedsplanmedarbejdere på, at der er begyndende tendenser i modsat retning. I målet om at sikre flere børn en opvækst i hjemmet og færre anbringelser, overbringes der sager, som iflg. sikkerhedsplanmedarbejderne ikke kan bære en sikkerhedsplansforanstaltning, men af hensyn til barnets sikkerhed og trivsel skal medføre en anbringelse udenfor hjemmet.

CITAT, SIKKERHEDSPLANMEDARBEJDER

“Vores gruppe har inden for det seneste halve år haft flere sager, som simpelthen har været for alvorlige til en sikkerhedsplan. Der har tydeligt været behov for anbringelse og ikke en plan for at blive i hjemmet. Sagerne er derfor blevet indstillet videre til B&U-udvalget. Nogle gange er anbringelse bare den eneste rigtige løsning. Så kan vi i stedet arbejde med hjemgivelse.”

Det samlede billede er således, at sikkerhedsplangrupperne i Københavns Kommune generelt arbejder med de rigtige sager, men at der er et behov for en skærpet visitation til grupperne. For mange sager, som behandles i sikkerhedsplangruppen som sikkerhedsplansager, opfylder ikke de grundlæggende kriterier herfor. Der skal sikres tydelighed omkring sikkerhedsplanarbejdet, så henvisningen af sager understøtter en brug af metoder og kompetencer, som er i overensstemmelse med mål og koncept for sikkerhedsplanarbejdet.

Ligeledes skal det sikres, at eventuelle afvigelser i visitationen af sager sker bevidst og med en tydelighed omkring, at der for disse sager er tale om at anvende elementer af sikkerhedsplanmetoder, men at der ikke er tale om sikkerhedsplanarbejde.

9

Sikkerhedsplanens indhold

Forløbet og indholdet omkring sikkerhedsplaner kan være forskelligt afhængigt af situationen og lokale forskelle. Nærværende beskrivelse er baseret på de forløb, som har indgået i undersøgelsen. Den giver således et billede af, hvordan et typisk sikkerhedsplanforløb kan se ud, når der er tale om en sikkerhedsplan, der skal forebygge anbringelse af et lille barn (under 6 år).

- Når forældrene har givet deres samtykke til sikkerhedsplanen, afholdes der et indledende overdragelsesmøde mellem sikkerhedsplanteamet (familiebehandler+ sagsbehandler) og myndighedssagsbehandler. På mødet drøftes bl.a. bekymringsgrundlaget, som fremgår af handleplanen, der er oprettet efter § 50-undersøgelsen.
- Sikkerhedsplanteamet afholder herefter møde med familien. I nogle grupper foregår dette møde typisk hos BBU, mens det i andre grupper oftest foregår hos familien. Der lægges i sikkerhedsplangrupperne vægt på, at forældrene her får en grundig introduktion til formålet med sikkerhedsplanen, og hvad den konkret vil indebære. Forældrene har typisk hørt det før fra sagsbehandleren, men det er vigtigt, at forældrene er helt med på præmissen for planen. Det bliver således tydeliggjort, at det er nødvendigt, at forældrene og sikkerhedsplangruppen skal samarbejde tæt om sikkerhedsplanforanstaltningen. Det bliver gjort tydeligt, at Københavns Kommune er bekymret for deres barns tarv, og at man med sikkerhedsplanen som foranstaltning nu vil tilbyde et samarbejde, så man kan styrke barnets sikkerhed og trivsel i hjemmet. Det gøres også klart, at det er nødvendigt, at forældrene selv tager et stort ansvar. Forældrene gøres klart, at Københavns Kommune frygter, at det ellers kan blive nødvendigt at anbringe barnet udenfor hjemmet. Nogle gange deltager afdelingslederen eller koordinatoren i det første møde. Dette tillægges stor betydning af forældrene i interview. Det påvirker dem, at ledere i Københavns Kommune er bekymrede for deres barn. Det højner alvorsoplevelsen hos nogle forældre. På dette møde deltager oftest også barnet, hvis det har alderen dertil.
- Det er svært for grupperne at pege på, hvad der er aldersgrænsen for, at barnet kan deltage, da der er forskel på børns modenhedsniveau, sårbarhed mv. Det er dog typisk børn fra 10 år og ældre, der peges på som deltagere på møderne.

Det er typisk på dette møde, at den obligatoriske samarbejdskontrakt underskrives.

- Herefter sættes de første planøvelser i værk. Der sker en klarlægning af familiens netværk, ligesom der arbejdes med en proces, hvor familiens gode intentioner for børnene afdækkes. I nogle sikkerhedsplangrupper er det børnene, som udpeger, hvilke voksne de ønsker med i netværket – andre steder er det forældrene, som står for at finde netværkspersoner.

- Der igangsættes nu et forløb, hvor netværket omkring barnet samles til et netværksmøde. På første møde arbejdes der med at opstille mindstekrav og en akutplan. Det aftales, hvornår netværket skal mødes igen. Afhængigt af sagens karakter mødes netværket i starten måske 2 gange om måneden og senere hver 6. uge. Mødekadencen er afstemt barnets behov.
- Der arbejdes samtidig i sikkerhedsplangruppen med at finde de professionelle tilbud og foranstaltninger, som sammen med det private netværk kan skabe sikkerhed og trivsel for barnet.
- Foranstaltningerne kan fx være:
 - Familiebehandling
 - Misbrugsbehandling
 - Psykologisk udredning og terapi
 - Samtalegrupper

Kontaktpersoner kommer ofte først i spil sidst i forløbet. Der er i sikkerhedsplanerne næsten altid tæt samarbejde med pædagoger og lærere – afhængigt af barnets alder.

Det private netværks opgaver favner en bred vifte af hjælp – afhængigt af de konkrete behov hos barn og familie. Det gælder alt fra hjælp til at bringe et barn i vuggestue, at være støtteperson i hjemmet om eftermiddagen, at følge en mor til psykolog, holde øje med at barnet får aftensmad, tage barnet med på ferie, hente barnet hvis far fx har tilbagefald og er alkoholpåvirket osv.

Netværket har typisk en rolle i både akutplanen og selve sikkerhedsplanen. Akutplanen sættes i værk, hvis der sker sammenbrud i sikkerhedsplanen, og barnet er i fare, mens selve sikkerhedsplanen er forebyggende og skaber betingelserne for en sikker hverdag for barnet.

En akutplan kan se ud som følger: (Eksemplerne bygger på faktuelle planer, men navne er udskiftet af anonymitetshensyn):

- Peter skal gå til far, hvis mor er påvirket. Hvis han ikke tør forlade mor, skal far kontakte døgnvagten (forældrene er fraskilte, red).
- Anni skal ringe til faster, hvis far er beruset. Faster henter Anni og kontakter sikkerhedsplangruppen.

Akutplanerne hedder i sin oprindelige og engelske form immediate safety plans og indebærer omgående etablering af sikkerhed. Akutplanen skal således i sin oprindelige form skabe sikkerhed, hvis der sker brud på reglerne i sikkerhedsplanen. Der kan dog sættes tvivl ved, om alle akutplaner i Københavns Kommune i tilstrækkelig grad opfylder det oprindelige formål.

CITAT, RÅDGIVER

“Det er ikke en akutplan, at barnet ringer til moster, når mor er fuld. Det er bare en telefonliste.”

Der er i den københavnske udgave af sikkerhedsplanerne mange elementer og begreber i spil. Der er således sket en tilpasning af safety planning-konceptet til de lokale forhold. Dette betyder, at der også lokalt kan være forskellige udlægninger af planens elementer og krav.

Sikkerhedsplanen kan indeholde flg. mindstekrav, som kan variere i omfang og detaljeringsgrad (2 faktiske eksempler vises nedenfor). Kravene afspejler dels de konkrete behov i den enkelte families sag og dels den enkelte sikkerhedsplangruppes tradition og praksis for udarbejdelsen af krav.

MINDSTEKRAV – EKSEMPEL 1:

- Barnet skal kunne kontakte og træffe en nær voksen, hver gang hun oplever behov
- Mor deltager i alkoholbehandling (fremviser kontrolkort for antabus i ambulatoriet 3 x om ugen)
- Barnet informerer via sms hele netværket ved akutte situationer

MINDSTEKRAV – EKSEMPEL 2:

- Bekymring tages alvorligt af familie og netværk
- Sikkerhedsplanen skal støttes af netværket i min. 1 år
- Ingen voldsomme konflikter i hjemmet
- Ikke fysisk vold
- Ikke psykisk vold
- Børn skal i skole hver dag
- Mor, far og børn skal deltage i samtaler med psykolog og andre professionelle

Kravene vedrører således både aktivitetskrav og overordnede krav om sikkerhed i hjemmet.

Der sker løbende kontrol af sikkerhedsplanen, ligesom der foregår en opfølgning fra både det private netværk og socialforvaltningen. Der foretages anmeldte og uanmeldte besøg i hjemmet for at sikre, at forældre og netværk overholder aftaler. Ligeledes indgår børnesamtaler også som en del af opfølgningen på sikkerhedsplanen.

Besøgene i hjemmet giver også sikkerhedsplanarbejderne en indsigt i familiens generelle tilstand. Skal kontrolbesøgene foretages om aftenen eller i weekenden, kan der i enkelte tilfælde træffes aftale med døgnvagten om at foretage disse kontrolbesøg, da sikkerhedsplangrupperne typisk ikke har aften- og weekendvagter. Døgnvagten er imidlertid myndighed og ikke foranstaltning og kan ikke bruges som fast kontrol i hjemmet i weekenden.

Udover mindstekrav arbejdes der også med sikkerhedsmål, som skal være konkrete formuleringer af mål for, hvad forvaltningen helt præcist kræver af forældrene for at kunne vurdere, at der er sikkerhed for barnet. Målene tilkendegiver således, hvad der skal opnås, før sagen kan afsluttes. Sikkerhedsmålet kan fx være, at socialforvaltningen ikke længere er bekymret for et barn, da mor over tid har demonstreret, at hun kan forblive stoffri.

Et sikkerhedsmål, som ses i flere planer, er:

- Der skal altid være en voksen omsorgsperson til stede omkring børnene.

I andre planer er sikkerhedsmålene mere brede og rettet mod hele livssituationen, fx

- Der er skabt hverdagsstruktur for Lise
- Der er fundet relevante fritidsaktiviteter til Lise
- Forældre indtager ikke alkohol ved sammenkomster, hvor børnene deltager
- Mor deltager i behandling i alkoholenhed
- Mor og far håndterer konflikter uden inddragelse af Lise
- Lise går i skole

Der er samtidig også grupper, der arbejder med begrebet "regler", der fx kan være:

- Mor må i min. 2 mdr. ikke være alene med barnet
- Ved bekymring skal barnets netværk kontakte mor – dernæst far – dernæst det professionelle netværk, som kontakter det private netværk. Det private netværk vurderer bekymringen og kontakter eventuelt sikkerhedsplangruppen.

Som det fremgår, er det ikke ensartet, hvad der noteres i planerne. Og den udarbejdede skabelon følges på forskellig vis.

CITAT, AFDELINGSLEDER

"Vi bruger sikkerhedsplanskabelonen med bekymringsgrundlag, opstilling af netværk etc. Men mellem alle disse "skal-punkter" er alt forskelligt fra forløb til forløb alt efter behov."

Det kan dog være forvirrende – ikke mindst for især samarbejdspartnere, som deltager i sikkerhedsplaner i flere bydele – at der ikke arbejdes med en entydig anvendelse af begreber. Det må vurderes hensigtsmæssigt, at grupperne anvender samme skabelon og begreber til udarbejdelsen af planer. LG Insight har haft adgang til både ældre og nye planer. Det kan derfor på grundlag af de gennemgåede planer ikke vurderes, i hvilken grad grupperne i dag alle anvender skabelonen, som er blevet udarbejdet af den faglige stab i samråd med lokale sikkerhedsplanmedarbejdere.

9.1 Redskaber

I grupperne anvendes forskellige redskaber til at understøtte familiernes udviklingsproces. Det er egentlig et krav, at der anvendes metoden “Ord og Billeder” (Word and Pictures) i sikkerhedsplanarbejdet, men dette sker ikke i alle grupper. I grupperne, hvor “Ord og Billeder” laves, er det desuden forskelligt, hvilken tilgang man har, og hvilken vægtning man tillægger metoden.

CITATER, SIKKERHEDSPANMEDARBEJDERE

“Hos os laver vi ‘Ord og Billeder’ for at forklare barnet, hvorfor det skal tale med os, og hvorfor vi nu skal lave noget, der hedder en sikkerhedsplan. Hvis ‘Ord og Billeder’ laves af forældrene, tænker jeg, at der mere bliver tale om en THS (Trauma Healing Story, red.). Og den skal nok først laves på et senere tidspunkt i forløbet.”

“‘Ord og Billeder’ er en god proces, som næsten laves i alle sikkerhedsplaner. Forældrene sidder sammen og laver ‘Ord og Billeder’.”

Som nævnt i forbindelse med afsnittet om familiebehandlerens rolle, anvendes mange andre typer af redskaber. Der er flere grupper, som udtrykker, at de ikke kan se, hvorfor brugen af Ord og Billeder er obligatorisk. De mener, at der er en række andre redskaber, som er mindst lige så egnede, hvis ikke bedre.

Der er således en overordnet ramme for den forebyggende foranstaltning Sikkerhedsplaner, men inden for denne ramme er der tale om mange variationer.

CITATER, LEDER

“Der findes beskrivelser af, hvordan en ideel plan forløber, men arbejdet må jo altid ske med udgangspunkt i, hvad den enkelte sag kalder på.”

Forældrene, som har deltaget i nærværende undersøgelse, og som har medvirket i udarbejdelsen af Ord og Billeder, har været glade for forløbet. Det er samtidig også vurderingen hos LG Insight, der har haft lejlighed til at læse en række Ord og Billeder, at redskabet giver en pædagogisk og let tilgængelig fremstilling af ellers komplekse forhold. De meget grundige udgaver af Ord og Billeder vurderes derfor at være til stor glæde for barnet/den unge på et senere tidspunkt i livet. Der er med mor og fars tegninger og udtryk tale om en meget rørende og personlig forklaring på det skete i form af en fortælling fra forældrene til barnet.

10

Sikkerhedsplanens varighed

Københavns Kommunes socialforvaltning har udarbejdet anbefalinger ift. varighed og antal sager, men det er op til den lokale ledelse at lægge retningslinjer i forhold til disse anbefalinger. Som udgangspunkt anbefales det, at en sikkerhedsplan ikke strækker sig over mere end 6-9 mdr. Det er således det overordnede ønske for sikkerhedsplanarbejdet i Københavns Kommune, at planerne hurtigt skal skabe en positiv forandring for barnets sikkerhed og trivsel. Der kan dog være særlige forhold mv., som betinger, at en plan kan strække sig i op til 12 måneder.

Det tilrådes at holde planerne (relativt) kortvarige, da det for barnets tarv og livskontinuitet er vigtigt, at der ikke arbejdes med midlertidige løsninger over for lange perioder. Der skal derfor arbejdes med at få skabt tilstrækkelig sikkerhed i hjemmet, så man herefter kan arbejde videre med at understøtte barnets udvikling og trivsel i faste rammer – bl.a. ved at gøre netværkshjælpen permanent og evt. iværksætte andre typer foranstaltninger. Nogle planer vil allerede inden for planperioden kunne sikre fundamentet for trivsel og udvikling og dermed afsluttes uden yderligere foranstaltninger (jf. nedenfor).

Københavns Kommunes interne evaluering af sikkerhedsplaner for perioden 2011-2012 viste, at de afsluttede sikkerhedsplaner havde en varighed på mellem 1 måned og 2 år. De fleste sikkerhedsplaner var afsluttet indenfor et år.

Der er siden 2. halvår 2013 foretaget egentlige registreringer af sikkerhedsplanernes målgrupper, varighed og afslutning mv.

Registreringerne for perioden 2013-2016 viser, at de afsluttede planer – samlet set for Københavns Kommune – har haft en stigning i varighed. Fra 2014 til 2015 har der ligesom for perioden 2015 til 1. halvår 2016 været en stigning på godt 30 pct. i gennemsnitlig varighed.

Tallene dækker over stor variation i varighed i mellem de 6 bydele. Hvor varigheden i én bydel er over 500 dage i 2016, er der i den samme periode i en anden bydel en varighed på 120 dage.

Samlet set havde de 6 enheder og 7 grupper i 2016 en varighed på 328 dage på en afsluttet sikkerhedsplan – eller en varighed på knap 11 mdr.

Tabel 3. Sikkerhedsplanernes varighed, 2013 -2016 – varighed i antal dage opgjort for afsluttede planer.

År	2. halvår 2013	2014	2015	1. halvår 2016
Bydel	Indsats- periode, dage	Indsats- periode, dage	Indsats- periode, dage	Indsats- periode, dage
A	78	162	160	219
B	77	166	286	168
C	.	177	120	557
D	37	151	204	324
E	.	162	463	538
F*	.	207	233	348
Gennemsnit	61	184	242	328

Kilde: Socialforvaltningen, Københavns Kommune

* = tallet dækker 2 sikkerhedsplangrupper i samme BBU-enhed

Tabel 4. Sikkerhedsplanernes varighed, opgjort i aktive planers varighed, 2013-2016

År	2. halvår 2013	2014	2015	1. halvår 2016
Bydel	Aktiv indsats- periode, dage	Aktiv indsats- periode, dage	Aktiv indsats- periode, dage	Aktiv indsats- periode, dage
A	188	315	269	253
B	216	353	421	160
C	215	376	305	235
D	261	244	355	282
E	425	393	473	333
F*	315	397	370	310
Gennemsnit	308	368	361	268

Kilde: Socialforvaltningen, Københavns Kommune

* = tallet dækker 2 sikkerhedsplangrupper i samme BBU-enhed

Ses der på varigheden af de aktive sikkerhedsplaner, ændrer mønstret sig lidt. Varigheden af de "gamle"/ afsluttede sikkerhedsplaner er således generelt længere end varigheden for de aktive planer. En aktiv plan varede i 1. halvår 2016 set over hele byen gennemsnitligt 268 dage (altså knap 9 mdr.), hvilket er ca. 2 mdr. kortere end for de afsluttede planer. Dette afspejler selvsagt, at der i denne varighed indgår planer, som endnu ikke er afsluttede og derfor kan løbe flere uger eller måneder før afslutning.

Tabellerne kan dog også være tegn på den opmærksomhed, som kortlægningen har påvist hos de enkelte sikkerhedsplangrupper. De er meget bevidste om varigheden af deres planer, og det er vurderingen hos evaluator, at der oftest ligger konkrete og aktive valg bag planernes varighed.

Varigheden for de afsluttede planer i 2016 må på grundlag af foreløbig statistik samt gruppernes vurderinger af igangværende sikkerhedsplaner vurderes at blive lavere end i 2015. Dette kan der dog først endeligt måles på i 2017.

Der ses et mønster, hvor de sikkerhedsplangrupper, der afslutter planerne hurtigst, i højere grad har efterfølgende foranstaltninger tilknyttet planerne. Den faglige vurdering af, hvornår et barn og en familie er i trivsel og kan klare sig uden foranstaltninger, vurderes derfor umiddelbart at være ensartet over bydelene.

Forskellen i varighed beror primært på, hvornår man vurderer en sikkerhedsplan for afsluttet. Hvor man i nogle sikkerhedsplangrupper gerne vil se mere permanente tegn på, at barn og familie er i trivsel, før planen lukkes ned, er der andre grupper, hvor sikkerhedsplanen skaber sikkerhed ud fra de opstillede krav, hvorefter planen/foranstaltningen lukkes, og barnets myndigheds-sagsbehandler varetager det videre arbejde med barn og familie. Man kan groft skitseret pege på følgende to tilgange til sikkerhedsplanernes varighed:

- Sikkerhedsplanen følger barnet og familien, til sikkerhedsplangruppen ikke alene ser sikkerhed, men også trivsel og udvikling hos barnet. Planen kan anskues i to faser – aktiv og passiv. I den aktive fase er der faste netværksmøder, oftest foranstaltninger og gerne tæt kontakt mellem sikkerhedsplangruppe og forældre/barn osv. I den passive fase vurderes barnets sikkerhed at være på plads, netværket forankret og familien i (begyndende) trivsel. Her sættes planen på vågeblus, hvor familien stadig kan henvende sig til gruppen, hvis der opstår bekymringer, ligesom sikkerhedsplangruppen fortsat kontakter familien for at sikre, at alt går, som det skal.
- Sikkerhedsplanen fortsætter indtil sikkerhedsplangruppen vurderer, at der er skabt en sikkerhed, som er stabil nok til at kunne videreføres med det etablerede netværk og iværksatte forholdsregler mv. Herefter lukkes planen, og sagen går tilbage til myndighedssagsbehandleren, der vurderer behovet for evt. yderligere foranstaltninger. Det er erfaringen fra både grupperne og de i kortlægningen gennemgåede planer, at det ofte tager tid at skabe sikkerhed og trivsel. Der er således – også i de sager som LG Insight har læst – sikkerhedsplaner, som har været lukket både 2 og 3 gange, for så at åbnes op igen, når fx en psykisk syg mor eller misbrugende far får tilbagefald.

Det kan være nødvendigt med klare retningslinjer for, hvad der er planens formål – på kort sigt. Sikkerhedsplangrupperne har således ikke helt samme opfattelse af, hvorvidt planerne alene skal skabe sikkerhed eller fortsætte, til der ses positiv trivsel og udvikling. Samtidig peger sikkerhedsplangrupper også på, at de er utrygge ved, om de travle myndighedssagsbehandlere kan følge op med tilstrækkelig rettidighed og styrke i forhold til familierne. Sikkerhedsplanerne holdes således ifølge grupperne ofte åbne lidt længere end nødvendigt.

CITAT, SIKKERHEDSPLANMEDARBEJDER

“Vi er ikke så gode til at få lukket vores sager, men sommetider er det helt bevidst. I nogle sager kan vi se, at sagen helt kan lukkes, hvis vi beholder den lidt længere. Skal vi i de tilfælde give den videre til en anden sagsbehandler, som skal starte op med sagen eller beholde den lidt længere og så afslutte den helt? Hvad er bedst for borgeren? I disse tilfælde er borgerperspektivet mere styrende end metodeskabelonen.”

Samtidig er der dog også i alle sikkerhedsplangrupper en egenvurdering af, at der er en risiko for, at man som sikkerhedsplanmedarbejder- familiebehandler eller sagsbehandler- kommer så tæt på familierne, at man har svært ved at se, hvornår sikkerhedsplanen er fuldført. Evalueringen fra 2011-2012 viste, at mange familier stresses, mens sikkerhedsplanen står på, hvilket også er et væsentligt argument for at lave kortvarige planer. Dette udsagn går igen fra forældre i nærværende undersøgelse. Det er imidlertid også tydeligt, at mange forældre og børn ikke ønsker at afslutte sikkerhedsplanen. De giver udtryk for, at de med sikkerhedsplanen har følt sig hørt, set og har fået en nødvendig støtte, som de er bange for at undvære.

CITATER, FORÆLDRE

“Hendes (datterens) plan startede i 2014 og jeg har lige hørt, at den nu bliver afsluttet. Det er jeg faktisk ret ked af. Den har gjort en stor forskel for os. Samarbejdet med X i sikkerhedsplangruppen gør mig tryk. Vi holder ikke længere så mange netværksmøder, men jeg ved, at jeg har en direkte kontakt til nogen, som kender os, hvis noget går galt.”

“Jeg havde aldrig hørt om en sikkerhedsplan før. Jeg blev rigtig glad for, at der endelig skete noget i sagen. Der blev sat større fokus på sagen. Jeg havde før planen en følelse af at stå meget alene.”

Der kan således også fra forældre/familiens side være et ønske om at fastholde sikkerhedsplanen længere end nødvendigt, da man oplever både tryk og gode resultater af den anerkendende og tætte kontakt med sikkerhedsplangruppen.

Alle sikkerhedsplangrupper har som nævnt en opmærksomhed på, at sikkerhedsplanerne ikke skal vare længere end nødvendigt. Der er dog hos få afdelingsledere for grupperne konkrete udmeldinger om, hvor lang tid en sikkerhedsplan må og kan vare. I stedet lægges det op til gruppernes store faglighed og kompetencer at sikre, at sikkerhedsplanerne får den korrekte længde. En enkelt leder og sikkerhedsplangruppe tilkendegiver dog, at der i deres enhed er en målsætning om, at en plan oftest kan afsluttes indenfor 6 mdr. Her er meldingen fra sikkerhedsplangruppen, at trivsel kommer på sigt, men at sikkerheden og antydningerne af trivsel og udvikling kan ses indenfor denne periode. Denne gruppe har – ikke uventet- et relativt stort flow i antallet af sager, hvoraf næsten alle afsluttes med foranstaltning.

Anderledes ser det ud hos flere af de andre grupper.

CITATER, SIKKERHEDSPANMEDARBEJDERE

“Hos os varer en sikkerhedsplan ofte lang tid – for eksempel 1½ år. Planerne lukkes først, når der er sikkerhed samt trivsel i familien. Vores planer lukkes derfor ofte ned uden foranstaltninger. Familierne har været fulgt og har modtaget foranstaltninger i lang tid, inden planen lukkes. Vi følger fx en familie “på afstand” i 3 mdr., når misbrugsforælderen er i en god rytme. Erfaring tilsiger tilbagefald, så derfor lukker vi ikke hurtigt ned.”

“Det vil være forkert at lukke sikkerhedsplanen, så snart sikkerheden er på plads. Så bliver vi jo bare en akutforanstaltning. Det er ikke hensigtsmæssigt. Man skal følge familien til dørs. Vi ved, at sagerne oftest popper op igen. Så giver det ikke mening at lukke ned.”

“Sikkerhedsplanarbejdet kan opleves stressende hos de forældre, som er med i planen. Derfor er det vigtigt, at planerne ikke er for langvarige. Fokus for planen er at skabe sikkerhed og trivsel på den korte bane – ikke langvarig trivsel, for så bliver planerne meget lange.”

“Planerne varer typisk 6-9 mdr. Efter 9 måneder kan det ikke længere være en sikkerhedsplan, der har fokus på her-og-nu-trivsel. Mindstekravene opsættes og følges – derefter tager almindelig børnesagsbehandling over – hvis der altså er behov for det.”

”Det er forskelligt, om sagerne lukkes helt eller blot lukker som sikkerhedsplaner. Sommetider arbejder vi med en observationsperiode på et par måneder.”

De 27 planer, som LG Insight har læst ifm. Kortlægningen, har haft flg. varigheder:

Varighed	Antal planer (i kortlægningen)
0-6 mdr.	3
7-12 mdr.	13
Mere end 12 mdr.	11
I alt	27

Tabel 5. Varigheden af planer i kortlægningen, 2016

Kilde: LG Insight, 2016

Cirka halvdelen af planerne i kortlægningen har haft en varighed mellem 7-12 måneder, mens 3 planer er blevet afsluttet efter få måneder (max 6 måneder). 11 planer (40 pct.) havde en varighed på mere end et år. Hovedparten af disse varede 13-14 måneder, idet der dog også var enkelte, som havde en varighed på mere end 1½ år.

Planer, som har været åbnet og lukket jævnligt, men som samlet set har været i gang i meget lange perioder, opgøres ved varigheden af den enkelte plan. Et konkret eksempel er således:

- Sikkerhedsplan iværksættes: Medio 2013
- Sikkerhedsplan lukkes: Primo 2014
- Sikkerhedsplan genåbnes: Medio 2014
- Sikkerhedsplan lukkes: Primo 2015
- Sikkerhedsplan genåbnes: Medio 2015
- Sikkerhedsplan lukkes primo 2016 – barn og familie er fortsat i trivsel

Ovenstående sikkerhedsplan tæller i opgørelsen (tabel 5) som havende en varighed på 7-12 mdr.

Der har tidligere (i evalueringen fra 2012) været peget på behovet for en tydelig markering/fejring ved afslutning af planer. LG Insight har også i nærværende undersøgelse mødt forældre og familier, som er i tvivl om, hvorvidt deres plan er afsluttet eller ej. Selvom der er en opmærksomhed på, at afslutningen skal fejres, er der fortsat familier og børn, som tilsyneladende er uvidende om, at deres sag er afsluttet. Især ved de planer, der holdes åbne på "lavt blus", er der usikkerhed hos forældrene om, hvorvidt de har en plan eller ej.

Da der ikke foreligger data for de efterfølgende indsatser for sikkerhedsplanerne for 2016, kan der ikke for hele perioden måles på omfanget af efterfølgende foranstaltninger, anbringelser eller afslutning uden indsats. For perioden 2014- 2015 var der dog afsluttet 158 planer, hvoraf 122 blev afsluttet uden yderligere foranstaltning, 42 blev afsluttet med en eller flere foranstaltninger og 14 med anbringelse.

Tabel 6. Iværksatte indsatser efter § 52.3 efter sikkerhedsplanindsatsens slutdato.

	2. halvår 2013	2014	2015	1. halvår 2016
<i>Indsats[^]</i>	<i>Antal cpr</i>	<i>Antal cpr</i>	<i>Antal cpr</i>	<i>Antal cpr</i>
BM-§ 52,3-2 Familiekonsulent	1	1	1	*
BM-§ 52,3-3 Dagbehandling og fleksible indsatser	1	2	3	*
BM-§ 52,3-3 Familiebehandling	15	6	5	*
BM-§ 52,3-3 Psykologisk behandling	6	3	2	*
BM-§ 52,3-4 Døgnophold for familien	.	3	2	*
BM-§ 52,3-5 Aflast. oph. Bopæl i hjem	.	5	1	*
BM-§ 52,3-5 jf. § 55 Aflastning for anbragte børn	1	1	.	*
BM-§ 52,3-6 Kontaktperson	7	1	2	*
BM-§ 52,3-7 Anbr. i familiepleje	3	2	3	*
BM-§ 52,3-7 Anbr. på døgninstitution	4	4	2	*
BM-§ 52,3-7 Anbr. på eget vær/bofællesskab	.	.	2	*
BM-§ 52,3-7 Anbr. på socialpæd. Opholdssted	.	.	1	*
BM-§ 52,3-9 Anden hjælp	1	.	4	*
Ingen indsats	30	57	65	*
I alt	69	85	93	*

Kilde: Socialforvaltningen, Københavns Kommune

[^] Antal foranstaltninger overstiger antal planer, da der kan være knyttet flere foranstaltninger til samme afsluttede plan.

*Tal ikke tilgængelige

Som det fremgår, er familiebehandling den foranstaltning, som hyppigst anvendes. Antallet af foranstaltninger overstiger antallet af planer, da der ofte er knyttet flere foranstaltninger til en enkelt plan.

Familiebehandling er oftest en væsentlig del af selve sikkerhedsplanens aktiviteter, hvorfor antallet, der efterfølgende fortsat skal tilbydes familiebehandling, er faldet markant siden 2013. Faldet er som ovenfor nævnt gældende for hovedparten af alle foranstaltningstyper.

11

Netværket

En væsentlig del af sikkerhedsplanernes socialfaglige metode er inddragelsen af borgerens private netværk.

Planerne er i høj grad baseret på et samarbejde mellem familier, fagpersoner og privat netværk – et samarbejde, som bygger på både myndighedsarbejde, personlig støtte, familiebehandling og kontrol.

Der laves således en plan, der på konkret og detaljeret niveau indebærer aftaler, som skal skabe sikkerhed i barnets hverdag. Aftaler og krav gælder ikke kun forældrene, men i høj grad også det private netværk, som med planen indvilliger i at støtte barn og forældrene i ønsket om, at barnet kan forblive i hjemmet i trygge rammer.

11.1 Kravet om netværk

Det indgår som et kriterium for sikkerhedsplanmetoden, at et privat netværk skal indgå i planen. Sikkerhedsplangrupperne har imidlertid forskellige kriterier for, hvad der kan betegnes som et netværk. I nogle grupper gennemføres der planer, hvor der slet ikke indgår et privat netværk. Dette sker typisk, hvis der er tale om mødre eller fædre, som ikke har kontakt med familie, netværk, venner eller andre, som kan eller vil inviteres indenfor i planarbejdet. Her bygger nogle af sikkerhedsplangrupperne planerne op omkring familien selv og de professionelle aktører.

Det kan da også være svært for mange forældre at inddrage deres netværk. De kan opleve det som grænseoverskridende og pinligt at involvere familie og venner i problemer. Og i enkelte tilfælde er der tale om forældre, der fx er tilflyttere uden netværk i København. Samtidig er der også bud på netværkspersoner, som sikkerhedsplangruppen ikke kan godkende. Endelig er der også netværkspersoner, som takker nej til opgaven. Erfaringen viser dog, at netværket som regel indvilliger i at deltage.

CITAT, SIKKERHEDSPANMEDARBEJDER

“Hos os er der ikke fastsat et mindste-antal netværkspersoner, som skal tilknyttes. Mange sager har kun 1-2 netværkspersoner, og enkelte har slet ingen tilknyttet.”

Sikkerhedsplangrupperne udtrykker samtidig, at det er et dilemma, hvorvidt netværket bør være afdækket, inden sagen kan blive en sikkerhedsplan. Hvis det er tilfældet, risikerer man at trække sagen i langdrag i stedet for blot at gå i gang og så afdække netværket, efter sagen er startet op. Risikoen er i givet fald, at man starter en sag op, hvor det viser sig, at der ikke findes et netværk. Nogle grupper foretrækker den sidste løsning og har derfor sager, hvor der ikke er netværk.

I andre grupper fraviger man aldrig kravet om inddragelse af privat netværk. Dette sker ud fra præmissen, at det private netværk også er det, der vil være der for barnet og familien, når de professionelle trækker sig ud. Flere af de erfarne medarbejdere i sikkerhedsplangrupperne peger samtidig på, at mange forældre mangler netværk og føler sig ensomme. Sikkerhedsplanens inddragelse af netværk får derfor også en anden og social effekt end at skabe sikkerhed for barnet.

CITAT, SIKKERHEDSPLANMEDARBEJDER

“Hos os skal der som udgangspunkt tilknyttes mindst 2-3 private netværkspersoner. Da man i Danmark ofte er meget tilbageholdende med at trække på familie og venner, er det nødvendigt, at vi er med til at hjælpe forældrene med at finde og samle netværket.”

Her bevæger sikkerhedsplanmedarbejderne sig langt i deres motivation/pres på familien for at finde netværk, ligesom der også tænkes bredt i forhold til at finde passende roller til de konkrete bud på netværkspersoner.

Hvis forældrene ikke mener, at de har et netværk, bliver de fx i nogle sikkerhedsplangrupper spurgt, om de vil tjekke deres telefonliste på mobilen. Det viser sig ofte, at der kan være en søster, en ven eller andet, som man ikke har talt med længe, men som nu – grundet sagens alvor – er nødt til at blive inddraget.

Nogle grupper laver – ved usikkerhed på netværk – også ofte et genogram, som afdækker, hvad der er af familiære relationer, fx onkler, søskende etc. Det viser sig i flere sager, at barnets far kan være en del af løsningen. Selvom faderen måske ikke har været en del af barnets liv længe, kan der være en farmor eller farfar eller faster, som gerne vil støtte op.

EKSEMPLER PÅ TILGANGE, HVIS FORÆLDRE HAR SVÆRT VED AT PEGE PÅ NETVÆRK:

- Fælles gennemgang af kontakter på mor og fars mobiltelefoner
- Anbefaling til forældre om at kontakte naboer
- Udarbejdelse af genogram/familietræ

Hvis der ikke er tale om helt små børn uden talesprog, bliver børnene også spurgt, om der er voksne i deres liv, som de føler sig trygge ved.

Forældrene kan i starten blive skræmte over kravet om at finde netværk. Det viser sig dog ofte, når sikkerhedsplanen sættes i gang, og netværket indvies, at familien godt kendte til problemerne på forhånd og bliver lettet over, at der nu tages fat om dem.

Som udgangspunkt har sikkerhedsplangrupperne en anerkendende tilgang til de foreslåede netværkspersoner, men der er tilfælde, hvor netværkspersonerne ikke er egnede. Her nævnes bl.a. eksempler, hvor netværkspersonen selv har været en del af barnets manglende trivsel, eller hvor netværkspersonen har vist sig at have svære psykiske lidelser.

Der er som nævnt stor forskel på, hvor stort et netværk man som borger har eller oplever at have. Sikkerhedsplangrupperne peger på, at familier med etnisk minoritetsbaggrund ofte har et stort og godt netværk at trække på i forhold til mange etnisk danske forældre. Hvor der i nogle planer indgår 1-2 private netværkspersoner, er der således andre planer, som inkluderer både 10 og 32 venner og familiemedlemmer. Sikkerhedsplangrupperne peger selv på, at jo større bekymring, des flere netværkspersoner, så der er flere til at dele opgaver og ansvar. Som udgangspunkt vurderer grupperne, at 3-4 netværkspersoner er hensigtsmæssigt (og i tråd med stabens anbefalinger).

CITAT, FORÆLDER

“Jeg var nødt til at involvere mange – også lidt fjerne netværkspersoner fx min fætters nye kæreste. Der var brug for i starten, at der skulle være nogen hos mig 24 timer i døgnet.”

Det bliver (for) følsomt for planerne, hvis der er få netværkspersoner, og en eller flere bliver nødt til at træde ud af samarbejdet.

11.2 Introduktion til opgaven

Ofte møder netværket, familien og de faglige aktører hinanden første gang på det indledende netværksmøde. Der er således typisk ikke møder mellem netværk og sikkerhedsplangruppe uden forældrenes deltagelse.

Det er (iflg. forældrene og netværket i nærværende undersøgelse) forældrene selv, som informerer netværket om sikkerhedsplanens baggrund og netværkets betydning. Det kan betyde, at bedsteforældre, venner og øvrige netværk måske kun har en vag forestilling om, hvad der skal ske på mødet. Nogle netværkspersoner peger da også på, at det var lidt diffust for dem, hvad planen skulle føre til, og hvad deres rolle ville blive.

CITAT, FORÆLDER

“Min familie anede ikke, hvad et netværk var, da de startede op. Min mor mødte op til første møde med nødder og hjemmebagt kage, fordi hun ikke anede, hvad det hele gik ud på.”

Det bliver dog allerede på første møde søgt tydeliggjort, hvad der er af forventninger til netværkets rolle. Det er således ofte på det første netværksmøde, at mindstekrav og akutplaner fastlægges i fællesskab.

Alligevel peger netværkspersoner på, at uanset hvor meget det synes tydeliggjort, at opgaven kan være stor – så er den altid større end ventet.

CITAT, SIKKERHEDSPANMEDARBEJDER

“Det er svært at forklare netværket, hvor stor en opgave der er tale om. Jeg har lige haft en samtale med en bedstemor, som skal holde øje med, at mor overholder kostaftaler for barnet. Her ville bedstemoren nøjes med at skrive med mor over Facebook. Det er ikke godt nok. Hun bliver nødt til at møde op på bopælen.”

Det er således kommet bag på mange netværkspersoner, hvor meget opgaven har krævet og tæret på egen familie.

CITATER, NETVÆRKSPERSONER

“Jeg var selv nybagt mor og havde en lille baby med til netværksmøderne. Min mand tog et stort slæb med at være til stede for vores andre børn, men det var mig, der stod for kontakten med kommunen. Vi kunne nemt være faldet fra hinanden som familie.”

“Der var ret store forventninger til mig som omsorgsperson. Opgaven var meget mere krævende, end jeg vidste fra starten. Jeg spurgte meget til, hvad der blev forventet af mig, og hvor lang tid jeg skulle forvente at bruge, men fik ikke rigtig noget svar.”

“Det viste sig, at jeg var nødt til at være disponibel 24 timer i døgnet alle ugens dage. Jeg måtte endda sige nej til nyt job. Det var superhårdt, og efter 6 måneder måtte jeg og min familie sige stop.”

EKSEMPEL PÅ OPSTARTSFORLØB – FORTALT AF NETVÆRKSPERSON (STEDMOR):

“Jeg havde aldrig hørt om sikkerhedsplaner før. V fortalte mig, at hun havde problemer med kommunen, og at hun stod svagt, fordi hun kun havde et lille netværk. Jeg tilbød selv at blive en del af netværket.

Det første møde blev afholdt på hospitalet, mens V og hendes søn stadig var indlagt. På mødet deltog repræsentanter fra sikkerhedsplangruppen, mor, mormor, mormors veninde, mors veninde og mig. Det var et godt møde, hvor sikkerhedsplanmedarbejderne var meget informative omkring processen og interesserede i at kortlægge netværkets ressourcer. Hvad kan hver især byde ind med?”

11.3 Netværksmøderne

Netværksmøderne kan variere i indhold og form. Her gives en beskrivelse af det typiske netværksmøde, som er blevet fremstillet af deltagerne i undersøgelsen.

Møderne er typisk bygget op på en sådan måde, at en repræsentant for sikkerhedsplangruppen styrer mødet. Der er således ikke fri taletid – man taler, når man får ordet.

På møderne fremlægger alle, hvad de har oplevet siden sidst – første det positive og siden, hvad der bekymrer. Mødelederen sikrer, at alle inddrages og aktivgøres i mødet. Taletid bestemmes ud fra de behov og vurderinger, som planarbejdet kræver.

Netværksmødet afsluttes med, at deltagerne skalerer den vurderede sikkerhed på en skala fra 0 til 10, hvor 0 betyder akut fare, og 10 betyder ingen risiko. Der kan her være meget stor forskel på, hvorledes de forskellige parter ser bekymring og sikkerhed i hjemmet. Nogle peger på, at familien er den mest bekymrede, andre mener, at det er skole- og institutionspersonalet, som nærer de største bekymringer, mens andre igen mener, at det er sikkerhedsplangrupperne, som udviser størst bekymring. Den forskelligartede oplevelse af, hvem der er mest bekymret, matcher meget godt undersøgelsens plangennemgang, hvor det var afhængigt af den enkelte sag, hvor bekymringen var størst.

CITAT, NETVÆRKSPERSON

“Sikkerhedsplangruppen var god til at lytte til samtlige tilstedeværende – alle fik en stemme og fik lov til at tale.”

Grupperne lægger op til en ærlig og åben dialog omkring bordet. Der afholdes ingen separate møder med netværk. Alle roser og bekymringer skal lægges frem i netværksforummet. Der er dog ikke mulighed for skænderier hen over bordet. Alligevel kan udsagn fra fx bedsteforældre godt virke hårde for børnene. Omvendt er det mange aktørers erfaring (både sikkerhedsplangrupper og eksterne aktører), at børnene faktisk godt ved, hvad der sker i hjemmet og gerne vil være med. Børnene er dog i reglen ikke med, hvis familieforhold/-dialog er ubehagelig(e), eller der er ubehageligt nyt.

Både netværk og forældre (og de større børn) fortæller, at de oplever netværksmøderne som gode, men ofte også hårde. Moren eller faren i sagen bliver ofte ked af det på møderne, ligesom der kan fremkomme negative ytringer om forældre, venner, familie eller andre. Det påvirker netværket og især børnene, hvis de er til stede.

Netværket mødes kun til de aftalte møder, hvor alle sidder sammen om bordet. Der er oftest ingen kontakt til det øvrige netværk undervejs i forløbet. Flere af netværkspersonerne efterspørger muligheden for at kunne mødes med sikkerhedsplangruppen alene en gang imellem, så de kan få vendt deres evt. udfordringer og bekymringer, uden at barn og forældre lytter med. Når de har spurgt sikkerhedsplangrupperne om denne mulighed, er de oftest blevet imødekommet.

På netværksmøder deltager både de professionelle og private netværk. Det kan betyde, at der kan være mange parter om bordet – fx mor, far, mormor, morfar, farbror, sundhedsplejerske, en

misbrugskonsulent, Døgnvagten og mors tidligere bosted. Netværkspersonerne tilkendegiver, at det på møderne ofte er tydeligt, at fagpersonerne har forskelligt fokus i sagen – de ser forskellige ting og er optaget af forskellige aspekter. Derfor har de også forskelligt bekymringsniveau. Det opleves dog ikke som en barriere for sikkerhedsplanen og det gode samarbejde. Tværtimod peger både professionelle og private parter på, at det er nødvendigt og godt, at sagen ses fra flere sider.

11.4 En krævende rolle

Netværkspersonerne oplever generelt, at sikkerhedsplangruppen anerkender deres indsats. Alligevel peger de på, at de godt kunne have brug for noget mere sparring og støtte. De oplever, at det i for høj grad er dem selv, der skal styre og tage ansvar – og at de gerne vil klædes bedre på til opgaven. De vil gerne kunne mødes med andre netværkspersoner og få redskaber, som de kan anvende til at håndtere og bearbejde de vanskelige situationer, som de oplever at være i.

Nogle peger også på, at de godt kunne tænke sig at få personlig vejledning – fx et tilbud om nogle få timers vejledning i løbet af sikkerhedsplanens forløb. Netværkspersonerne træder ind i planen med meget forskellige forudsætninger og baggrunde – men alle peger de på, at det er en hård opgave, som kræver støtte.

Netværkspersonerne har samtidig i planerne en todelt rolle. De fungerer både som støtte for barn og forældre, men har også en direkte eller indirekte kontrolfunktion. Det er således forventningen og aftalen, at netværket melder tilbage, hvis forældrene ikke overholder de indgåede aftaler.

Dette er en klar udfordring for mange af netværkspersonerne, som ikke bryder sig om at have den kontrollerende rolle og være dem, der evt. udløser, at sikkerhedsplanen afbrydes.

CITAT, NETVÆRKSPERSON

“Det var rigtig svært for mig at være ærlig omkring X (barnets mor). Hun løj ikke, men pyntede somme tider på sandheden – sagde at det gik lidt bedre, end det gjorde. Jeg var bange for, at hun ville miste A (barnet), så jeg beskyttede hende. Jeg ville dog aldrig lyve, hvis det betød, at mit barn var i fare.”

Andre netværkspersoner fortæller, at de har konstateret et misbrug hos mor eller far, men har undladt at informere sikkerhedsplangruppen om dette. De fortæller dog alle, at deres beskyttelse af mor eller far kun er gået til en vis grænse. Flere har i løbet af planen givet tilbagemeldinger om brud på planen.

Det kan dog have stor betydning for relationen mellem fx moren og mormoren, hvis der ændres på det grundlæggende tilgivelses- og tillidsforhold. Der er eksempler på, at samarbejdet omkring sikkerhedsplaner har ført til brud mellem familiemedlemmer. Omvendt er der dog også familierelationer, som er blevet genetableret på grund af sikkerhedsplanarbejdet.

Sikkerhedsplangrupperne er meget opmærksomme på, at der kan være et incitament for netværket til at skjule ubehagelige opdagelser, som strider mod sikkerhedsplanen. Grupperne næv-

ner selv eksempler på, hvordan de har "afsløret" skjult viden hos netværkspersonerne. Ligeledes forsøges det også nogle gange at omgå de forpligtelser, som netværket har. Hvis mor siger, at hun godt vil være alene med barnet fredag aften, kan det være svært at insistere på, at man som netværksperson skal være der mod hendes vilje. Det er imidlertid vurderingen – på baggrund af undersøgelsen – at netværkspersonerne er gode til at søge sparring hos sikkerhedsplangruppen, hvis de kommer i en situation, hvor deres rolle i planen bliver uklar eller umulig at overholde.

Der er da også tilfælde, hvor en sikkerhedsplangruppe vurderer, at en sag kan være for hård for det private netværk. Her er der erfaring med at tilkøbe eksterne sikkerhedspersoner (fx 5 timer om ugen), så det ikke er familie og venner, der skal stå for at bære den svære del af sikkerheden. Det gælder også, hvis en plan er ved at bryde, fordi en netværksperson bliver syg, skilt eller lign. Så skal de tilbageværende netværkspersoner ikke alene bære ansvaret for, at planen holder. Det er dog indtrykket, at modellen med brug af "professionelle afløsere" kun bruges i meget begrænset omfang i sikkerhedsplanarbejdet.

12

Forældre og barn

Det er helt afgørende for sikkerhedsplanarbejdet, at forældrene har et bærende ansvar for sikkerhedsplanen. Både i forhold til selv at overholde aftaler og skabe ændringer i deres liv, men også i forhold til at sikre opbakning fra deres eget netværk til at understøtte dem heri.

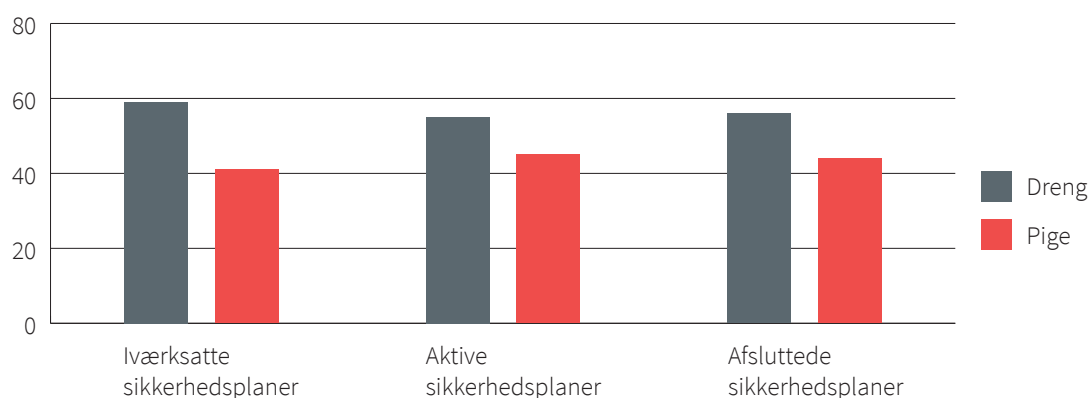
Nærværende undersøgelse har derfor også søgt at afdække forældrenes egne erfaringer, vurderinger og anbefalinger i forhold til deres rolle i sikkerhedsplanarbejdet.

Forældrenes udsagn relateres her til de vurderinger, som er givet af de fagprofessionelle aktører i og udenfor sikkerhedsplangrupperne. Der er således tale om et samlet billede af forældreinddragelsen.

12.1 Barnet

Der har i nærværende undersøgelses registreringsperiode været en relativt lige kønsfordeling, hvad angår børnene i sikkerhedsplanerne.

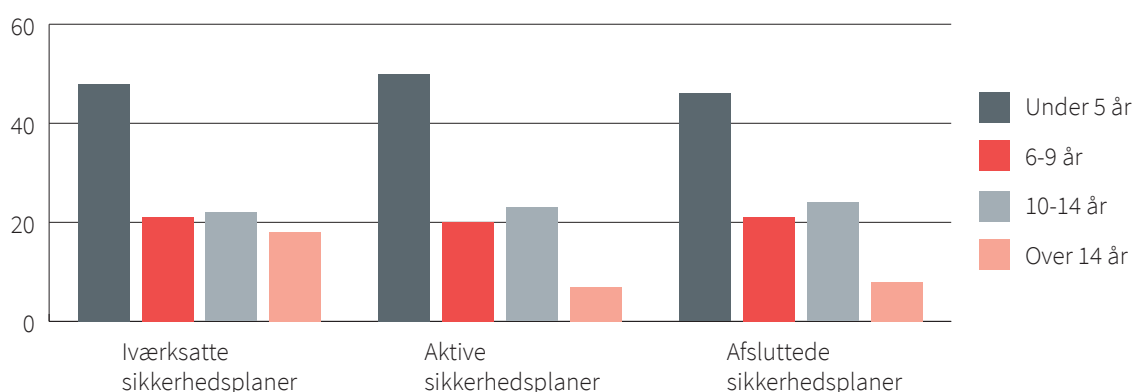
Figur 1. Kønsfordeling for børn i sikkerhedsplaner i Københavns Kommune

Kilde: Socialforvaltningen, Københavns Kommune, 2016

Som det fremgår af nedenstående figur, er der derimod en klar overvægt af sikkerhedsplaner, som vedrører de mindste børn (under 5 år). Dette stiller særlige krav til sikkerhedsplanerne, da det som udgangspunkt er ønsket, at sikkerhedsplanen også inddrager barnet selv. Dette lader sig selvsagt ikke gøre, hvis der er tale om et meget lille barn, ligesom inddragelsen bliver på en anden måde, hvis barnet er 5 år og ikke 12 år. Her vil det ikke være muligt at lade barnet indgå i netværksmøder, men i stedet søges barnets stemme inddraget på anden vis. Fx gennem børne-samtaler og ved en tæt inddragelse af videnspersoner fra vuggestue, sundhedsplejerske mv.

Figur 2. Sikkerhedsplaner opgjort på barnets alder (i %)

Kilde: Socialforvaltningen, Københavns Kommune

Der har i undersøgelsen alene været foretaget interview med 6 børn. For at sikre børnenes anonymitet er det derfor vanskeligt at citere børnene direkte i nærværende rapport. Vurderingen af børnenes inddragelse og udbytte baseres derfor i høj grad på vurderinger fra professionelle tæt på børn og sikkerhedsplan (personale fra dagbehandlings- og døgninstitutioner, SFO, plejefamilier og børnehaver mv.), sikkerhedsplangrupperne samt erfaringer og udsagn fra private netværkspersoner og forældre.

Barnet og dets tarv er centrum for sikkerhedsplanen. Der er derfor også i sikkerhedsplangrupperne en stor opmærksomhed på at inddrage barnet i sikkerhedsplanarbejdet i forhold til:

- At skabe forståelse for planens formål
- At lade barnet indgå i tilrettelæggelsen af mindstekrav
- At afdække hvad der gør barnet trygt i hjemmet vs. hvad der skaber utryghed
- At finde de voksne, som barnet foretrækker at have med som netværkspersoner
- At holde fokus på barnets egen oplevelse af udviklingen i hjemmet undervejs i planarbejdet

Børnene i undersøgelsen udtrykker samlet, at de har været glade for sikkerhedsplanarbejdet og har fået et tillidsfuldt forhold til de tilknyttede medarbejdere i sikkerhedsplangruppen.

INDDRAGELSEN AF BARNET I NETVÆRKET

Børn er meget forskellige i forhold til, hvad der gør dem trygge/utrygge i kontakten med voksne, ligesom der også er stor forskel på, hvordan de får kommunikeret, hvis der er noget, som gør dem utilpasse i et forløb. Sikkerhedsplanmedarbejderne har derfor stort fokus på at fange barnets signaler, så der laves en sikkerhedsplan, der inddrager barnet i det omfang, som er bedst for det enkelte barn.

Der er imidlertid forskel på den vurdering, som sikkerhedsplanarbejderne (og øvrige professionelle aktører) og det private netværk kan have af børnenes bedste. Der er således flere netværkspersoner (og børn), som peger på, at det er ubehageligt for børnene at deltage i netværksmøder, hvor der bliver rettet en til tider hård kritik af deres forældre. Omvendt peger de socialfaglige aktører på, at barnet jo er i det ikke-fungerende hjem, og at det ofte er godt for børnene at høre, at der er andre end dem selv, der ser, at mor er fuld, og at dette ikke er acceptabelt.

CITAT, SIKKERHEDSPLANMEDARBEJDER

“Børnene er jo ofte de første, der opdager, når noget er galt, og man kan ikke fjerne deres verden ved at fortie den.”

Der er også forskel på, hvordan børnene oplever netværksmødernes struktur, hvor man starter med at rose og anerkende, og derefter retter fokus på bekymringer. Nogle børn løftes ved at overvære den anerkendelse, som deres mor og/eller far får indledende for fx at have overholdt alle aftaler. Samtidig bliver de også berørt over at høre så mange mennesker bekymre sig om deres trivsel. Når det kommer til punktet med bekymringer for det, der ikke fungerer, er det dog ofte ubehageligt for børnene. De kan på den ene side godt forstå bekymringerne, men de bliver kede af at høre dem og utilpasse ved måske at sidde og græde foran så mange mennesker.

I nogle situationer bliver tonen mellem især det private netværk og forældrene også hård. Her er det vigtigt, at sikkerhedsplangrupperne tager styringen af møderne, så der bevares en god dialog.

CITAT, SIKKERHEDSPLANMEDARBEJDER

“Hvis nogle kun møder op for at kritisere og skælde ud og ikke vil samarbejde, bliver de udelukket fra møderne. Vi har konkret en plan nu med en morfar, som på møderne bliver aggressiv overfor moderen. Ham tænker vi ikke længere skal deltage på møderne. Det er ubehageligt for børnene.”

I forhold til den anerkendende del af netværksmøderne er det også her nødvendigt at være meget præcis i formidlingen af rosen til forældrene. Sikkerhedsplangrupperne peger på, at deres anerkendelse af forældrene er meget konkret, fx “det var godt, at du tog på legepladsen med børnene i tirsdags”. Børnene skal kunne genkende billedet. Der er således børn, der har peget på, at det gør dem frustrerede, at der gives stor ros til deres mor, mens de selv har oplevet gentagne svigt siden sidste netværksmøde.

Der er dog også netværksmøder, hvor det kan være mest hensigtsmæssigt, at barnet ikke deltager. Fx deltager barnet typisk ikke i mødet, hvor bekymringsgrundlaget læses op, ligesom det selvfølgelig respekteres, hvis barnet ikke har lyst til at deltage.

Børnene udtrykker endvidere, at det er vigtigt, at der tages hensyn til barnet på møderne i forhold til forplejning. Det giver dem en følelse af at være velkomne. I nogle af grupperne serverer man juice, kakao og kiks el. lign, når barnet deltager, mens man i andre grupper ikke har noget særligt til barnet. Børnene peger dog på, at de kan huske, at de fik kage ved mødet.

HVIS NOGET GÅR SKÆVT

Ofte er akutplanen – for et ældre barn – funderet på, at barnet selv sætter den i gang ved at kontakte det private eller professionelle netværk. Der er bl.a. flere konkrete eksempler, hvor barnet skal ringe til en bestemt pårørende, hvis deres mor eller far er fuld, påvirket af hash eller lignende. Det er her børnenes og deres pårørendes udsagn, at akutplanerne ikke altid iværksættes så ofte, som der er behov for. Barnet vil gerne være hos sin mor eller far og er bange for at blive anbragt udenfor hjemmet, hvis han/hun fortæller, at der er problemer. Derfor undlader barnet at ringe. Andre gange kan barnet også være bange for, om der bliver passet godt nok på mor eller far, når barnet har forladt hjemmet.

En netværksperson i en konkret plan udtaler bl.a., at akutplanen nok skulle have været iværksat 3 gange så ofte, som det var tilfældet, hvis barnet havde været loyal over for de indgåede aftaler. Der er også eksempler på, at barnet forsøger at skjule forældrenes tilbagefald for netværket (bedsteforældre eller andre) ved at gemme tomme flasker etc.

Det er afgørende, at der i den enkelte plan tages individuelle hensyn, ligesom der ikke lægges et stort ansvar over på barnet. Denne vurdering sker allerede i sikkerhedsplangrupperne, men det forekommer hensigtsmæssigt, at grupperne udveksler erfaringer og viden omkring inddragelse af barnet. Nogle sikkerhedsplangrupper har således mange og gode erfaringer på området, mens andre endnu har beskeden viden på området (har primært haft sager med meget små børn). Her er der megen læring at hente på tværs af bydelene.

Det nævnes endvidere af nogle grupper som et dilemma, at planerne som udgangspunkt ikke rummer tiltag for hjemmeboende søskende over 18 år. Her ses der et behov for at kunne lave fælles tiltag, så udsatte ældre søskende kan opleve at få den samme behandling og hjælp.

DE UANMELDTE BESØG

Flere forældre peger på, at det er problematisk for børnenes tryghed, at der gennemføres uanmeldte besøg i hjemmet – specielt hvis de foretages af andre end de kendte sikkerhedsplanmedarbejdere (fx Døgnvagten). Ud fra de gennemførte interview med børnene vurderes det, at de uanmeldte besøg ikke har stor påvirkning for barnets tryghed og trivsel. Det, som påvirker barnet, er, hvis forældrene tydeligt påvirkes af situationen.

Besøgene, som gennemføres uanmeldt af de tilknyttede sikkerhedsplanmedarbejdere, opfattes typisk slet ikke af børnene som uanmeldte. De har således i undersøgelsen tilkendegivet, at der ikke har været uanmeldte besøg, mens plan og medarbejdere kan afsløre, at der har været adskillige besøg. Børnene kan så fortælle, at det bare var hyggeligt, hvis eksempelvis Anne kom forbi om aftenen hos dem.

12.2 Forældrene

På forældresiden er der gennemført interview med 15 forældre, hvorfor det her er muligt at inddrage flere konkrete udsagn og samtidig opfylde de lovede diskretionshensyn. Alle parter har deltaget under løfte om fuld anonymitet.

Forældrene, som har deltaget i undersøgelsen, er generelt glade for sikkerhedsplanarbejdet – også selvom det ikke nødvendigvis har ført til, at deres barn er blevet hjemgivet endnu eller har kunnet forblive i hjemmet.

Forældrene fortæller typisk, at de ikke havde hørt om en sikkerhedsplan, før de blev præsenteret for dette som et tilbud. Det var i starten svært for forældrene at forstå formålet – de fortæller, at de kun kunne tænke på, at de måske kunne “miste deres barn”.

CITAT, FORÆLDRE

“Da vi hørte om planen første gang, kunne vi slet ikke tænke klart. Vi var rystede og hørte kun, at de talte om at anbringe vores barn. Vi fik slet ikke fat på, at planen handlede om, at vi nu sammen skulle arbejde for at undgå anbringelse.”

Sikkerhedsplangrupperne er klar over, at det kan være svært for forældrene at høre andet end ord som anbringelse. Derfor bliver der også ved de kommende møder givet de samme informationer igen, så man er sikker på, at forældrene har forstået alt det andet omkring planen – ikke mindst dens formål.

INVOLVERING AF NETVÆRK

Forældrene gøres fra planens start opmærksomme på, at de skal involvere deres eget netværk.

CITAT, FORÆLDER

“Jeg tænkte, at jeg da ikke havde noget netværk. Men sammen med sagsbehandleren fandt vi frem til, hvem det måske kunne være – og hvem som havde overskud til at hjælpe.”

Det er dog ikke i alle grupper, at forældrene har en oplevelse af, at det er et krav at have et netværk. Flere forældre fortæller, at de ikke har fået præsenteret et sådant krav, og der har heller ikke i alle planer været en inddragelse af privat netværk. Der er således forskel på de krav og den metode, som forældrene (og øvrige parter) oplever i de enkelte bydele.

CITAT, FORÆLDER

“Jeg har slet ikke hørt det som et krav, at jeg skulle have et netværk med i planen. Det blev mere nævnt som en mulig metode – hvis det kunne lade sig gøre.”

For nogle af forældrene opleves det som grænseoverskridende at skulle inddrage sit måske perifere netværk i private problemer. Nogle gange må forældrene således kontakte naboer eller fjerne slægtninge for at skaffe personer til samarbejdet.

CITATER, FORÆLDRE

“Jeg oplevede det som svært og pinligt at involvere netværket. Det er privat og ubehageligt at have brug for hjælp. Det var dog værst for min ekskone, da hun havde et alkoholmisbrug, som ikke alle kendte.”

“Det var hårdt og frustrerende ikke at kunne finde det nødvendige antal sikkerhedspersoner. Da vi havde prøvet alt, accepterede kommunen, at jeg kun kunne pege på to – min mor og hendes veninde.”

Ofte viser det sig, at netværket omkring familien faktisk godt er klar over, at der er store problemer i hjemmet og bliver glade for at kunne træde til. Der er således planer, hvor netværket er utrolig bredt, men alligevel stærkt for det enkelte barn. Der kan være tale om eksmandens nye kæreste, en legekammerats forældre osv. Viljen hos netværket er generelt stor.

STRESSENDE SITUATION

Hvor nogle og de fleste forældre udtrykker en tryghed ved at være en del af en sikkerhedsplan, er det modsatte tilfældet hos andre forældre.

Nogle forældre oplever ret hurtigt, at det er godt at få skabt tydelige rammer. Planen peger konkret på, hvad der skal til, for at det er sikkert og godt for barnet at blive i hjemmet. De sætter pris på den nærhed, tætte opfølgning og fleksibilitet, som de oplever i sikkerhedsplanarbejdet. Også når det spidser til, er der hjælp at hente. Hjælpen finder forældrene både hos de professionelle aktører (sikkerhedsplangruppen), men især i deres private netværk.

Andre fortæller, at det har været utrolig hårdt. De har været i tvivl, om de kunne klare de krav, som de skulle leve op til. De italesætter selv, at de blev paranoide og bange for overhovedet at handle. Flere fortæller også, at de forsøgte at skabe en facade i starten, så alt så pænt ud – barnets tøj, håret, hjemmet etc. En mor fortæller også, hvordan hun skjulte sit misbrug frem for at søge behandling, da hun var bange for, at misbruget ville medføre en anbringelse af barnet.

CITAT, FORÆLDER

“Jeg sad som på nåle hele tiden og følte mig observeret og vurderet. Undervejs fandt jeg ud af, at jeg faktisk kunne få hjælp, når noget var svært. Jeg skulle bare turde åbne mig for dem.”

Efter den første tid af sikkerhedsplanarbejdet bliver samarbejdet dog typisk meget bedre, og ofte udtrykker forældrene, at de er kede af, at planen slutter. De sætter pris på, at det er de samme og gennemgående personer, som har kontakt med deres familie. Det giver en tryghed, at nogle kender dem så godt, som sikkerhedsplanmedarbejderne gør. De kan samtidig godt lide, at de har en indgang til kommunen, som de kan tage fat i, hvis alt skulle brænde på.

Flere forældre udtrykker, at de ville ønske, at andre i samme situation får samme mulighed for selv at tage ansvar for at skabe et godt liv for deres barn – også selv om det er en hård periode med mange forventninger og krav.

Tidligere skiftede sikkerhedsplanen bydel, hvis forældrene flyttede fra én bydel til en anden. Nu bliver den hos den oprindelige sikkerhedsplangruppe. Forældre, der har oplevet, at deres plan har skiftet bydel, fortæller i undersøgelsen, at de ikke forstår, at der kan være så store forskelle mellem sikkerhedsplangruppernes tilgang til arbejdet.

CITAT, FORÆLDER

“Det hele gik fint i den anden bydel. Her er de meget mere bekymrede og reagerer helt anderledes – og det er jo ikke fordi, at der er noget i vores liv, der har ændret sig.”

Dette billede af forskelle mellem bydele går igen hos de professionelle samarbejdspartnere. Når sikkerhedsplanen ikke længere flytter med familien til en anden bydel, oplever forældrene dog ikke længere dette skifte. En fuld ensretning er hverken mulig eller ønskelig, men det er dog væsentligt af hensyn til at sikre borgerne et ensartet tilbud, at der er fokus på at sikre en grundlæggende ensartethed mellem bydelene. Børn og forældre med samme typer af udfordringer og ressourcer skal mødes med samme krav og muligheder på tværs af København.

SAMLET

Både børn og forældre oplever, at sikkerhedsplanen har haft en rigtig god effekt. Mange beskriver forløbet som utrolig hårdt, men utrolig godt. Der lægges vægt på, at forløbet har været involverende og ærligt. Forældrene ved, hvad sikkerhedsplangruppen tænker og mistænker – både i forhold til dem som forældre og i forhold til barnets trivsel. Ærligheden gør samarbejdet nemmere.

CITAT, FORÆLDER

“Jeg opfattede helt klart, at teamet var der for at hjælpe min søn. Planen var ikke kun en sikkerhed for min dreng, men for hele familien.”

13

Samarbejdet mellem fagligheder, enheder og sektorer

Der er for de udsatte børn og familier, som indgår i sikkerhedsplanerne, typisk flere og komplekse problemstillinger i hjemmet. Der er derfor også forskellige professionelle aktører fra kommunale, regionale og statslige afdelinger og organisationer, som indgår som samarbejdspartnere i planerne.

Fra Københavns Kommune fremhæves bl.a. følgende parter som relevante og gennemgående i planarbejdet. Parterne har også været en del af de planer, som LG Insight med undersøgelsen har haft adgang til.

- Center for Rusmiddelbehandling (herunder tidl. Thoravej)
- Døgninstitutioner
- Skoler
- Børnehaver
- Døgnvagten
- Region Hovedstadens Psykiatri
- Sårbare gravide
- Familieambulatoriet Hvidovre

(Listen er ikke komplet)

Det er generelt vurderingen fra sikkerhedsplangrupperne, at der foregår et godt samarbejde med de fleste parter. Det er væsentligt for at skabe en velfungerende sikkerhedsplan, at alle faglige aspekter med relevans for planen og barnets tarv, bliver tænkt ind i planen. Sikkerhedsplanerne har derfor ofte samarbejdspartnere med som aktører i både akutplan, fastlæggelsen af mindstekrav, netværksmøder og den evt. tilknyttede behandling. Dette understøttes af undersøgelsens interview og sikkerhedsplangennemgang.

Det er dog også vurderingen, at der hos flere af parterne – internt i kommunen som i det tværsektorielle samarbejde – er en vis skepsis og bekymring overfor dels sikkerhedsplanernes koncept, og dels udmøntningen heraf. Skepsis og bekymring retter sig mod forskellige parametre.

13.1 Skepsis i forhold til konceptet

Det er sikkerhedsplangruppernes vurdering, at en stor del af samarbejdspartnernes manglende tillid til sikkerhedsplanerne skyldes utilstrækkeligt kendskab til metoden, de bagvedliggende overvejelser og socialfaglige vurderinger hos gruppen. Sikkerhedsplangrupperne peger således på, at det er nødvendigt med en løbende og tæt dialog med samarbejdspartnerne for at skabe gennemsigtighed og gensidig tillid i arbejdet. Flere af grupperne peger på, at jo større modstand hos en samarbejdspart, des større inddragelse og dialog er der brug for.

Der kan mellem sikkerhedsplangrupperne være forskel på, hvor godt samarbejdet med den enkelte aktør fungerer. Hvor én gruppe kan have et forbilledligt godt samarbejde med én part, kan en anden gruppe opleve store samarbejdsvanskeligheder med samme aktør.

De samarbejdspartnere, som har indgået i undersøgelsen, arbejder sammen med sikkerhedsplangrupperne i flere eller samtlige bydele. De peger her på, at grupperne i deres kontakt- og kommunikationsform er meget forskellige og peger også på, at det ofte er i bestemte sikkerhedsplangrupper, at de oplever uenigheder.

De ser således en stor forskel mellem grupperne i respekten for andres fagligheder. De oplever, at der i nogle sager er sikkerhedsplangrupper, som ikke anerkender den viden og de forløb, som andre aktører sætter i gang. De oplever sig således ikke hørt eller anerkendt og frygter, at det kommer til at gå ud over barnets tarv. Der er her i høj grad tale om problemer omkring kommunikation. Den gode og anerkendende dialog er således under pres, når man fra begge sider oplever, at der ikke er den nødvendige gensidige respekt.

CITATER, SAMARBEJDSPARTNERE

“Der er stor forskel på sikkerhedsplangrupperne. Nogle af grupperne er slet ikke inddragende og inviterer ikke til dialog eller brug af hinandens fagligheder – her hedder det “vi ved bedst”. Andre grupper er åbne og taler også om det fagligt vurderede sats, man i nogle tilfælde bliver nødt til at tage i forhold til sikkerhedsplanen.”

“Det er afgørende for et godt samarbejde, at vi ikke tillægger hinanden skjulte motiver.”

Sikkerhedsplangrupperne er forskellige i deres tilgang og erfaringer, og de vil med fordel kunne udveksle deres erfaringer omkring samarbejde, så der alle steder kan sikres en inddragende og egnet samarbejdsmodel.

Samtidig er der dog i andre tilfælde tale om andet og mere end uenigheder, der kan løses med styrket kommunikation alene. De faglige tilgange kan være så forskellige, at der er brug for mere videndeling, og at der skal træffes en fælles beslutning og udmelding om principper for sikkerhedsplanarbejdet.

Dette gælder blandt andet på det helt essentielle punkt for sikkerhedsplanen, nemlig at netværket kan have en bærende rolle i forhold til at skabe sikkerhed i hjemmet. Her stiller flere samarbejdspartnere spørgsmålstejn ved, om akutplanerne og sikkerhedsplanerne reelt er bæredygtige og tilstrækkelige.

Sikkerhedsplanerne kan således virke for sårbare, når der trækkes på de samme netværkspersoner til mange og store opgaver, og/eller hvor der konstant skal være netværkspersoner til stede i hjemmet, for at barnet kan være trygt. Til sidstnævnte del er der samtidig knyttet nogle juridiske udfordringer, som også bekymrer samarbejdspartnere (dette belyses nærmere i afsnittet "Juridiske aspekter").

Der er også en anden kilde til samarbejdsudfordringer omkring inddragelsen af netværkspersoner. Samarbejdspartnere kan nemlig somme tider have en viden og indsigt i netværkspersonernes fortid, som afføder en mistillid i forhold til at placere sikkerhedsopgaver hos disse personer. Skepsis forekommer blandt andet i forhold til netværkspersoner, som enten har haft problemer med at tage vare på deres egne børn og/eller har et stadigt misbrug. Når disse personer alligevel er blevet godkendt af sikkerhedsplangruppen som netværkspersoner, kan det skyldes, at sikkerhedsplangruppen ikke har kendskab til netværkspersonernes baggrund, eller at der er tale om opgaver, som sikkerhedsplangruppen vurderer, at personen – trods misbrug eller eventuelle andre personlige udfordringer – er i stand til at varetage.

Nogle gange kan usikkerheden og mistilliden hos eksterne parter således skyldes, at gruppen ikke har været tydelig nok i sin belysning af planens elementer, f.eks. om netværkets roller. Der er således grupper, der i planerne godt kan inddrage private netværkspersoner, som selv har haft eller stadig har eksempelvis misbrugsproblemer. Dette kan ske, fordi BBU ikke er klar over misbruget, eller fordi personen er tiltænkt en rolle i planen, hvor misbruget er uden betydning.

CITAT, SIKKERHEDSPLANMEDARBEJDER

“Netværkspersonens rolle er altid tilpasset baggrund og forudsætninger. Fx har en veninde med misbrug en enkelt opgave med at kontakte moren om tirsdagen for at minde hende om at gå til terapi. Rollen er helt lille og uden betydning for barnets sikkerhed, men vigtig for moderens psykologiske støtte.”

Pga. tavshedspligt kan samarbejdspartnere ikke altid fortælle, hvilke problemer eksempelvis en moster har, hvis ikke mosteren giver sit samtykke til vidensdeling. Det kan derfor være svært for sikkerhedsplangrupeerne at agere på bekymringen, som de måske allerede har taget i betragtning ift. den rolle, som vedkommende har fået i planen. Andre gange er der tale om ny viden, som sikkerhedsplangruppen ikke har kendskab til. Her kan der fx være tale om en moster, som ifølge planen skal lade en mor med et misbrugsproblem flytte ind, hvilket er u hensigtsmæssigt, da moster selv er misbruger og går i behandling. Det kan her overvejes, om ikke det kunne gøres til fast praksis – evt. krav – at indhente samtykkeerklæringer fra netværkspersoner med centrale sikkerhedsopgaver. Derved kunne en række misforståelser undgås – til gavn for både barn og netværk.

Der kan dog også være en reel forskel i vurderingen af netværkspersonernes ressourcer og formåen.

CITAT, SAMARBEJDSPARTNER

“Som udgangspunkt kan en misbruger ikke bruges som netværksperson – uanset hvor lille en rolle han eller hun har i planen.”

CITAT, SIKKERHEDSPLANMEDARBEJDER

“Det er etisk forkert at dømme en netværksperson ude for personlige forhold som fx tidligere fjernet barn eller misbrug. Det hele afhænger af personens rolle i planen.”

Samarbejdspartnerne og de afdækkede udfordringer peger således på, at det er vigtigt med en større vidensdeling mellem sikkerhedsplangrupperne og eksterne faglige aktører. Det er da også kendetegnende for undersøgelsen, at den største bekymring for sikkerhedsplanarbejdet findes hos de aktører, som ikke indgår i netværket omkring sikkerhedsplanen.

CITAT, SAMARBEJDSPARTNER

“Med sikkerhedsplanerne er der tale om et paradigmeskifte. Der er brug for at orientere samarbejdspartnerne om behovet for sikkerhedsplanerne, men også rammerne for dem. Rammerne hos sikkerhedsplangrupperne og de sikkerhedshensyn, der er indtænkt, skal formidles til os som samarbejdspartnere.”

I formidlingsopgaven kan der være brug for, at også den faglige stab i BBU har en dialog med samarbejdspartnerne. Når samarbejdspartnerne har misforstået enten sikkerhedsplanernes indhold og/eller sikkerhedsplankonceptet, har det en så principiel og bydækkende karakter, at det bør løftes til en generel drøftelse. Det samme gør sig gældende, hvis sikkerhedsplangrupperne har misforstået eller fejltolket, hvordan og i hvilket omfang man kan inddrage de øvrige aktørers bistand.

Et haltende samarbejde kan således ikke ensidigt tilskrives hverken sikkerhedsplangruppen eller den eksterne samarbejdspartner. Da samarbejdsproblemer er alvorlige i forhold til at sikre det bedste for barnet, er det væsentligt, at der tages fat i samarbejdsproblemerne, så snart de opstår. Dette er der stor opmærksomhed omkring, og afdelingslederne, den faglige stab og samarbejdspartnerne har via dialog løst en lang række misforståelser og understøttet sikkerhedsplansarbejdets rammer og resultater. Dette er der brug for at have et fortsat og styrket fokus på.

13.2 Skepsis i forhold til den enkelte plan

Det er afgørende, at der er et anerkendende og respektfuldt tillidsforhold, så sikkerhedsplangruppen er lydhør overfor en alvorlig bekymring hos samarbejdspartneren.

Der er i nogle af planerne uenighed om, hvad der er det rette valg i forhold til at sikre barnets tarv. Dette gælder især på spædbørns- og småbørnsområdet, der også udgør hovedparten af sikkerhedsplanerne. Her er der – både i sikkerhedsplangrupperne og hos eksterne samarbejdspartnere – ekstra fokus på at sikre varetagelsen af barnets stemme og behov i planarbejdet, da barnet er for lille til selv at kunne give sin mening til kende.

CITAT, SIKKERHEDSPLANMEDARBEJDER

“Der er forskel på, hvor langt vi går i forhold til at basere en plan på netværk. Det afhænger af, om der er tale om store børn – som selv kan være en del af planen og fortælle, hvis mor eller netværk snyder – eller der er tale om små børn eller babyer.”

På trods af alle parter ønske om at sikre den bedste mulige indsats for barnet, er der alligevel i en række tilfælde uenighed om det rette socialfaglige valg. Dette er frustrerende for både sikkerhedspiangruppen og samarbejdspartneren. Her handler det således ikke om en generel skepsis overfor konceptet, men om forskel i vurderingen af barnets bedste i den konkrete sag. Eksempler herpå handler blandt andet om sager med nybagte mødre, hvor en eller flere sundhedsfaglige aktører ikke oplever, at den nybagte mor er i stand til at tage vare på sit barn i hjemmet, eller at sygehuset vurderer morens psykiske sygdom så alvorlig, at den er til fare for barnets trivsel og liv osv.

Igen er der nogle gange tale om, at de eksterne faglige aktører er usikre på planens sikkerhed for barnet, da de ikke kender nok til planens indhold. Her er det afgørende, at de usikkerheder og faglige vurderinger fra alle parter tages alvorligt i planen. Er der eksempelvis en lægefaglig vurdering, som finder det uforsvarligt, at barnet opholder sig i hjemmet, er det vigtigt at få belyst, om og i givet fald hvordan det kan blive sikkert for barnet at være hjemme hos mor og/eller far. Nogle gange vil den øgede belysning af planen føre til, at sikkerhedsplanen kan gennemføres, mens det i andre situationer må vurderes, at der er et entydigt anbringelsesgrundlag. Herefter må der arbejdes med midlertidig anbringelse med mål om senere hjemgivelse.

Hvor der ikke opnås enighed om den rette løsning, er det sikkerhedspiangruppen, som træffer beslutningen om det videre forløb. Beslutninger truffet uden opbakning fra samarbejdspartnerne giver dog usikkerhed for både barnet, forældrene og sikkerhedsplanmedarbejderne (og de øvrige faglige aktører).

CITAT, SAMARBEJDSPARTNER

“Der har været sager, hvor vi har undret os over, at man har forsøgt så længe med løsninger, som vi anser for utilstrækkelige. Vi er bange for, at barnet når at komme i mistrivsel. Her tænker vi nogle gange, at planen mere tager hensyn til mor og far end til barnet.”

CITAT, FORÆLDER

“Jeg kan ikke forstå, at systemet arbejder mod hinanden i stedet for at arbejde sammen. Jeg ville ønske, at alle var mere tydelige og enige i deres forventninger til mig..”

CITAT, SIKKERHEDSPLANGRUPPEN

“Det kræver en faglig sikkerhed og pondus at stå fast i situationer, hvor de andre fagfolk sætter spørgsmålstejn ved éns arbejde.”

Nogle af sikkerhedsplangrupperne peger selv på, at de måske tidligere har været for styrende i samarbejdsrelationerne og ikke lydhøre nok overfor andre parter indvendinger. Omvendt er der også hos samarbejdspartnerne en tilkendegivelse af, at de ikke altid har og får nok viden og indsigt i sikkerhedsplanerne. De eksterne parter oplever generelt, at der er tale om fagligt kompetente og engagerede medarbejdere i sikkerhedsplangrupperne, men at der i enkelte planer er brug for at styrke lydhørheden for andre fagligheder. Flere eksterne parter og sikkerhedsplangrupper peger på, at flere parter skal med i netværket og tættere på planen.

CITAT, SAMARBEJDSPARTNER

“Vi er ikke med i netværket og ser ikke de fysiske sikkerhedsplaner. Men vi har en stor viden om både barnet og familien. Tit er vi uenige med sikkerhedsplangrupperne om forældrekompetencer, og tit viser det sig, at sikkerhedsplangruppen har ret. Vi skal bare kende mere til deres overvejelser.”

Nogle af uenighederne, som undersøgelsen afdækker, er opstået pga. “tekniske fejl”, hvor der har været fejl i referater fra netværksmøder. Sikkerhedsplangrupperne er nu begyndt at skrive referater på smartboards under netværksmøderne eller får referatet godkendt inden mødets afslutning, hvorved disse misforståelser undgås.

13.3 Ankestyrelsen

I nogle tilfælde er utrygheden hos de eksterne samarbejdspartnere så stor, at den har resulteret i en klage til Ankestyrelsen. Ifølge sikkerhedsplangrupperne er det sjældent forældrene, som klager til Ankestyrelsen. Ofte er det familie til barnet, men også samarbejdspartnere, der indgiver klagen. Der er således både private relationer, interne kommunale aktører og regionale aktører, som klager til Ankestyrelsen.

Når en sundhedsfaglig aktør/læge angiver, at barnets udvikling og liv er i fare, vil dette naturligt vægte tungt i forhold til en vurdering af barnets tarv. Det er derfor også erfaringen, at sager, der ankes af de regionale sundhedsaktører, tabes af sikkerhedsplangrupperne og ender med anbringelse, når de kommer i Ankestyrelsen. Det er dog ikke kun sundhedsfaglige aktører, som får medhold. Sager i Ankestyrelsen ender således for 90 %'s vedkommende med anbringelse (kilde: Københavns Kommune).

Ikke alle sikkerhedsplangrupper har haft planer, som er endt i Ankestyrelsen. Andre grupper har – særligt de seneste år – haft flere sager i Ankestyrelsen. Sikkerhedsplangrupperne vurderer selv, at forskellen bunder i sagernes karakter og eksistensen af hhv. gode og dårlige samarbejdsrelationer.

En ankesag tager megen tid og energi for sikkerhedsplangruppen, men især betyder den et brud på kontinuiteten i barnets liv og en stor frustration hos forældre, der har haft indtryk af, de var på rette vej i forhold til at beholde eller få hjemgivet deres barn. Ankesagerne svækker således forældrenes tillid til, at Københavns Kommune gør det rigtige.

Der er derfor stor opmærksomhed på at sikre, at sikkerhedsplanerne har et indhold og en karakter, som betyder, at der ikke kan sås tvivl om hverken planernes duelighed eller lovlighed.

Denne rapport vurderer af dokumentationen i forbindelse med sikkerhedsplanerne beror på LG Insights gennemgang af 27 planer, interview med sikkerhedsplangrupper og stabsansatte samt i høj grad Københavns Kommunes egen sagsgennemgang.

Borgercenter Børn og Unges jurister har således i 2016 på foranledning af borgerrådgiveren gennemgået 78 anbringelsessager, hvoraf nogle af sagerne var sikkerhedsplansager, mens andre var klagesager. Sagerne var udvalgt i tre bydele og berørte perioden 2013-2016.

Konklusionen på gennemgangen var, at der i for høj grad mangler dokumentation i sikkerhedsplanerne. Den manglende dokumentation gælder flere vinkler af sags- og journalarbejdet. Nogle af manglerne vurderes af jurister at være i petitesseafdelingen, mens andre er af alvorlig karakter. Nedenfor angives de elementer, som både LG Insight og juristerne har fundet væsentlige i undersøgelsen af dokumentationsarbejdet.

14.1 Samtykke og klageadgang

Det er vurderingen – på baggrund af interview med forældre og sikkerhedsplangrupper – at familierne tydeligt gøres opmærksom på, at sikkerhedsplanen er et tilbud, som forældrene kan sige ja eller nej til. Det er barnets myndighedssagsbehandler, som over for forældrene skal pege på sikkerhedsplanen som ning.

Sikkerhedsplangrupperne gør dog også selv forældrene opmærksomme herpå, når de møder dem for første gang. Det bliver gjort tydeligt, at forvaltningen er af den opfattelse, at barnet ikke kan bo i hjemmet, hvis ikke der laves en sikkerhedsplan. Det er så op til forældrene at vurdere, om de ønsker at anke afgørelsen og gå rettens vej for at undgå, at deres barn fjernes.

Barnets myndighedssagsbehandler skal – når han eller hun formidler afgørelsen til forældrene – anvise klagevejledning. Når sager går direkte til sikkerhedsplangruppen, er der dog usikkerhed i forhold til, om forældrene gøres opmærksom på, at der er klagemulighed. Sikkerhedsplangrupperne er således usikre på, hvem der her varetager formidling af afgørelse og klagevejledning til forældre.

De fleste forældre er parate til at gøre alt, hvad der står i deres magt for at beholde eller få hjemgivet deres barn. Reelt er det derfor vurderingen hos sikkerhedsplangrupperne, at der sjældent er tale om frivillighed i almindelig forstand. Forældrene ved, at de ikke har noget valg, hvis de vil forhindre, at kommunen anbefaler Børn og Unge-udvalget, at barnet fjernes.

Det er vurderingen – baseret på undersøgelsen – at forløbet, hvor forældrene informeres om og tilbydes en sikkerhedsplan, opfylder de lovgivningsmæssige krav. I 2015 blev det desuden et minimumskrav, at der skulle foreligge en underskrevet samarbejdskontrakt fra forældrene som en del af sikkerhedsplanens dokumentation.

CITAT, SIKKERHEDSPANMEDARBEJDER

“Det er vigtigt, at forældrene ved, at de kan sige nej til en sikkerhedsplan. Forældrene underskriver samarbejdskontrakt på første netværksmøde.”

Trods kravet om samarbejdskontrakt, mangler der dog i flere sager fortsat skriftlig dokumentation for, at forældrene har givet et informeret samtykke til planerne og samarbejdet. Den skriftlige dokumentation skal derfor styrkes.

Det bør i overensstemmelse med lovgivningen fremgå af sagen, at de indgåede aftaler er foranlediget af mor og far. Der er dog i realiteten ofte tale om, at forslagene til aftaler kommer frem i en dialog med sikkerhedsplangruppen. Planerne berører ofte ressourcetsvage forældre, der har vanskeligt ved selv at komme med forslag til tiltag, der kan styrke sikkerheden.

Sikkerhedsplangrupperne tilkendegiver derfor også, at aftalerne ofte kommer i stand med deres tætte rådgivning og forslag. Forslagene er dog altid til barnets bedste og iværksat med samtykke fra forældrene .

14.2 Opfølgning

Aftalerne i sikkerhedsplanerne skal tænkes ind i den almindelige opfølgning, hvor servicelovens § 70 kræver, at der minimum laves halvårlige opfølgninger (den første dog efter 3 mdr.) og hyppigere ved behov. Ved store ændringer skal det vurderes, om handleplanen skal revideres.

Københavns Kommunes undersøgelse viste, at der mangler sammenhæng mellem handleplan, sikkerhedsplan og opfølgning. Det er således svært at se forskellen på en justering af sikkerhedsplanen og den lovpligtige opfølgning. Ligeledes er der noget, der tyder på, at underretninger, der foregår, mens der er en aktiv sikkerhedsplan, ikke altid noteres i handleplanen. Underretninger sker somme tider mundtligt på sikkerhedsplanmødet og noteres ikke i sagen.

Det kan være svært for grupperne at vurdere, om der er tale om informationsdeling af ny viden på netværksmøderne eller egentlige underretninger, som bør noteres i barnets sag. Er der tale om underretninger, skal de samtidig screenes af en anden socialfaglig myndighedsperson indenfor 24 timer.

Det er desuden i sagsgennemgangen foretaget af Københavns Kommune konstateret, at der ofte skrives “sagen er i proces”, som reaktion på underretninger. Dette er lovgivningsmæssigt ikke tilstrækkeligt.

I forhold til dokumentationen i den enkelte sikkerhedsplan er det også vigtigt, at den ajourføres med indsatser og ny viden. Når sikkerhedsplangruppen for eksempel har aflagt besøg hos familien, skrives der i nogle planer alene “har været på hjemmebesøg”. Dette sker iflg. sikkerheds-

planmedarbejderne typisk på grund af tidspres. Denne faktuelle konstatering af et gennemført besøg kan dog ikke bruges ved koblingen til handleplan, da der intet står om formål og aftaler som følge af besøget.

Samlet set mangler der i høj grad sammenhæng mellem handleplaner og sikkerhedsplanerne. Sikkerhedsplangrupperne peger på, at det skyldes, at dokumentationsarbejdet tager tid – og at både myndighedssagsbehandlere og grupperne mangler tid dertil. Samtidig er det på nogle punkter uklart for sikkerhedsplangrupperne, hvordan dokumentationsdelen varetages korrekt.

14.3 Generelt

Barnets handleplan skal laves af myndighedssagsbehandleren i BBU og ikke af sikkerhedsplangruppen, som jo er en foranstaltning som led i handleplanen. Flere grupper peger dog på, at det ofte er sagsbehandleren i sikkerhedsplangruppen, der varetager ajourføringen af handleplanen, da sagsbehandlerne i enhederne er meget pressede på tid.

Samtidig sættes sikkerhedsplanen somme tider også i gang før handleplanen, hvis der er særlige risikofaktorer, som betyder, at der skal handles hurtigt. Dette er i fuld overensstemmelse med serviceloven. Her kan det således være foranstaltningen (sikkerhedsplangruppen), der selv sætter sikkerhedsplanen i gang. Dette sker ikke ofte og vurderes af både grupper og afdelingsledere som uhensigtsmæssigt. Når processen tager denne omvendte rækkefølge, sker det i sager, hvor der af hensyn til barnet skal handles hurtigt, og hvor sagsbehandlerne har travlt.

Der peges også på, at det i nogle tilfælde er forekommet, at en sikkerhedsplangruppe selv har gennemført § 50-undersøgelser. Gruppen – som er en foranstaltning – kommer på den måde til at lave undersøgelser, som kan pege på behov for dem selv som foranstaltning. Dette er juridisk og etisk forkert. Det er dog vurderingen, at dette foregår meget sjældent og kun i særlige tilfælde. I stedet bistår sikkerhedsplangrupper lejlighedsvist de lokale undersøgelsesgrupper med elementer af § 50-undersøgelser.

Sikkerhedsplanmedarbejderne peger på, at det udover hensynet til lovgivningen også er væsentligt at overholde dokumentationskravene af hensyn til barnet og familien. Dokumentation giver barnet mulighed for i unge- og voksenlivet at få indsigt i egen historie. Dette kan være af stor betydning for hans/hendes selvrefleksion, personlighedsudvikling og trivsel.

Samtidig viser erfaringen også hos grupper, som har haft sager i Ankestyrelsen, at det er helt centralt for at sikre sagen og barnet det bedste forløb, at det er tydeligt, hvad der er sket og set i forbindelse med sikkerhedsplanen. Kun herved bliver det tydeligt for Ankestyrelsen, hvad sikkerhedsplanen og dens tiltag bygger på og skaber af sikkerhed.

Der er således generelt en stor vilje til og forståelse for behovet for dokumentation.

Alligevel har det i gennemgangen af planer, som LG Insight har foretaget, vist sig, at dokumentationen har haft varierende omfang og form. De fleste sikkerhedsplaner har været udarbejdet efter, at der er lavet en fælles skabelon for planerne. Der er dog også her forskel på, hvor meget der skrives ud for de enkelte punkter, og om der indgår alle de elementer, som skabelonen og sikkerhedsplanarbejdet lægger op til. Der har været planer, som ikke har haft opstillet mindstekrav, akutplan eller på anden måde har manglet dækkende indhold.

Der udtrykkes desuden af sikkerhedsplangrupperne en egentlig usikkerhed omkring dokumentationskravet – særligt omkring sammenhængen og sikringen af dokumentation i både sikkerhedsplan og handleplan. I nogle tilfælde kan det være dækkende, at det er den samme dokumentation, der går igen i sikkerhedsplan og handleplan, mens der i andre tilfælde er brug for differentieret dokumentation. Der er grupperne imellem udviklet forskellige praksis herfor. Flere sikkerhedsplanmedarbejdere udtrykker frustration over, hvad de oplever som dobbeltdokumentation, og de laver derfor i høj grad “copy-paste” af indhold fra sikkerhedsplan til handleplan og anser dermed alle formalia og krav for overholdt. Andre steder mangler der i høj grad sammenhæng mellem sikkerhedsplanen og handleplanen, da dokumentation fra sikkerhedsplanarbejdet i begrænset omfang fremtræder i handleplanen.

Det vurderes vigtigt, at der kommer klarhed over, hvad der skal dokumenteres og af hvem – i både sikkerhedsplanerne og handleplanerne, så de juridiske dokumentationskrav overholdes, og der bliver samme tilgang i alle bydele.

Det er samtidig vigtigt at få de lokale ledelser på banen. Det er den lokale ledelse, som skal godkende sikkerhedsplanen og bede om at få udfyldt evt. huller i planen. Det er således ledelsens ansvar, at der i deres bydel laves og dokumenteres dækkende sikkerhedsplaner.

Juridiske aspekter

Sikkerhedsplanerne er på mange måder en indsats og foranstaltning, som anvender metoder og tilgange, der er nye i socialfaglig sammenhæng. Dette udfordrer på mange måder lovgivningen. Nedenfor er kort skitseret centrale områder, hvor jurister og nærværende undersøgelse har fundet dilemmaer i det nuværende sikkerhedsplanarbejde.

15.1. Begrebet “anbringelsestruet”

Det har tidligere været et formuleret kriterium i Københavns Kommune, at der skulle være et anbringelsesgrundlag, før en sikkerhedsplansindsats kunne sættes i værk. Det har imidlertid været en ukorrekt formulering, da der – såfremt der er et anbringelsesgrundlag – ikke er andre muligheder end at anbringe barnet udenfor hjemmet. I stedet er der nu skabt en mere retvisende og juridisk korrekt formulering, som hedder, at barnet skal være anbringelsestruet, hvis der skal iværksættes en sikkerhedsplan. Er der tale om et egentligt anbringelsesgrundlag, skal der ske en anbringelse – gerne med henblik på hjemgivelse.

15.2 Sikkerhedsplanernes varighed

Et andet juridisk aspekt, som er blevet rejst omkring sikkerhedsplanerne, er deres varighed. Lovgivningen forpligter nemlig den socialfaglige indsats til at sikre kontinuitet i barnets liv – dvs. undgå for mange skift og utryghed etc.

Nogle af planerne indebærer imidlertid en længerevarende periode med forandringer og uforudsigelighed i barnets liv. Juristerne sætter her spørgsmålstejn ved, hvor længe det er acceptabelt at fastholde et barn i en sikkerhed, som er bundet op på netværk. De vurderer således, at det er på kant med lovgivningen, hvis planen fx over lang tid indebærer henteaftaler med netværk (hvis mor er fuld). Barnet vil så kunne leve i en uvished om, hvem der henter i dag og hvorfor.

Ankestyrelsens praksis peger da også på, at kommunen ikke må være langmodig i relation til, hvor lang tid forældrene gives til at komme ind i en positiv udvikling, mens barnet er i hjemmet. Her spiller barnets alder og modenhed også en rolle. Jo mindre børn, jo hurtigere skal kommunen gribe ind, da små børn ikke som større børn og unge selv kan give udtryk for, hvordan forholdene er i hjemmet.

Sikkerhedsplangrupperne argumenterer imidlertid for, at en netværksløsning af denne karakter giver mindre brud i barnets liv end en evt. midlertidig anbringelse ville medføre. Da der ikke er

et entydigt svar, er det nødvendigt, at der for det enkelte barn sker en socialfaglig vurdering af situationen. Denne vurdering vil kunne foretages af en fagperson udenfor gruppen og lægges ind i sagen som dokumentation for beslutningen.

Ved hjemgivelser peges der på behov for en anelse mere tålmodighed i arbejdet. Det er vigtigt at sikre, at rammerne er i orden, før barnet gives hjem – ellers risikerer man, at situationen i hjemmet er uholdbar og giver skift i barnets liv. Dette understøttes af døgninstitutionerne, som udtrykker, at de nogle gange oplever for lidt tålmodighed ved sikkerhedsplaner om hjemgivelse. Her sker det, at pladserne på institutionerne opsiges, så snart en sikkerhedsplan om hjemgivelse går i gang. Hvis planen så ikke falder på plads eller afbrydes, er barnet nået at komme hjem til forældrene og skal tilbage på institution. Ydermere er der så med stor sandsynlighed ikke mulighed for, at barnet kan komme tilbage til den tidligere institution, da der sjældent er tomme pladser.

Ankestyrelsens praksis peger da også på, at kommunen ikke må være langmodig i relation til, hvor lang tid forældrene gives til at komme ind i en positiv udvikling, mens barnet er i hjemmet. Her spiller barnets alder og modenhed også en rolle. Jo mindre børn, jo hurtigere skal kommunen gribe ind, da små børn ikke som større børn og unge selv kan give udtryk for, hvordan forholdene er i hjemmet.

15.3 Den personlige frihed og retssikkerhed

Det er vigtigt, at sikkerhedsplanerne sættes i værk, mens det endnu er muligt at fastholde sikkerheden i hjemmet. Det er vurderingen fra Københavns Kommunes jurister, at nogle sikkerhedsplaner bygger på tiltag, der er så drastiske, at det er eller grænser til brud på den personlige retssikkerhed. Dette gælder fx, hvis planen indebærer, at far eller storebror ikke må komme i hjemmet osv. Er situationen så alvorlig, at det ikke vurderes sikkert, at far kommer i hjemmet, må barnet anbringes uden for hjemmet, eller der kan evt. laves en parallelanbringelse af familien. Det er – som ved alle andre anbringelser – vigtigt, at der under anbringelsen af barnet arbejdes med udvikling af forældrenes kompetencer, hvilket kan tydeliggøres gennem forældrehandleplaner. Socialforvaltningen har aldrig beføjelser til at regulere eksempelvis, at far ikke må komme i hjemmet. Ved fraskilte forældre eller hvor forældrene har et midlertidigt, men formelt brud, kan forvaltningen dog evt. hjælpe mor med at gå i retten og give far tilhold. Den anden type regler er ikke lovlige.

Også regler om netværkspersoners tilstedeværelse i hjemmet falder inden for et område, der ikke lovgivningsmæssigt er klart reguleret. Dette gælder fx, hvis der er tale om omstændigheder, som betyder et mindstekrav om fast tilstedeværelse af sikkerheds-/netværksperson i hjemmet. Dette er blandt andet set i sager, hvor mor har en psykisk lidelse, som kan bringe barnets sikkerhed i fare. Det er således – igen af hensyn til familiens ret til privatliv – ikke muligt at pålægge familien, at eksempelvis mormoren skal opholde sig i hjemmet hver eftermiddag.

LG Insight har ved gennemgang af de 27 planer set adskillige eksempler på mindstekrav og regler, hvor der er tale om sådanne restriktioner. F.eks. når der er tale om en psykisk syg mor eller en voldelig far. Der er således en række planer, som kan opfattes som et indgreb i den personlige

frihed og borgerens retssikkerhed. Man kan således ikke lægge restriktioner ind i familielivet, hvor man gør barnets forbliven i hjemmet afhængig af begrænsninger i familiens privatliv. Det skal i så fald være forældrene selv, der tydeligt tilkendegiver, at det er deres ønske, at reglerne i hjemmet er blevet iværksat.

Det er en præmis for sikkerhedsplanerne, at netværket har en aktiv og støttende rolle i det anbringelsestruede barns liv. Dets tilstedeværelse indebærer ofte, at det skal være til stede i hjemmet, når fx mor er alene med barnet, eller hvis der har været skænderi etc. Hvis sikkerhedsplanerne skal fastholdes med samme metodiske krav til brug af netværk, som har vist sig værdifuld for indsatserne, er der brug for en juridisk klarhed i forhold til, hvordan dette kan udmøntes inden for gældende love og reguleringer.

Ændringer i privatlivet skal dog altid ske på opfordring af og/eller med samtykke fra forældrene. Det gælder her – som nævnt i afsnittet omkring dokumentation – at det af sikkerheds- og handleplanerne tydeligt skal fremgå, at aftaler og indsatser ikke er dikteret af forvaltningen, men lavet af eller evt. i samarbejde med forældre. Diktater fra forvaltningen/sikkerhedsplangruppen er ikke en aftale, selvom forældrene samtykker. Der er her brug for mere dokumentation af forældreinddragelse i aftalerne i sikkerheds- og handleplaner.

Det er – som ved alle andre anbringelser – vigtigt, at der under anbringelsen af barnet arbejdes med udvikling af forældrenes kompetencer, hvilket kan tydeliggøres gennem forældrehandleplaner.

15.4 Andre generelle juridiske forhold

Juristerne peger på et generelt problem i sikkerhedsplanerne, som de vurderer, i for høj grad tilgodeser mor og far frem for barnets kontinuitet og tarv. De udtrykker således bekymring for, om sikkerhedsplangrupperne bliver så tætte med familierne, at de kan have svært ved at se behovet for at træffe nødvendige valg, der går mod forældrene, men er til barnets bedste.

Samtidig peger de på, at der er brug for mere fokus på at sikre overholdelse af borgernes retssikkerhed i sikkerhedsplanen. Der må således ikke være ikke-fagligt begrundede forskelle mellem bydelene i forhold til mindstekrav, varighed etc. i sikkerhedsplanen.

Mange sagsbehandlere i både BBU og sikkerhedsplanerne efterspørger retningslinjer og guidelines. De tilkendegiver, at de har brug for viden om, hvad man faktisk må og ikke må indenfor sikkerhedsplanarbejdets grænser. En anden afdeling i Københavns Kommunes socialforvaltning har med succes lavet lavpraktiske handlingsanvisninger for deres sagsbehandlere, hvilket har vist sig at styrke medarbejdere og kvalificere praksis. Der peges i interview på, at sådanne anvisninger med fordel kunne indføres på sikkerhedsplanområdet.

16

Den faglige og metodiske sparring

Alle sikkerhedsplangrupper modtager konsultationer og støtte til deres arbejde. Støtten indebærer både metodisk og faglig sparring, ligesom den vedrører rådgivning i konkrete sager samt introduktion og vejledning om generelle metodiske værktøjer etc.

Den faglige og metodiske støtte anses af både sikkerhedsplangrupperne og konsulenterne i BBU for nødvendig for at sikre fokus på indhold og koncept i sikkerhedsplanarbejdet. Dels opstår der nye udfordringer undervejs, og dels er der en udskiftning i grupperne, som kræver stadig opmærksomhed på og fastholdelse af rammer og mål for arbejdet. En del af arbejdet med sikkerhedsplaner indebærer således også refleksionen – hvad har vi gjort i sagen, hvorfor, er det tilstrækkeligt, og er vi trygge ved situationen? Her holder sikkerhedsplangrupperne selv hinanden op på mål og fokus, men understøttes heri af staben og Sonja Parker. Sonja Parkers konsultationer over Skype er et krav for alle grupper.

Derudover anvender nogle af sikkerhedsplangrupperne også organisatorisk rådgivning og personlig faglig coaching, supervision i gruppedynamik etc. Sikkerhedsplangrupperne er meget forskellige i erfaring og befolkningsunderlag, hvorfor der er givet en stor frihed til den enkelte lokale gruppe ift. at finde ud af, hvad man har brug for.

Alle grupper har altid mulighed for krisebistand og psykologhjælp ved svære sager.

Ses der bort fra de enkelte gruppers aftaler og køb af bistand, er der overordnet lagt op til flg. obligatoriske støttemuligheder/-krav:

- Ekstern støtte og sparring på engelsk via Skype med australske Sonja Parker.
- Støtte til konkret sagshåndtering, metode og proces fra den faglige stab i BBU
- Erfa-møder, hvor alle medarbejdere mødes ½ dag cirka hver anden måned til fælles erfaringsudveksling

16.1 Konsultationsbistand fra Sonja Parker

Som en del af den løbende udvikling og understøttelse af gruppernes arbejde indgår konsulentbistand fra Sonja Parker. Bistanden omtales af nogle grupper som metode-supervision, men der er aftale om metodisk bistand, ikke supervision.

Konsulentbistanden fra Sonja Parker er obligatorisk for grupperne, der som udgangspunkt modtager sparring og støtte over Skype hver anden måned. Nogle af grupperne har tidligere haft

perioder, hvor de ikke har benyttet sig af hjælpen. Det er dog nu indskærpet, at konsulentbistanden er obligatorisk.

Sonja Parker vurderer selv, at hun ser 1-2 sikkerhedsplaner fra hver gruppe om året og typisk har 6-7 sessioner per gruppe per år. Derudover er det hensigten, at hun hvert andet år kommer til Danmark og mødes med grupperne "live".

Der er hos grupperne generelt stor tilfredshed med den sparring og rådgivning, som modtages fra Sonja Parker.

CITATER, SIKKERHEDSPANMEDARBEJDERE

“Vi er meget glade for supervisionen fra Sonja Parker. Den er meget præcis og konkret – og går faktisk ikke kun på metode, men også de enkelte sager.”

“Det er vigtigt at fastholde fokus på barnets trivsel og udvikling. Det er Sonja Parker med til. Og hun er samtidig meget anerkendende og konstruktiv i sine tilbagemeldinger.”

Hos en række grupper er der dog også en frustration over et stort antal aflysninger af konsultationer – bl.a. forårsaget af en dårlig internetforbindelse hos Sonja Parker.

Det anføres også af flere sikkerhedsplanmedarbejdere, at sproget kan være en barriere i forhold til at få det optimale ud af Skype-konsultationen.

CITATER, SIKKERHEDSPANMEDARBEJDERE

“Skype er faktisk ret besværligt at anvende, og der har været mange aflysninger siden 2011. Det kunne være godt med dansk og fysisk nærværende sparring.”

“Sonja Parker er god til sparring, men det kan være svært på engelsk. Fagtermer ligger ikke lige i mit ordforråd. Meget kan gå tabt på engelsk.”

Flere grupper efterspørger derfor, om sparringen fra Sonja Parker kan suppleres med rådgivning og sparring fra danske videnspersoner på området.

Samtidig er der også flere medarbejdere, som udtrykker, at det fagligt vil være en god idé med dansk sparring og supervision. Der er mange forskelle på det australske og danske samfund, og det opleves – både hos grupperne og Sonja Parker – at det kan være svært for hende at orientere sig i alle nødvendige facetter af den danske kontekst.

CITAT, SIKKERHEDSPANMEDARBEJDER

“Vi er meget tilfredse med sparringen fra Sonja Parker. Men der er dele af metoden, hvor jeg tænker, at hendes rådgivning måske ikke passer helt så godt til Danmark.”

Sikkerhedsplanmedarbejderne er meget engagerede og optaget af at levere den bedst mulige indsats. Mange efterspørger derfor i høj grad både mere rådgivning og kompetenceudvikling.

CITATER, SIKKERHEDSPANMEDARBEJDERE

“Vi får rådgivning over Skype hver 6. uge, men faktisk tænker flere af os, at det er for lidt.”

“Vi vil gerne have den meget tætte supervision. Vi tænker supervision som et redskab til at passe på os.”

Nogle sikkerhedsplangrupper ser ikke selv behovet eller kan ikke finde tiden til sparringen. Sikkerhedsplangrupperne tilkendegiver dog selv, at ledelsen måske skal insistere på, at gruppen i højere grad får hjælp via sparring og supervision – herunder også får skabt tilstrækkeligt rum for refleksion. Grupperne tilkendegiver således, at en vigtig del af deres udvikling og sparring findes i deres interne viden og refleksion.

Nogle sikkerhedsplangrupper får også supervision i forhold til brugen af traumebehandling i familierne. Flere grupper giver her udtryk for, at det mest er familiebehandlere, der får glæde af denne del af supervisionen.

Samtidig bemærkes det af flere parter (afdelingsledere, eksterne aktører og sikkerhedsplanmedarbejdere), at der er en bekymring for, at der måske er kommet for meget fokus på terapi i sikkerhedsplanarbejdet.

CITAT, LEDER

“Der afholdes hele tiden kurser for medarbejderne, så de kan beherske nye metoder. Det er jo sådan set godt, men måske vi også skal prøve at finde tilbage til grundfagligheden.”

CITAT, SIKKERHEDSPANMEDARBEJDER

“Der anvendes en lang række redskaber og metoder. Og nogle gange går der måske for meget redskab i arbejdet. De mange redskaber, som bringes i spil, kan faktisk forvirre familierne.”

Der peges blandt andet på, at der er mange kurser og stort fokus på psykologiske og terapeutiske metoder. Der udtrykkes et ønske om, at man sikrer sig stadig at holde fast i det gode relationsarbejde og at have barnet i centrum.

16.2 Støtte fra den faglige stab

I Københavns Kommunes faglige stab er der tilknyttet to faglige konsulenter, som er tovholdere på sikkerhedsplanarbejdet og har blik på både det samlede sikkerhedsplanarbejde i Københavns Kommune, men som også er tæt på de enkelte sikkerhedsplangrupper og deres arbejde. Konsulenterne definerer selv deres opgave som at understøtte sikkerhedsplangruppernes arbejde med sikkerhedsplanmetoden og at sikre kompetenceudvikling.

De to konsulenter deles om opgaven, og der er derfor tilknyttet én konsulent til hver af de lokale sikkerhedsplangrupper. Her deltager konsulenten typisk 10 gange årligt i gruppemøder i hver gruppe. Dette kan dog variere mellem grupperne. De faglige konsulenter ajourføres på møderne om det igangværende arbejde og drøfter konkrete planer, hvor der kan være særlige vinkler eller udfordringer. Staben laver ikke egentlige kvalitetstjek, da det er den lokale ledelses ansvar, at sikkerhedsplanerne lever op til lovgivnings- og metodekrav.

De faglige konsulenter/staben står samtidig for at koordinere kompetenceudviklingen og udarbejdelsen af årshjul med Sonja Parker, ligesom de giver ekstra vejledning og støtte, når nye sikkerhedsplangrupper starter op (nogle grupper har haft stor udskiftning).

Der er generelt tilfredshed med den sparring og støtte, som grupperne får fra staben. De udtrykker, at især deltagelsen på møderne kvalificerer gruppernes arbejde.

CITAT, SIKKERHEDSPANMEDARBEJDER

“Sparringen fra staben er rigtig god. Hun har en stor viden om sikkerhedsplanarbejdet, og det er godt, når man kan drøfte og få kvalificeret en helt konkret sag.”

Samtidig udtrykker flere grupper dog også, at de er glade for, at mødedeltagelsen fra staben ikke er hyppigere end hver måned. Opdateringen af sager på møderne tager nemlig tid fra andre drøftelser.

Sikkerhedsplanmedarbejderne peger desuden på behovet for ledelse til deres arbejde. De tilkendegiver i undersøgelsen, at netop deltagelsen og støtten fra staben i deres arbejde, højner ledelsesengagementet i det lokale sikkerhedsplanarbejde. Samtidig efterspørges også på nogle områder et styrket lederskab fra staben. Sikkerhedsplangrupperne har selv en oplevelse af, at bydelenes metodiske tilgang er ret forskellig, og bliver derfor usikre på, hvor store frihedsgrader der metodisk kan accepteres i arbejdet.

16.3 Erfa-dage

Der afholdes bydækkende erfa-møder for både sikkerhedsplanmedarbejdere og ledere tilknyttet sikkerhedsplanarbejdet. Erfa-møderne afholdes hver anden måned.

Delingen af viden og nye informationer sker dog også løbende via staben, ligesom nogle af grupperne besøger hinanden og udveksler viden om organisering, brug af værktøjer etc.

Oplevelsen af erfa-mødernes værdi er forskellig fra ledelse til praktikere. Der udtrykkes således størst tilfredshed med møderne hos sikkerhedsplanmedarbejderne.

Det er vurderingen hos sikkerhedsplangrupperne, at det er godt med de faste erfa-møder. Særligt fremhæves de temabaserede møder. Der lægges vægt på vigtigheden af en åben dialog på møderne, så man kan lære af hinanden. Ikke mindst i forhold til de svære sager, som alle grupper kan opleve, og som kan være hårde for den enkelte medarbejder at komme over.

Enhederne er forskellige, og det er derfor vigtigt for sikkerhedsplangrupperne, at udvekslingen og sparringen på møderne vedrører områder af relevans for alle. Der udtrykkes dog samtidig et vist forbehold fra grupperne i forhold til, om alle kan lære af alle. Flere peger således på, at borgernes retssikkerhed selvfølgelig skal være den samme over hele byen, men at der må og skal være plads til lokale forskelle i organisering og tilgang.

CITAT, SIKKERHEDSPLANMEDARBEJDER

“Der er brug for flere sociale arrangementer, hvor vi kan tale sammen uformelt. Der har bl.a. været et arrangement med Thoravej (nu Enghave), hvor der ikke var andet indhold end vidensdeling og erfaringsudveksling på tværs. Det var virkelig godt.”

Flere ledere udtrykker, at de ikke får tilstrækkeligt udbytte af møderne, og nogen har valgt dem helt fra i en travl hverdag.

Der er således forskel på, hvorvidt afdelingsledere og koordinatore for sikkerhedsplangrupperne deltager på erfa-møderne. Grupperne, som ikke har deres ledere med, udtrykker, at de gerne så deres ledere deltage på dagen, da det ville give en fælles faglig og metodisk basis for videre drøftelser i gruppen.

CITAT, SIKKERHEDSPLANMEDARBEJDER

“Vi kan da godt være lidt misundelige på de grupper, som har deres leder med på erfa-dage. Vores leder deltager sjældent.”

Afdelingslederne drøfter dog også sikkerhedsplaner på deres øvrige faste erfa-møder, hvor der er mulighed for at drøfte fx personalemæssige dispositioner i sikkerhedsplanarbejdet.

16.4 “Den rigtige sikkerhedsplan”

Sikkerhedsplanarbejdet foregår andre steder i verden end i Danmark og efter forskellige modeller. Der er således tale om en grundlæggende fælles tilgang, men hvor der inden for de enkelte “skoler” kan være forskellige opfattelser af den korrekte tilgang til eksempelvis anvendelsen af netværk og organiseringen af grupper. Disse forskellige retninger eller skoler sætter også deres aftryk på sikkerhedsplanarbejdet og sparringen i Københavns Kommune. Hvorvidt man tilhører

den ene eller den anden opfattelse af konceptet, har således betydning for den anerkendelse og tilgang, man udviser overfor både andre aktører og samarbejdspartnere.

Det vurderes på baggrund af undersøgelsen at være vigtigt, at den faglige stab og områdeledelserne giver en udmelding om, hvad der i Københavns Kommune er den metodiske tilgang, der skal være fælles, og hvilken grad af varianter der kan accepteres. Det er således ikke hensigtsmæssigt for sammenhængskraften i arbejdet med sikkerhedsplaner, hvis der er oplevelser af, at de andre ikke gør arbejdet korrekt, eller at man er i tvivl, om hvorvidt ens egen tilgang er den rette.